

Inhoud

	Samenvatting	1
1	Inleiding	7
1.1	De jeugdreclassering	7
1.2	Methodiek van de jeugdreclassering	9
1.3	Onderzoek naar de effectiviteit van de jeugdreclassering	11
1.4	Doelstelling en onderzoeksvragen	13
2	Methode van onderzoek	15
2.1	De gegevensbronnen	15
2.1.1	DJJ gegevens	15
2.1.2	WODC-Recidivemonitor	15
2.2	Het vaststellen van de recidive	16
3	De onderzoeksgroep	19
3.1	Selectie van de onderzoeksgroep	19
3.2	Achtergrondkenmerken en kenmerken van het justitiële verleden	19
4	Resultaten	25
4.1	Nieuwe justitiecontacten tijdens de begeleiding door de jeugdreclassering	25
4.2	Recidive na beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000	27
4.2.1	Prevalentie van recidive na beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000	27
4.2.2	De frequentie van de recidive	28
4.2.3	Kenmerken van de recidivezaken	29
4.2.3	Omvang van de recidive	31
4.3	Factoren die samenhangen met recidive na beëindiging jeugdreclassering	32
4.3.1	Verschillen tussen subgroepen	33
4.3.2	Complexe samenhang	38
4.4	Recidive van de jeugdreclasseringscliënten ten opzichte van de recidive in een vergelijkingsgroep	40
5	Slot	43
	Literatuur	47
	Bijlage 1 Tabellen	51
	Bijlage 2 De WODC-Recidivemonitor	59
	Bijlage 3 Voorspellingsmodel	67
	Bijlage 4 Indeling van strafrechtelijke afdoeningen	75
	Bijlage 5 Indeling van misdrijven naar aard en ernst	77

Samenvatting

In 2002 is door het WODC een onderzoek uitgevoerd naar de praktijk van de jeugdreclassering (Kruissink & Verwers, 2002). Dat onderzoek richtte zich op een steekproef uit de groep jongeren die in het eerste kwartaal van 2000 begeleiding in het kader van jeugdreclassering hadden beëindigd. Een recidivemeting in de zin van nieuwe justitiecontacten was in dat onderzoek niet mogelijk. In opdracht van de Directie Justitieel Jeugdbeleid (DJJ) van het Ministerie van Justitie is in de onderhavige studie onderzocht, welk deel van de jongeren opnieuw met justitie in aanraking is gekomen na beëindiging van een jeugdreclasseringsbegeleiding. Ten behoeve van dit onderzoek is de onderzoeksgroep uitgebreid tot alle jongeren die in het eerste kwartaal van 2000 begeleiding in het kader van jeugdreclassering beëindigden. Vijf onderzoeksvragen staan centraal in deze rapportage:

1. Wat zijn de kenmerken van cliënten van de jeugdreclassering die in het eerste kwartaal van 2000 de begeleiding hebben beëindigd; wat zijn de kenmerken van de strafzaak die aanleiding gaf voor een jeugdreclasseringsmaatregel; en welke kenmerken typeren deze jeugdreclasseringsbegeleiding?
2. Hoeveel jeugdigen zijn tijdens de jeugdreclasseringsbegeleiding opnieuw met justitie in aanraking geweest?
3. Van welke recidive is sprake na beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000?
4. Waarmee hangt de recidive na beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000 samen?
5. Hoe verhoudt de recidive in de groep jeugdigen die de jeugdreclasseringsbegeleiding in het eerste kwartaal van 2000 hebben beëindigd zich ten opzichte van een vergelijkbare dadergroep?

Onder jeugdreclassering wordt verstaan: het geheel aan activiteiten vanaf het ogenblik dat de politie een minderjarige meldt bij de Raad voor de Kinderbescherming naar aanleiding van een opgemaakt proces verbaal. Jeugdreclasseringsactiviteiten kunnen in alle fasen van het strafproces plaatsvinden: bij de aanhouding, de inverzekeringstelling, de voorlopige hechtenis, de gevangenhouding, tijdens de zitting en bij de uitspraak, en tijdens de (voorwaardelijke) straf. De kaders waarbinnen de jeugdreclasseringsmaatregel kan worden toegepast zijn in te delen in twee hoofdcategorieën, 'hulp en steun' en 'toezicht en begeleiding' (Kruissink & Verwers, 2002). Er is sprake van een maatregel van 'hulp en steun' wanneer de voorwaarden worden gesteld door het Openbaar Ministerie, de rechter commissaris of de rechtbank. De maatregelen van 'toezicht en begeleiding' vormen een vrijwillige variant van de jeugdreclasseringsbegeleiding (Van der Klei, 2004).

De *hoofdtak* van de jeugdreclassering is hulpverlening aan de jongere en aan diens leefomgeving. Het belangrijkste *doel* van de jeugdreclassering is voorkomen dat de criminele carrière van een jongere continueert. Deze doelstelling probeert men op verschillende manieren te bereiken, zoals een

zinvolle dagbesteding (werk of school) of een zinvolle vrijetijdsbesteding (Kruissink & Verwers, 2002).

De onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep in de onderhavige studie bestaat uit 722 jeugdigen. Voor het merendeel zijn het jongens en ruim driekwart van de onderzoeksgroep is in Nederland geboren (het betreft hier niet de etnische herkomst van de jeugdige). De gemiddelde leeftijd bij aanvang van de begeleiding door de jeugdreclassering is vijftien jaar en tien maanden (variërend van twaalf jaar tot en met 22 jaar). De gemiddelde leeftijd bij beëindiging van de jeugdreclassering is zeventien jaar. Drievijfde van de jeugdigen is voorafgaand aan de uitgangzaak (dit is het justitiecontact dat geleid heeft tot de jeugdreclasseringsmaatregel) niet eerder met justitie in aanraking geweest. De overige jongeren heeft minstens één eerder justitiecontact. Het meest voorkomende misdrijf in de uitgangzaak is een vermogensdelict zonder geweld, gevolgd door een agressiedelict en een vermogensdelict met geweld. De uitgangzaken zijn in ruim de helft van de gevallen afgedaan met een taakstraf. Ruim dertien procent van de jeugdigen heeft naar aanleiding van de uitgangzaak een voorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd gekregen en bijna dertien procent van de jeugdigen heeft een korte vrijheidsstraf opgelegd gekregen. De jeugdreclasseringsmaatregel die bij aanvang van de jeugdreclassering-begeleiding het meest voorkomt is een verzoek tot begeleiding van de Raad voor de Kinderbescherming of de Officier van Justitie ten behoeve van de strafzitting. De begeleiding kan worden verlengd, hetzij in hetzelfde, hetzij binnen een ander strafrechtelijk kader. Bij beëindiging van de begeleiding in het eerste kwartaal van 2000 is de meest voorkomende maatregel een kennisgeving in het kader van een voorwaardelijke veroordeling of een voorwaardelijk sepot. De gemiddelde duur van de begeleiding door de jeugdreclassering is iets minder dan vijftien maanden.

Methode

Dit onderzoek vindt plaats binnen het WODC-Recidivemonitor project (Wartna, Blom & Tollenaar, 2004). In dit project worden diverse recidivemetingen uitgevoerd. Voor de metingen wordt gebruik gemaakt van gegevens uit de onderzoeks- en beleidsdatabase justitiële documentatie (OBJD). De OBJD is een geanonimiseerde versie van het justitiële documentatiesysteem (JDS) en bevat informatie over criminaliteit die door het Openbaar Ministerie (OM) wordt vervolgd. In de Recidivemonitor gelden vaste criteria voor het vaststellen van de recidive (zie tabel a). Met behulp van deze criteria wordt de recidive na begeleiding door de jeugdreclassering beschreven.

Tabel a Recidivecriteria binnen de WODC-Recidivemonitor

criterium	Omschrijving
Algemene recidive	Alle nieuwe justitiecontacten ongeacht de aard en ernst van de gepleegde misdrijven, behalve de strafzaken die eindigen in een vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak
Ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van vier jaar of meer ^a
Zeer ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van acht jaar of meer

^a Delicten met een lagere strafdreiging waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie

Het rapport biedt geen verklaring voor het optreden of uitblijven van de recidive. Het gaat *niet* in op de achtergronden en oorzaken daarvan, maar geeft een cijfermatig overzicht. De volgende facetten van recidive worden onderscheiden:

- de *prevalentie* van de recidive: welk deel van de (sub)groep heeft gerecidiveerd?
- de *frequentie* van de recidive: hoeveel nieuwe justitiecontacten heeft de recidivist na beëindiging van de begeleiding opgebouwd?
- de *aard* en *ernst* van de recidive: welk type delict werd gepleegd en hoe werd de strafzaak afgedaan?

Omdat bij de diverse recidivemetingen binnen het WODC-Recidivemonitorproject dezelfde methodiek wordt gehanteerd, kunnen de uitkomsten van de metingen met elkaar worden vergeleken. In deze rapportage worden de recidivecijfers van de jeugdreclasseringscliënten vergeleken met die van twee andere recidivemetingen onder jeugdige daders. Het betreft de recidivecijfers van de totale populatie jeugdige daders uit 1997 (Wartna, Tollenaar & Blom, 2005b) en de recidivecijfers van ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen (Wartna, El Harbachi & Van der Laan, 2005a). Door deze vergelijking kan de plaats worden bepaald van deze groep ex-jeugdreclasseringscliënten ten opzichte van andere justitiële groepen.

Om de recidivecijfers na beëindiging van de jeugdreclassering enigszins te kunnen relateren aan een andere vergelijkbare groep gestraften, is nagegaan hoe de recidive van de ex-jeugdreclasseringscliënten zich verhoudt tot die van een 'virtuele' groep. Hiervoor is gebruik gemaakt van een zogenoemd voorspellingsmodel (Tollenaar & Wartna, in voorbereiding).

De vergelijkingen geven *geen* antwoord op de werking van de jeugdreclassering, daarvoor is een andere onderzoeksopzet nodig waarbij de recidive van de jeugdreclasseringscliënten wordt vergeleken met die van een controle-groep die op diverse achtergrondkenmerken exact vergelijkbaar is.

Tevens wordt in dit onderzoek nagegaan of jeugdigen tijdens de begeleiding door de jeugdreclassering opnieuw met justitie in aanraking zijn gekomen. Daarvoor zijn gegevens uit de pupillenadministratie van de Directie Justitieel Jeugdbeleid gekoppeld aan OBJD gegevens. Nagegaan is hoeveel jeugdigen tijdens de begeleiding opnieuw met justitie in aanraking zijn geweest, hoe vaak en welke verschillen er tussen diverse subgroepen zijn.

Justitiecontacten tijdens de begeleiding door de jeugdreclassering

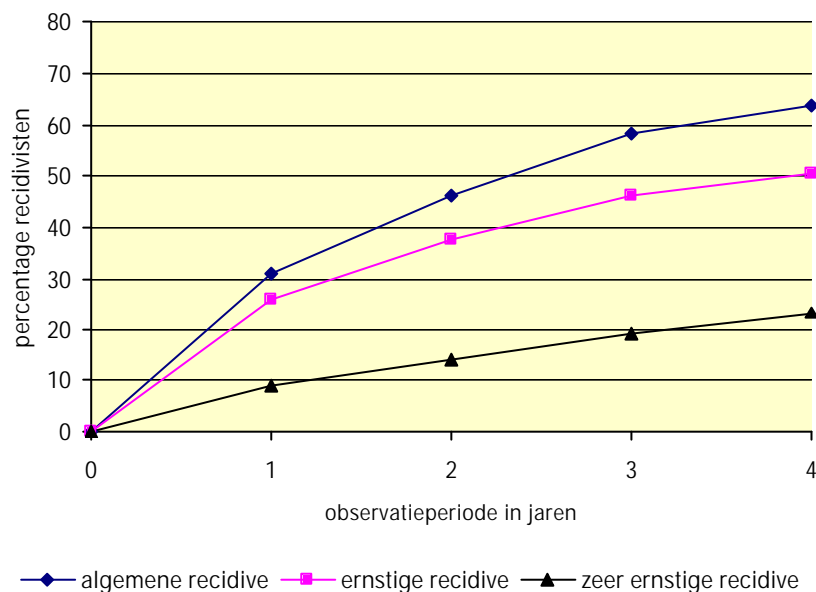
Een derde van de jongeren is tijdens de begeleiding door de jeugdreclassering opnieuw in aanraking gekomen met justitie. Jongeren die tijdens de jeugdreclassering opnieuw met justitie in aanraking kwamen, hadden gemiddeld 2,2 nieuwe justitiecontacten. Naarmate de duur van de jeugdreclasseringsbegeleiding toeneemt, neemt ook het aantal nieuwe justitiecontacten tijdens de begeleiding toe. Meer jongens dan meisjes zijn tijdens de jeugdreclasseringsbegeleiding opnieuw met justitie in aanraking geweest. In vergelijking met jongeren die nooit eerder met justitie in aanraking zijn geweest, hebben meer jongeren die wel eens eerder met justitie te maken hebben gehad tijdens de begeleiding opnieuw een justitiecontact gehad.

Recidive na begeleiding door de jeugdreclassering

In de periode tussen de beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000 en het eind van de in dit onderzoek gehanteerde obser-

vatieperiode (1 april 2004), kwam bijna tweederde van de jeugdigen opnieuw met justitie in aanraking (zie Figuur a). De helft van de jeugdigen heeft in die periode een nieuw justitiecontact naar aanleiding van een delict met een strafdreiging van vier jaar of meer en bijna een kwart heeft een zaak naar aanleiding van een delict met een strafdreiging van acht jaar of meer. Recidivezaken waarvan de aanleiding een vermogensdelict zonder geweld is, komen het meeste voor (45%), gevolgd door een agressiedelict (37%). Ruim een kwart van de recidivezaken werd afgedaan met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van minder dan zes maanden en eveneens ruim een kwart werd afgedaan met een taakstraf. Gemiddeld hebben de jeugdigen die opnieuw met justitie in aanraking komen in de vier jaar na beëindiging van de jeugdreclassering 2,9 nieuwe justitiecontacten opgebouwd.

Figuur a: Prevalentie van algemene, ernstige en zeer ernstige recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000 (N=722)

Wanneer tegelijk rekening wordt gehouden met de kenmerken van de jeugdige, het justitiële verleden en de begeleiding van de jeugdreclassering dan blijkt de volgende samenhang met recidive. De kans om na de begeleiding door de jeugdreclassering opnieuw met justitie in aanraking te komen is groter voor jongens dan voor meisjes. Ook blijkt dat ex-jeugdreclasseringscliënten die in het verleden meerdere justitiecontacten hebben opgebouwd, die relatief jong waren ten tijde van het beëindigen van de jeugdreclasseringsbegeleiding en die een onvoorwaardelijke vrijheidsbenemende sanctie achter de rug hebben, een grotere kans hebben om te recidiveren. De kenmerken van de jeugdreclasseringsbegeleiding waarover we in dit onderzoek beschikken, namelijk duur en type maatregel, vertonen geen samenhang met de kans op recidive na beëindiging van de begeleiding.

Ex-jeugdreclasseringscliënten nemen met betrekking tot recidive een aparte positie in ten opzichte van de totale populatie jeugdige daders uit 1997 (Wartna e.a., 2005b) en ten opzichte van de jeugdigen die in de periode 1997-2000 een justitiële jeugdinrichting hebben verlaten (Wartna e.a. 2005a). Bij de ex-jeugdreclasseringscliënten is de prevalentie van de algemene, ernstige en

zeer ernstige recidive voor alle vier de geobserveerde jaren hoger wanneer ze wordt vergeleken met die van de totale populatie jeugdige daders uit 1997, maar in vergelijking met de populatie jeugdigen die in de periode 1997-2000 een justitiële jeugdinrichting hebben verlaten, is de prevalentie van recidive in alle vier de geobserveerde jaren lager.

Het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten van de recidivisten onder de ex-jeugdreclasseringscliënten verschilt weinig van dat van de recidivisten onder de totale populatie jeugdige daders uit 1997 en van de ex-pupillen uit justitiële jeugdinrichtingen in de periode 1997-2000 (zie bijlage 1 tabellen 17 tot en met 19). Maar wanneer de ex-jeugdreclasseringscliënten recidiveren is dat ten opzichte van de ex-pupillen uit de JJI's minder vaak vanwege een zeer ernstig misdrijf. Verder is in vergelijking met de jeugdigen uit 1997 over het geheel genomen bij de afdoening van de recidivezaken van de ex-jeugdreclasseringscliënten minder vaak sprake van een lichte afdoening, terwijl in vergelijking met de ex-pupillen van de JJI's juist vaker sprake is van een lichte afdoening. De jeugdigen van de jeugdreclassering vormen een middencategorie van jeugdige daders; deze jeugdigen kunnen niet gerekend worden tot de groep relatief 'zware' delinquenten, maar evenmin tot de groep relatief 'lichte' delinquenten.

Verder is in het onderzoek de vraag beantwoord hoe de recidive van de ex-jeugdreclasseringscliënten zich verhoudt ten opzichte van die van een 'virtuele' groep. Uit de vergelijking van de recidive van de ex-jeugdreclasseringscliënten met de recidive die op basis van een zestal (statische) achtergrondkenmerken werd verwacht, blijkt dat de waargenomen recidive hoger is dan de voorspelde recidive. Dit betekent dat de onderzoeksgroep vaker opnieuw met justitie in aanraking komt dan een (virtuele) groep die op basis van een zestal statische kenmerken exact overeenkomen. Opgemerkt kan worden dat toevoeging van dynamische factoren zoals motivatie en informatie over de sociale omgeving van belang is bij de voorspelling van de recidive. Helaas zijn dergelijke gegevens niet beschikbaar in dit onderzoek.

Slot

Uit dit onderzoek kan *niet* geconcludeerd worden dat de begeleiding door een jeugdreclassering niet effectief is. Om antwoord te kunnen geven op de effectiviteitsvraag is een andere onderzoeksopzet noodzakelijk waarin de jeugdigen die een jeugdreclasseringsmaatregel opgelegd hebben gekregen, worden vergeleken met een controlegroep jeugdigen die de maatregel niet krijgen en op relevante kenmerken vergelijkbaar is met de jeugdreclasseringsgroep. Het gebruik van een dergelijk design was in dit onderzoek niet mogelijk.

Het onderzoek biedt *wel* duidelijk inzicht in de kenmerken van *alle* jeugdigen die in het eerste kwartaal van 2000 een jeugdreclasseringsbegeleiding daadwerkelijk hebben beëindigd, in de contacten van deze jongeren tijdens de begeleiding en in hun recidive in de periode van vier jaar na beëindiging van de begeleiding. De onderhavige studie kan daardoor als referentiepunt worden gebruikt bij een toekomstige studie naar de effectiviteit van de jeugdreclassering.

1 Inleiding

In 2002 is door het WODC een onderzoek uitgevoerd naar de praktijk van de jeugdreclassering (Kruissink & Verwers, 2002). Dat onderzoek richtte zich op een steekproef uit de groep jongeren die in het eerste kwartaal van 2000 begeleiding in het kader van jeugdreclassering hadden beëindigd. Kruissink en Verwers onderzochten de kenmerken van de door de jeugdreclassering bereikte groep, het verloop van de begeleiding door de jeugdreclassering in de praktijk, in welk juridisch kader dat gebeurt en wat de resultaten van de jeugdreclassering zijn in termen van beoogde doelen. Onderzoek naar de recidive van de jongeren die waren begeleid door de jeugdreclassering was in deze studie niet mogelijk. In het onderhavige onderzoek wordt nader ingegaan op de recidive. In opdracht van de Directie Justitieel Jeugdbeleid (DJJ) van het Ministerie van Justitie is onderzocht welk deel van de jongeren opnieuw met justitie in aanraking is gekomen na beëindiging van een jeugdreclasseringsbegeleiding. Voordat de doelstelling en de onderzoeksvragen van dit onderzoek worden geformuleerd, wordt eerst een omschrijving gegeven van de jeugdreclassering, de methodiek van de jeugdreclassering en wordt verwezen naar onderzoek naar de effectiviteit van de jeugdreclassering.

1.1 De jeugdreclassering

Dit onderzoek heeft betrekking op jeugdreclasseringscliënten die in het eerste kwartaal van 2000 een begeleiding door de jeugdreclassering hebben afgerond. In de praktijk werd met 'jeugdreclassering' tot en met 2004 bijna altijd het werk van de jeugdreclassering van de (gezins)voogdij-instelling (gvi) bedoeld (Van der Klei, 2004)¹.

Wat is jeugdreclassering

De jeugdreclassering is een pedagogische interventie in een strafrechtelijk kader. Onder jeugdreclassering wordt verstaan: het 'geheel aan activiteiten dat start vanaf het moment dat de politie een minderjarige meldt bij de Raad voor de Kinderbescherming naar aanleiding van een opgemaakt proces verbaal' (Stichting Vedio, 2001: 2)². Dit 'geheel aan activiteiten' van de jeugdreclassering betreft het geven van voorlichting en advies aan betrokken justitiële instanties, het begeleiden van jeugdigen in opdracht van de Raad voor de Kinderbescherming, de Officier van Justitie (OvJ) of de rechter en het bieden van nazorg aan de jeugdige (Kruissink & Verwers, 2002).

De hoofdtaak van de jeugdreclassering is hulpverlening bieden aan een jeugdige die in aanraking is gekomen met het strafrecht, waarbij het accent nadrukkelijk ligt op de jongere en diens (sociale) leefomgeving zoals gezin, school en vrienden (Stichting Vedio, 2002). Het belangrijkste doel van de jeugdreclassering is te voorkomen dat de criminele carrière van een jongere continueert (in de zin dat hij of zij opnieuw delicten gaat plegen) (Van der

---

¹ Op 1 januari 2005 is de Wet op de Jeugdzorg (WJZ) ingegaan, een van de gevolgen daarvan is dat de gezinsvoogdij-instellingen worden/zijn ondergebracht in de Bureaus Jeugdzorg (BJZ).

² Stichting Vedio heet tegenwoordig MO-groep.

Klei, 2004). Vertaald naar de praktijk betekent dit dat de jeugdreclassering een zinvolle dagbesteding in de vorm van werk of school en een zinvolle vrijetijdsbesteding probeert te bewerkstelligen en dat de jongere de afspraken met de jeugdreclassering nakomt die bij de start van de begeleiding worden gemaakt (Kruissink & Verwers, 2002). Ten aanzien van de jeugdige zijn de specifieke taken van de jeugdreclassering geformuleerd in termen van hulp, steun, toezicht en begeleiding.

Naast de bemoeienis met de jeugdige en zijn of haar sociale omgeving, heeft de jeugdreclassering in het begeleidingstraject van de jeugdige tot taak de samenwerking met de diverse partijen in de strafrechtsketen af te stemmen zoals de politie, het OM, de rechter, de Raad voor de Kinderbescherming, justitiële jeugdinrichtingen en jeugdzorgvoorzieningen (Stichting Vedio, 2001)³. Tevens stelt de jeugdreclassering het OM en de rechter (Kruissink & Verwers, 2002: 14) op de hoogte van het verloop van het begeleidingstraject, de strafafdoening en het effect van de pedagogische interventie (Stichting Vedio, 2001: 8).

Jeugdreclassering en het wettelijk kader

Jeugdreclasseringsactiviteiten kunnen in alle fasen van het strafproces plaatsvinden: bij de aanhouding, de inverzekeringstelling, de voorlopige hechtenis, de gevangenhouding, tijdens de zitting en bij de uitspraak, en tijdens de (voorwaardelijke) straf. De kaders waarbinnen de jeugdreclasseringsmaatregel kan worden toegepast, zijn in te delen in twee hoofdcategorieën, namelijk 'hulp en steun' en 'toezicht en begeleiding' (Kruissink & Verwers, 2002). Er is sprake van een maatregel van 'hulp en steun' wanneer de voorwaarden worden gesteld door het Openbaar Ministerie, de rechter commissaris of de rechtbank. In 2000 werden vier maatregelen van 'hulp en steun' onderscheiden:

1. hulp en steun bij de schorsing van de voorlopige hechtenis,
2. hulp en steun in het kader van een voorwaardelijk sepot of in het kader van voorwaarden bij een transactie,
3. hulp en steun in het kader van een voorwaardelijke aanhouding van de strafzitting en
4. hulp en steun als bijzondere voorwaarde bij het vonnis.

Deze vier jeugdreclasseringsmaatregelen hebben een verplichtend karakter en zijn wettelijk vastgelegd. Houdt een jongere zich niet aan de gestelde voorwaarden of aan de aanwijzingen van de jeugdreclassering, dan heeft dat consequenties en wordt bijvoorbeeld de schorsing van de voorlopige hechtenis opgeheven of wordt het voorwaardelijke deel van de vrijheidsstraf alsnog tenuitvoer gelegd (Kruissink & Verwers, 2002: 18).

Naast de verplichte jeugdreclassering bestaat er een vrijwillige variant van de jeugdreclasseringsbegeleiding, de zogenoemde maatregelen van 'toezicht en begeleiding'. In 2000 ging het om zes maatregelen:

5. toezicht en begeleiding in het kader van een voorwaardelijke invrijheidsstelling,
6. begeleiding na (een langere periode van) detentie,

---

³ Dit betreft de jeugdreclasseringsactiviteiten in 'brede zin' en kan worden onderscheiden van de jeugdreclasseringsactiviteiten in 'smalle zin' waarbij het specifiek de begeleiding van de jeugdige betreft (Kruissink & Verwers, 2002).

7. begeleiding gedurende en na kortdurende detentie (minder dan zes maanden),
8. begeleiding na een PIJ-maatregel,
9. toezicht en begeleiding in de aanloop tot een strafzitting, en
10. toezicht en begeleiding tijdens en na een taakstraf.

Het aanbod van de jeugdreclassering is in de afgelopen jaren toegenomen. Omdat dit onderzoek zich richt op een groep jeugdigen die in het eerste kwartaal van 2000 de begeleiding door de jeugdreclassering afsloot, wordt hier niet ingegaan op deze nieuwe begeleidingsvormen. Voor een overzicht van de recente ontwikkelingen in de jeugdreclassering wordt verwezen naar Van der Klei (2004) en het Ministerie van Justitie (2005).

In de praktijk van de jeugdreclassering blijft het vaak niet bij een eenmalige toepassing van een (modaliteit) van de begeleiding, maar wordt de begeleiding verlengd. Uit het onderzoek van Kruissink en Verwers (2002: 93) blijkt dat bij 36,7 procent van de jeugdigen de begeleiding niet wordt verlengd, bij 40,6 procent de begeleiding eenmaal wordt verlengd en dat bij 22,7 procent de begeleiding tweemaal of vaker wordt verlengd. De verlenging kan binnen hetzelfde kader plaatsvinden, maar ook binnen een ander kader. Een 'hulp en steun' maatregel kan overgaan in 'toezicht en begeleiding' en omgekeerd.

Doelgroep van de jeugdreclassering

De doelgroep van de jeugdreclassering betreft strafrechtelijk minderjarigen (twaalf tot en met zeventien jaar) die met de politie in aanraking zijn gekomen vanwege het plegen van een delict waarvoor proces verbaal is opgemaakt. Jeugdreclassering is bedoeld voor de categorie 'zwaardere' overtreeders die een criminele carrière dreigen te gaan opbouwen (Kruissink & Verwers, 2002; Stichting Vedio, 2002).

Kruissink en Verwers (2002) geven een beschrijving van de groep jeugdreclasseringscliënten zoals die door de jeugdreclassering in 2000 is bereikt. Hun onderzoek heeft betrekking op een steekproef van 123 jeugdigen die in het eerste kwartaal van 2000 een begeleiding door de jeugdreclassering hebben afgesloten. Meer dan de helft van deze jongeren is voordat een jeugdreclasseringsmaatregel werd opgelegd al eens eerder met de politie in aanraking geweest. Het delict dat aanleiding vormde voor de jeugdreclasseringsbegeleiding is in ongeveer de helft van de gevallen een geweldsdelict en in ongeveer eenzelfde aantal gevallen een vermogensdelict (2002: 34). In 18 procent van de gevallen is er een overlap en is er zowel sprake van een vermogens- als een geweldsdelict.

1.2 Methodiek van de jeugdreclassering

De praktijk van de jeugdreclassering

Kruissink en Verwers hebben in hun studie naar het functioneren van de jeugdreclassering anno 2000 ook de dagelijkse begeleidingspraktijk van de jeugdreclassering onderzocht. Bij aanvang van de begeleiding wordt een zogenoemd Plan van Aanpak opgesteld. Daarbij worden vier standaarddoelen opgesteld en een variabel aantal specifieke doelen. De vier standaarddoelen zijn:

1. afspraken met jeugdreclassering nakomen,
2. zinvolle dagbesteding krijgen in de vorm van school of werk,
3. zinvolle vrijetijdsbesteding,
4. niet recidiveren.

Specifieke doelen kunnen onder meer betrekking hebben op het aanleren van sociale vaardigheden, het veranderen van de woonsituatie, budgetbegeleiding, het leren omgaan met vrienden, relatie met ouders herstellen, leren omgaan met alcohol of drugs, leren omgaan met gezag en regels in het algemeen, heldere diagnostiek van (eventuele) psychiatrische problematiek en/of betrekken van ouders of de school in de begeleiding (Kruissink & Verwers: 42-43).

In de uitvoering van de begeleiding schakelt de jeugdreclasseringsmedewerker veelal de hulp in van andere instanties en/of personen. Het betreft dan onder meer projecten voor schoolverlaters, budgetteringsbureaus, schuldsaneringsprojecten, zelfstandig kamerbewonen, woningbouwvereniging, trainingscentra en observatiehuis voor zwakbegaafden, arbeidsbureaus, arbeidstoeleidingsprojecten, sportclub, voetbaltrainer (zie voor een volledige opsomming Kruissink & Verwers: 48-49).

Uit het onderzoek van Kruissink en Verwers blijkt verder dat in de uitvoering van de jeugdreclassering gebruik wordt gemaakt van een veelheid aan methodieken. Het merendeel van de jeugdreclasseringwerkers gaat uit van een cliëntgerichte aanpak, wat wil zeggen dat de jeugdige het centrale punt is van de hulpverlening. Op basis van gesprekken die Kruissink en Verwers met diverse experts hebben gevoerd, blijkt dat de methodiek van de jeugdreclassering zeer afhankelijk is van de voorkeur van de werkers of de instelling. Men erkent het belang van de eigen invulling voor het werken met de problematiek van de jeugdreclasseringscliënten, maar dit zou dan wel moeten gebeuren binnen landelijk vastgestelde uniforme uitgangspunten, aldus de geraadpleegde experts⁴.

Een werkmodel

De Stichting Vediovo heeft in 2002 een visie op de gewenste, wetenschappelijk verantwoorde methode van de jeugdreclassering gepubliceerd (Stichting Vediovo, 2002). In de hiernavolgende beschrijving van de methodiek zal nauw aangesloten worden bij de door de stichting gebruikte terminologie. Het uitgangspunt van de jeugdreclassering is volgens de Stichting Vediovo dat de ontwikkeling van kinderen en jongeren een proces van 'toenemende participatie' is. In dit proces gaat de jongere tijdens de ontwikkeling steeds meer deelnemen aan verschillende (sociale) 'contexten'. Gedurende de ontwikkeling wordt de sociale leefomgeving van het gezin uitgebreid naar die van de peuterspeelzaal, de school, de buurt, één of meer culturen en de (conventionele) maatschappij meer in het algemeen (2002: 17). Wanneer de deelname in één van deze 'contexten' moeilijk wordt, kunnen problemen ontstaan en wordt de ontwikkeling bedreigd. Hierdoor kan de deelname aan andere, nieuwe 'contexten' ook worden belemmerd. In dit kader wordt ook gesproken over risicofactoren voor de jeugdige. Een cumulatie van risicofactoren van sociale, psychische of pedagogische aard, verhoogt de kans op problemen. Jeugddelinquentie kan een van de mogelijke uitkomsten zijn.

De kerngedachte van het werkmodel is dat bij gesignaleerd probleemgedrag, meerdere 'contexten' het doel van een interventie moeten zijn. In het model wordt dan ook gepleit voor een multisysteembenadering waarin zowel de jongere zelf, zijn gezin, zijn school, vrienden en de wijk betrokken worden bij

---

⁴ De professionalisering van de jeugdreclassering vormt een belangrijk onderdeel van het actieprogramma 'aanpak jeugdcriminaliteit' van Jeugd terecht.

de interventie (p. 26)⁵. Intensieve en dagelijkse begeleiding is daarbij zeer belangrijk om het gestelde doel te kunnen bereiken. Door meerdere 'contexten' in te schakelen verwacht men het centrale doel van de begeleiding het beste te kunnen bereiken. Dit doel is steeds het voorkomen of matigen van een dreigende criminele carrière en dit beoogt men te bereiken door de deelname van de jeugdige in een maatschappelijk verantwoorde context te bevorderen.

De kerntaak van de jeugdreclassering is het herstellen van deelname van de jeugdige aan de conventionele maatschappij. De werkwijze die men daarbij voor ogen heeft, omvat het opstellen van een Plan van Aanpak bij aanvang van de begeleiding, het inschakelen van specialistische jeugdzorginterventies waarvan duidelijk is dat ze werken ('evidence-based')⁶, een persoonlijke, ononderbroken werkrelatie en intensief contact. Dit betekent dat de jeugdreclasseringswerker actief betrokken moet zijn bij de eigen leefsituatie van de jongere, namelijk het gezin, de buurt en de vriendenkring, in de lokale voorzieningen die voor de jongere beschikbaar zijn, zoals onderwijs, werk en verslavingszorg, en in projecten op lokaal niveau zoals 'herstelprojecten'. Naast het initiëren en stimuleren van deelname aan diverse maatschappelijke 'contexten' zou de jeugdreclassering zich ook moeten richten op de concrete problemen die een jongere ervaart in de deelname aan dagelijkse processen.

Voor zover op basis van het onderzoek van Kruissink en Verwers kan worden nagegaan, werden de doelstellingen zoals deze in 2002 zijn geformuleerd in het werkmodel, ook in de praktijk van de jeugdreclassering anno 2000 uitgevoerd. In de praktijk richt men zich op de diverse operationele doelstellingen om zodoende de 'participatoire processen' van de jeugdige aan de (conventionele) samenleving te stimuleren en recidive te reduceren. Dit door zowel ouders, school als hulpverlenende instanties in te schakelen. Of daarbij gebruik wordt gemaakt van 'evidence-based' interventies is niet duidelijk uit het onderzoek op te maken.

1.3 Onderzoek naar de effectiviteit van de jeugdreclassering

Voor zover bekend zijn in Nederland maar enkele studies verricht naar de effectiviteit van een jeugdreclasseringsbegeleiding in termen van recidive (nieuwe justitiecontacten) van de deelnemers. Een eerste onderzoek betreft een evaluatie van vijf reclasseringsprojecten in het noorden en oosten van Nederland (Spaans & Doornheim, 1991) en een tweede onderzoek is een evaluatie van het vaar-leer-werkproject de Tukker (Spaans & Reurslag, 1994).

Spaans en Doornheim (1991) hebben vijf jeugdreclasseringsprojecten in het Noorden en het Oosten van Nederland geëvalueerd en daarbij de recidive van de deelnemers onderzocht. Deze projecten waren gericht op zestien- en zeventienjarige jongeren die herhaaldelijk met politie/justitie in aanraking zijn geweest en bij wie sprake was van structurele problemen op één of meer gebieden van hun leven waarvoor geen (passend) hulpaanbod was. In het onderzoek is voor iedere groep jongeren die een jeugdreclasseringsproject

---

⁵ Uit de literatuurstudie van Baas (2005: in voorbereiding) naar internationale effectieve interventies onder delinquente jeugdigen blijkt dat de multisysteembenadering een effectieve interventie is in het voorkomen van recidive.

⁶ Het ministerie van Justitie heeft het initiatief genomen tot de instelling van een onafhankelijke commissie die de kwaliteit van interventies zal beoordelen. Deze commissie wordt in 2005 samengesteld.

volgde een controlegroep⁷ samengesteld. In totaal heeft de evaluatie betrekking op 442 jeugdreclasseringscliënten verdeeld over vijf jeugdreclasseringsprojecten en 761 jeugdigen uit vijf controlegroepen die achteraf zijn gematched. De recidive van de jeugdigen is nagegaan op basis van justitiële gegevens uit strafdossiers van de jongeren en uit de uittreksels van het Justitieel Documentatiecentrum. De recidive in dit onderzoek heeft betrekking op justitiecontacten na *aanvang* van het jeugdreclasseringsproject. Over het algemeen wordt in het onderzoek gevonden dat de recidive van de jeugdigen in de projectgroepen nauwelijks verschilt van die van de jongeren in de controlegroepen. Het percentage recidivisten onder jeugdreclasseringscliënten wijkt niet significant af van dat in de controlegroep (aan het einde van de geobserveerde periode die minstens 21 maanden duurde, bedroeg de recidive gemiddeld 60 procent, in de controlegroepen gemiddeld 65 procent⁸).

Spaans en Doornheim vonden wel (statistisch significante) verschillen in prevalentie bij differentiatie naar ernst van het aanleidingsdelict, het aantal eerdere delicten en herkomst. Jeugdreclasseringscliënten in de 'middelzware' groep⁹ en in de 'zware' groep blijken minder te recidiveren dan dezelfde categorie jeugdigen in de vergelijkingsgroepen. Verder blijkt uit het onderzoek dat jongeren die reeds eerder met justitie in aanraking zijn geweest, vaker recidiveren dan first-offenders. Het aantal recidivisten onder allochtone jongeren is veel groter dan onder autochtone jongeren. Spaans en Doornheim onderzochten ook de recidivesnelheid. Hoewel jeugdreclasseringscliënten gemiddeld iets minder recidiveren dan jeugdigen uit de controlegroepen, is de recidivesnelheid onder de jeugdreclasseringscliënten groter. Ook vinden de auteurs dat, in vergelijking met de controlegroepen, minder jeugdreclasseringscliënten binnen een jaar opnieuw een ernstig recidivedelict hebben gepleegd.

Verder vinden Spaans en Doornheim enkele (statistisch significante) verbanden tussen recidivesnelheid en kenmerken van de begeleiding. Jeugdigen die de jeugdreclassering verplicht krijgen opgelegd, recidiveren iets minder snel dan jeugdigen voor wie de jeugdreclassering vrijwillig is. Jeugdigen die de begeleiding afronden recidiveren minder snel dan jeugdigen die de begeleiding tussentijds stoppen. Er is geen (statistisch significant) verband gevonden van recidive met de intensiteit van de begeleiding, de duur van de begeleiding of de periode tussen aanhouding en aanvang van de begeleiding.

In 1994 is het Almelose vaar-leer-werkproject de Tukker geëvalueerd (Spaans & Reurslag, 1994). Dit groepsproject betreft een samenwerkingsverband van diverse jeugdzorginstellingen waarin onder meer de jeugdreclassering Twente is betrokken. Over een periode van zes jaar (1988 tot en met 1993) hebben 46 jongeren aan dit project deelgenomen. De leeftijd van de deelnemers varieerde van 14 tot 19 jaar. De helft van deze jongeren was minstens één keer eerder met justitie in aanraking geweest. De recidive van de deelnemers is onderzocht op basis van justitiële gegevens uit het Justitieel Documen-

---

⁷ Het gaat daarbij om jeugdigen die twee jaar eerder dan de jeugdigen uit de onderzoeksgroep in hetzelfde arrondissement met justitie in aanraking zijn gekomen. Daarbij is gematched op ernst van de uitgangzaak.

⁸ Er zijn wel verschillen tussen de diverse projecten, deze schrijven Spaans en Doornheim (1991: 54) toe aan de verschillen in grootte van de onderzoeksgroepen en aan de verschillen in type cliënten.

⁹ Deze indeling in zwaarte baseren Spaans en Doornheim op de ernstscore van het aanleidingsdelict.

tatieregister. Deze gegevens zijn in 1994 opgevraagd. Spaans en Reurslag hebben de recidive van de deelnemers aan het Tukker project vergeleken met deelnemers aan drie intensieve arbeidstrainingsprogramma's (Kwartaal-cursus, Dagtrainingcentrum en Cashba).

Uit het onderzoek blijkt dat ruim 90 procent van de deelnemers aan de Tukker na korte of langere tijd¹⁰ opnieuw met justitie in aanraking komt. Het Percentage recidivisten in deze groep is daarmee hoger dan in de andere onderzoeksgroepen. Verder hebben Spaans en Reurslag ook de recidive vergeleken met die van de deelnemers aan de diverse andere daderprogramma's. Daartoe heeft men het gemiddelde aantal maanden per recidivecontact onderzocht. De reden daarvoor was dat bij de deelnemers aan de Tukker, de periode waarover de recidive kon worden berekend nogal varieerde. Uit deze vergelijking komt naar voren dat jongeren die hadden deelgenomen aan het Tukker programma het gemiddeld niet beter of slechter doen dan de deelnemers aan de andere programma's.

Opgemerkt moet worden dat de kleine onderzoeksgroep en controlegroepen in deze studie de resultaten kan hebben beïnvloed. Naarmate de bestudeerde groepen kleiner zijn, dient de recidive in de onderzoeksgroep en controlegroep meer van elkaar af te wijken om van een statistisch significant verschil te kunnen spreken (zie bijvoorbeeld Wartna, 2005).

1.4 Doelstelling en onderzoeksvragen

Op verzoek van de Directie Justitieel Jeugdbeleid (DJJ) is het WODC nagegaan van welke recidive er sprake is bij jeugdigen die een jeugdreclasseringsbegeleiding hebben beëindigd in het eerste kwartaal van 2000. Het betreft daarbij de recidive *na* beëindiging van de begeleiding in het eerste kwartaal van 2000. Tevens wordt nagegaan hoeveel jeugdigen *tijdens* de begeleiding door de jeugdreclassering opnieuw met justitie in aanraking komen.

In deze rapportage worden de volgende vijf onderzoeksvragen beantwoord:

1. Wat zijn de kenmerken van cliënten van de jeugdreclassering die in het eerste kwartaal van 2000 de begeleiding hebben beëindigd; wat zijn de kenmerken van de strafzaak die aanleiding gaf voor een jeugdreclasseringsmaatregel; en welke kenmerken typeren deze jeugdreclasseringsbegeleiding?
2. Hoeveel jeugdigen zijn tijdens de jeugdreclasseringsbegeleiding opnieuw met justitie in aanraking geweest?
3. Van welke recidive is sprake na beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000?
4. Waarmee hangt de recidive na beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000 samen?
5. Hoe verhoudt de recidive in de groep jeugdigen die de jeugdreclasseringsbegeleiding in het eerste kwartaal van 2000 hebben beëindigd zich ten opzichte van een vergelijkbare dadergroep?

De opbouw van deze rapportage is als volgt. In hoofdstuk twee wordt de methode van onderzoek beschreven. In hoofdstuk drie komt de eerste onderzoeksvraag aan de orde. Het aantal nieuwe justitiecontacten tijdens de begeleiding en de drie vragen met betrekking tot de recidive van de

---

¹⁰ Spaans & Doornheim hebben niet de recidive onderzocht per jaar na de begeleiding.

deelnemers na de begeleiding worden in hoofdstuk vier beschreven. In hoofdstuk vijf volgt een slotbeschouwing.

2 Methode van onderzoek

In dit hoofdstuk worden eerst de databronnen die in dit onderzoek zijn gebruikt beschreven. Daarna worden de criteria die zijn gehanteerd voor het vaststellen van de recidive besproken.

2.1 De gegevensbronnen

De gegevens over de jeugdreclasseringcontacten zijn afkomstig uit de pupillenadministratie van de Directie Justitieel Jeugdbeleid (DJJ) van het Ministerie van Justitie. De informatie met betrekking tot de achtergrondkenmerken van de jeugdigen, hun justitiële voorgeschiedenis, de uitgangszaak¹¹ en de recidive is afkomstig uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). In het gebruik van de OBJD wordt gewerkt volgens de methodiek van de WODC-Recidivemonitor.

2.1.1 DJJ gegevens

In de pupillenadministratie van DJJ¹² werd van alle jeugdreclasseringscliënten in Nederland een beperkt aantal basiskenmerken zoals geslacht en leeftijd bijgehouden. Daarnaast werden in de administratie enkele zakelijke gegevens genoteerd met betrekking tot de jeugdreclasseringsmaatregelen, zoals de in- en uitstroomdatum en het type maatregel. Met deze gegevens is het mogelijk onder meer de duur van de jeugdreclassering vast te stellen, welke jeugdreclasseringsmaatregel iemand heeft gekregen en of er sprake is van verlenging van de jeugdreclasseringsmaatregel.

2.1.2 WODC-Recidivemonitor

Dit recidiveonderzoek vindt plaats binnen het WODC-Recidivemonitor project (Wartna, Blom & Tollenaar, 2004). In dit langlopende project worden diverse recidivemetingen uitgevoerd. De procedures bij deze metingen volgen telkens een vast patroon. Dit maakt het mogelijk de resultaten van de verschillende studies binnen het project met elkaar te vergelijken. Voor de volledige werkwijze wordt verwezen naar bijlage 2 of naar de WODC-Recidivemonitor brochure (Wartna, Blom & Tollenaar, 2004). Hier wordt volstaan met een korte toelichting.

Voor de WODC-Recidivemonitor studies worden gegevens gebruikt die afkomstig zijn uit de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD). Dit is een geanonimiseerde kopie van het Justitiële Documentatie Systeem (JDS). In het JDS wordt per persoon de afdoening van die strafzaken bijgehouden waarvan hij of zij verdachte was. De gegevens in de OBJD hebben derhalve alleen maar betrekking op de criminaliteit die door het Openbaar Ministerie wordt vervolgd. Dat deel van de criminaliteit dat door de kantonrechter wordt afgedaan, blijft buiten beschouwing evenals alle

---

¹¹ Dit is het justitiecontact dat geleid heeft tot de jeugdreclasseringsmaatregel.

¹² Voorheen de Directie Jeugd en Criminaliteitspreventie. Deze landelijke pupillenadministratie wordt sinds 2003 niet meer bijgehouden.

andere niet bij de politie bekend geworden delicten. Verder worden alleen die stafzaken betrokken waarbij sprake is van een 'geldige' afdoening. Zaken die eindigen in een vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak tellen niet mee. Zaken die bij andere strafzaken worden gevoegd, evenals beleidssepots en transacties tellen daarentegen wel mee¹³. Het gevolg van deze werkwijze is dat de recidive in het onderhavige onderzoek alleen betrekking heeft op nieuwe justitiecontacten.

2.2 Het vaststellen van de recidive

Het belangrijkste doel van dit onderzoek is het vaststellen van de recidive van de jeugdigen nadat de begeleiding door de jeugdreclassering werd afgerond. Daarnaast wordt ook nagegaan of jeugdigen tijdens de begeleiding door de jeugdreclassering opnieuw met justitie in aanraking zijn geweest.

Recidive na beëindiging van de jeugdreclassering

Voor het vaststellen van de recidive na beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000, worden de vaste criteria van de Recidivemonitor gehanteerd. Deze verwijzen naar de ernst van de recidive. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen¹⁴:

- *algemene recidive*: dit zijn alle nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van één of meer misdrijven, ongeacht de aard en ernst daarvan, behoudens de zaken die eindigen in vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak¹⁵;
- *ernstige recidive*: dit zijn alle nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf waarvoor een voorlopige hechtenis kan worden opgelegd (doorgaans met een wettelijke strafdreiging van vier jaar of meer)¹⁶;
- *zeer ernstige recidive*: dit zijn alle nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van een misdrijf met een wettelijke strafdreiging van acht jaar of meer.

Op basis van deze criteria wordt voor elk jaar volgend op de beëindiging van de jeugdreclassering het percentage recidivisten vastgesteld. Daarbij worden binnen de Recidivemonitor de volgende facetten aan recidive onderscheiden:

- *de prevalentie van recidive*: hiervoor wordt nagegaan of iemand nadat hij de jeugdreclasseringsbegeleiding heeft beëindigd opnieuw met justitie in aanraking is gekomen en zo ja, na hoeveel tijd. Voor de totale groep levert dit de informatie op over de prevalentie van de recidive na beëindiging van de jeugdreclasseringsbegeleiding;
- *de frequentie van recidive*: hiervoor wordt vastgesteld hoeveel nieuwe justitiecontacten iemand binnen een bepaalde periode heeft opgebouwd. Voor elk jaar na de beëindiging van de begeleiding wordt nagegaan hoeveel nieuwe justitiecontacten de daders die tot dan toe hebben

---

¹³ In bijlage 4 wordt een volledige opsomming gegeven van de strafzaken die worden meegeteld bij het bepalen van de recidive.

¹⁴ Naast de hier genoemde vormen van recidive worden ook nog speciale en specifieke recidive onderscheiden. Op deze aspecten van recidive wordt in dit onderzoek niet nader ingegaan.

¹⁵ Onder technische uitspraken vallen onder meer: niet-ontvankelijkheidsverklaringen, nietigverklaringen en overdrachten.

¹⁶ Delicten met een lagere strafdreiging waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie. Zie bijlage 5 voor een indeling van de delicten naar strafdreiging.

- gerecidiveerd, hebben opgebouwd. Dit resulteert in een gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten in een bepaalde periode.
- de *aard* en *ernst* van de recidive: dit heeft betrekking op het type recidive delicten en de afdoening van de nieuwe strafzaken;
  - de *omvang* van recidive: deze heeft betrekking op het totaal aantal nieuwe strafzaken dat het OM na beëindiging van de jeugdreclasseringsbegeleiding tot aan het einde van de observatieperiode¹⁷ te verwerken heeft gekregen.

In dit onderzoek is de recidive onderzocht vanaf het moment van beëindiging van de jeugdreclasseringbegeleiding in het eerste kwartaal van 2000 tot op het tijdstip van afsluiting van de dataverzameling voor het onderzoek (1 april 2004). Derhalve loopt de observatieperiode in dit onderzoek vanaf het eerste kwartaal van 2000 tot en met het eerste kwartaal van 2004. Dit betekent dat de recidive van de jongeren in de onderzoeksgroep kan worden bepaald tot in het vierde jaar na beëindiging van de jeugdreclassering.

Justitiecontacten tijdens de begeleiding door de jeugdreclassering

Tevens wordt nagegaan of iemand tijdens de begeleiding door de jeugdreclassering opnieuw met justitie in aanraking is gekomen. Daarvoor zijn gegevens uit de pupillenadministratie over de ingangsdatum en uitstroomdatum van de jeugdreclasseringsbegeleiding gekoppeld aan OBJD-gegevens. Bij het bepalen van de justitiecontacten tijdens de begeleiding wordt naast het aantal nieuwe justitiecontacten ook de prevalentie onderzocht¹⁸. Deze justitiecontacten tijdens de begeleiding zijn *niet* meegeteld bij het vaststellen van de recidive *na* de begeleiding (zie hierboven).

Vergelijking van de recidive met andere groepen

Zoals gezegd wordt in alle recidivestudies van de WODC-Recidivemonitor dezelfde methodiek gehanteerd om de recidive van de onderzoeksgroepen te bepalen. Dit maakt het mogelijk de uitkomsten van verschillende studies met elkaar te vergelijken. Een dergelijke vergelijking blijft beschrijvend en zegt *niets* over de effectiviteit van de interventie. Daarvoor verschillen de onderzoeksgroepen teveel van elkaar en is een andere onderzoeksopzet noodzakelijk.

In deze rapportage worden de recidivecijfers van de ex-jeugdreclasseringscliënten vergeleken met de recidive van twee andere recent afgeronde recidivemetingen onder jeugdige daders¹⁹. Ten eerste wordt de recidive vergeleken met de recidivecijfers van de totale populatie jeugdige daders uit 1997 (Wartna, Tollenaar & Blom, 2005). In die studie is de recidive onderzocht van alle jeugdigen die in 1997 met justitie in aanraking zijn gekomen. Het betreft in het totaal 15.400 jeugdige daders. Ten tweede worden de recidivecijfers van de ex-jeugdreclasseringscliënten vergeleken met de recidive van ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen (Wartna, El Harbachi & Van der Laan, 2005). In die studie is de recidive onderzocht van jeugdigen die in de periode 1997 tot en met 2000 zijn uitgestroomd uit een opvang- of behandelinrichting. Daarbij gaat het om 7.978 jeugdigen.

---

¹⁷ Dit is de periode tussen beëindiging van de jeugdreclassering en het moment waarop de OBJD aangevuld wordt met nieuwe gegevens uit het JDS.

¹⁸ Daarbij worden bij de uitgangzaak gevoegde justitiecontacten niet als nieuwe justitiecontacten gerekend.

¹⁹ Omdat deze groepen niet onafhankelijk van elkaar zijn, er is namelijk overlap mogelijk, blijft de vergelijking bij een beschrijving.

3 De onderzoeksgroep

Uit de pupillenadministratie van het Ministerie van Justitie blijkt dat het aantal jongeren dat in 2000 een jeugdreclasseringsmaatregel opgelegd heeft gekregen 4.533 bedraagt (Jaarboek, 2001). In het onderhavige onderzoek wordt alleen de recidive onderzocht van die jongeren die in het eerste kwartaal van 2000 een begeleiding door de jeugdreclassering daadwerkelijk hebben beëindigd. In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de kenmerken van de onderzoeksgroep. Daarbij wordt ingegaan op de achtergrondkenmerken van de jeugdigen zelf, de kenmerken van hun justitiële verleden en op de kenmerken van de jeugdreclasseringsbegeleiding. Het hoofdstuk begint met een beschrijving van de selectie van de onderzoeksgroep.

3.1 Selectie van de onderzoeksgroep

In het eerste kwartaal van 2000 is voor 1.402 jeugdigen een uitstroomdatum aanwezig in de pupillenadministratie. In ruim de helft van deze gevallen wordt de uitstroombdatum direct gevolgd op een nieuwe instroom en is er dus geen sprake van een daadwerkelijke beëindiging van de begeleiding door de jeugdreclassering. In het totaal hebben 747 jongeren in het eerste kwartaal van 2000 daadwerkelijk een jeugdreclasseringbegeleiding beëindigd²⁰. In dit onderzoek gaat het om deze groep jeugdreclasseringscliënten. Voor 24 jongeren bleek het niet mogelijk een koppeling te maken met strafrechtelijke gegevens in de OBJD, waardoor zij niet in de onderzoeksgroep zijn betrokken²¹. Aangezien het hier maar een klein deel van de onderzoeksgroep betreft (3,2%), wordt niet verwacht dat dit enig effect zal hebben op de resultaten. Derhalve bestaat de uiteindelijke onderzoeksgroep uit 722 jeugdigen²².

3.2 Achtergrondkenmerken en kenmerken van het justitiële verleden

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste achtergrondkenmerken van de jongeren. Voor het merendeel betreft het jongens (91,3%; N=659). Ruim driekwart van de jongeren is in Nederland geboren²³. De gemiddelde leeftijd bij aanvang van de begeleiding door de jeugdreclassering is vijftien jaar en tien maanden (variërend van twaalf jaar tot en met 22 jaar).

---

²⁰ In de praktijk blijkt dat bij veel jongeren een jeugdreclasseringsmaatregel wordt verlengd. In dit onderzoek betreft het die jongeren waarvan zeker is dat de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000 is beëindigd. Die jongeren waarbij de jeugdreclasseringsmaatregel is verlengd en waarvan de einddatum van de nieuwe maatregel na het eerste kwartaal van 2000 is, zijn *niet* meegenomen in het onderzoek.

²¹ Dit komt omdat de aangeleverde persoonsgegevens onvolledig of onjuist zijn en daardoor niet overeenkomen met de gegevens uit het Justitiële Documentatie Systeem.

²² Helaas bleek het niet mogelijk in het JDS de koppeling voor voldoende jongeren uit de onderzoeksgroep van Kruissink en Verwers te maken. Hierdoor is een vergelijking met die onderzoeksresultaten niet gemaakt.

²³ De OBJD bevat alleen gegevens over het geboorteland en niet over het land van herkomst. Dit betekent dat de personen die zelf in Nederland geboren zijn, maar wier ouders in het buitenland zijn geboren, niet te onderscheiden zijn van de autochtonen. In beide gevallen is Nederland immers het geboorteland.

Tabel 1: Achtergrondkenmerken van jeugdreclasseringscliënten (N=722)

	beëindiging eerste kwartaal 2000	
	percentage	aantal
Geslacht		
Man	91,3	659
Vrouw	8,6	62
Onbekend	0,1	1
Geboorteland		
Nederland	78,3	565
Nederlandse Antillen en Aruba	3,9	28
Suriname	3,2	23
Marokko	5,1	37
Turkije	1,2	9
Overig Europa	3,2	23
Overig Afrika, Amerika, Azië en Oceanië	5,1	37
Dadertype		
geen eerdere justitiecontacten	60,4	436
incidentele dader (1-2 eerdere justitiecontacten)	31,7	229
veelplegers (3 of meer eerdere justitiecontacten)	7,9	57
Leeftijd		
gemiddelde leeftijd bij aanvang jeugdreclassering	15 jaar 10 maanden	(range: 12-22; s.d.=1,37)
gemiddelde leeftijd bij beëindiging jeugdreclassering	17 jaar	(range: 12-22; s.d.=1,64)

Bron: OBJD en DJJ

De gemiddelde leeftijd bij beëindiging van de jeugdreclassering is zeventien jaar. In de tabellen 1 en 2 (bijlage 1) wordt een overzicht gegeven van de exacte verdeling over de diverse leeftijdsgroepen.

Verder is 60,4 procent van de jeugdigen voorafgaand aan de uitgangszaak nooit eerder met justitie in aanraking geweest. Bijna eenderde van de jeugdigen heeft één of twee eerdere justitiecontacten en 7,9 procent van de jongeren is voorafgaande aan de uitgangszaak drie keer of vaker met justitie in aanraking geweest. In dit onderzoek worden jongeren zonder eerdere justitiecontacten aangeduid met de term 'first-offenders', jeugdigen die één of twee keer eerder met justitie in aanraking zijn geweest als 'incidentele pleger' en jeugdigen die drie keer of vaker voorafgaand aan de uitgangszaak met justitie te maken hebben gehad als 'veelpleger' (vgl. Wartna & Tollenaar, 2004).

Bij aanvang van de begeleiding door de jeugdreclassering is bijna driekwart van de jongeren tussen de vijftien en zeventien jaar oud. Opvallend is echter dat 8,6 procent van de jongeren bij aanvang achttien jaar of ouder is. Nader onderzoek laat zien dat dit te maken heeft met de leeftijd waarop deze jongeren het delict pleegden waarvoor ze de jeugdreclasseringsmaatregel kregen opgelegd en het type strafrecht waaronder ze vervolgens zijn berecht. Personen die een delict plegen voor hun achttiende levensjaar worden over het algemeen volgens het jeugdstrafrecht berecht (artikel 77 Wetboek van Strafrecht) en kunnen als gevolg daarvan een jeugdreclasseringsmaatregel opgelegd krijgen. In de OBJD is informatie beschikbaar over de pleegdatum van het delict en over het type strafrecht (jeugd- of volwassenstrafrecht). Van de 62 jeugdigen die na hun achttiende zijn begonnen met een jeugdreclasseringsmaatregel, hebben 57 jongeren het delict gepleegd voor hun achttiende levensjaar, heeft één jongere het delict gepleegd toen hij of zij achttien jaar oud was en is van vier jongeren onbekend hoe oud ze waren ten tijde van het

gepleegde delict. Eenenzestig jongeren zijn volgens het jeugdstrafrecht berecht en één volgens het volwassenstrafrecht. Waarom deze jongere desondanks een jeugdreclasseringsmaatregel opgelegd heeft gekregen, is met de beschikbare gegevens niet te achterhalen.

Wanneer de ex-jeugdreclasseringscliënten worden vergeleken met de totale populatie jeugdige daders uit 1997 (Wartna e.a., 2005b) en met de ex-pupillen uit JJI's (Wartna e.a., 2005a) zijn er kleine verschillen met betrekking tot geslacht en geboorteland. Het percentage jongens in de totale populatie jeugdige daders betreft 88 procent en het percentage in Nederland geboren jeugdigen betreft 81 procent. Bij de ex-pupillen van JJI's is dit respectievelijk 88 procent en 70 procent.

De verschillen met betrekking tot het justitiële verleden zijn groter. In vergelijking met de totale populatie jeugdigen die in 1997 met justitie in aanraking zijn gekomen, is het aantal ex-jeugdreclasseringscliënten met één of twee eerdere justitiecontacten groter (31,7% versus 19,9%) en het aantal jeugdigen zonder eerdere justitiecontacten kleiner (60,4% versus 72,8%). In vergelijking met de ex-pupillen van JJI's (Wartna e.a., 2005a) is het percentage ex-jeugdreclasseringscliënten zonder eerdere justitiecontacten veel groter (60,4% versus 8,6%), maar het percentage ex-jeugdreclasseringscliënten dat eerder met justitie in aanraking is geweest is daarentegen veel kleiner (incidentele plegers 31,7% versus 45,7%; veelplegers 7,9% versus 45,8%).

In tabel 2 worden de kenmerken van de uitgangszaken gegeven²⁴. Daaruit is af te lezen dat in ruim de helft van de gevallen een vermogensdelict zonder geweld de aanleiding voor de uitgangzaak was. In bijna een kwart van de gevallen was sprake van een vermogensdelict met geweld en in ruim vier tiende van de gevallen betrof het een zaak naar aanleiding van een agressiedelict.

Een jeugdreclasseringsbegeleiding staat niet op zichzelf, maar gaat gepaard met een andere strafrechtelijke afdoening. De jeugdreclasseringsmaatregel kan voorgaand aan een dergelijke afdoening worden opgelegd of juist volgen op deze afdoening (zie ook paragraaf 1.1). Nagegaan is welke afdoening de jeugdigen kregen voor de strafzaak die aanleiding gaf voor de jeugdreclasseringsbegeleiding. Bij meer dan de helft van de jongeren is de uitgangzaak afgedaan met een taakstraf, bij ruim 13 procent met een voorwaardelijke vrijheidsstraf en bij bijna 13 procent met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf korter of gelijk aan zes maanden.

In vergelijking met de totale populatie jeugdige daders uit 1997, is de uitgangzaak van de jeugdreclasseringscliënten vaker naar aanleiding van een zwaar misdrijf en is tevens vaker een zwaardere afdoening opgelegd²⁵. Meer

---

²⁴ Het betreft hier de uitgangzaak zonder de gevoegde zaken. De jeugdreclasseringsmaatregel kan zijn opgelegd voorafgaand aan de afdoening of na de ten uitvoerlegging van de afdoening. Helaas is dat met de beschikbare gegevens niet na te gaan.

²⁵ Daarbij moet er wel rekening mee worden gehouden dat bij de jeugdreclassering 7,6 procent van de jeugdigen op het moment dat hun uitgangzaak werd ingeschreven achtien jaar of ouder was, terwijl het bij de totale populatie jeugdige daders uit 1997 alleen de twaalf tot en met zeventien jarigen betreft. Hierdoor kan enige vertekening ontstaan in de vergelijking. Ook is het mogelijk dat er een historisch effect is – de jeugdreclasseringscliënten uit 2000 worden vergeleken met daders uit 1997 –vanwege

specifiek kan worden gezegd dat de uitgangszaak van de ex-jeugdreclasseringscliënten vaker naar aanleiding van een vermogensdelict is waarbij geweld werd gebruikt, gevolgd door een vermogensdelict zonder gebruik van geweld. Het betreft minder vaak een zaak naar aanleiding van een overige delictvorm. Voor de totale populatie jeugdige daders uit 1997 is dit respectievelijk 7,6%; 43,7%; en 10,8%.

De afdoening bij de jeugdreclasseringscliënten is vaker een taakstraf, een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf korter dan zes maanden, een voorwaardelijke vrijheidsstraf, een vrijheidsbenemende maatregel of een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf langer dan zes maanden. Het betreft minder vaak een afdoening in de vorm van een geldstraf, een beleidssepot of een overige afdoening. Voor de totale populatie jeugdige daders uit 1997 is dit respectievelijk 48,3%; 2,7%; 5,98%; 0,9%; 18,3%; en 18,99%.

Tabel 2: Kenmerken van de uitgangszaak (N=722)

	Percentage	Aantal
Delict ^a		
Vermogen geen geweld	51,5	372
Vermogen geweld	24,6	178
Agressie	42,0	303
Zeden	5,4	39
Opiumwet	2,2	16
Overig	2,8	20
Afdoening		
Vrijheidsbenemende maatregel	3,3	24
Onvoorwaardelijke vrijheidstraf > 6 maanden	1,7	12
Onvoorwaardelijke vrijheidstraf <= 6 maanden	12,9	93
Taakstraf	59	426
Voorwaardelijke vrijheidstraf	13,6	98
Geldstraf	2,1	15
Beleidssepot	5,0	36
Transactie overig	0,7	5
Overig jeugd ^b	1,8	13

^a Het aantal delicten telt op tot meer dan 100%, dit komt omdat één zaak naar aanleiding van meerdere feiten zijn.

^b niet afgedaan; voeging bij een andere strafzaak

Bron: OBDJ

Worden de ex-jeugdreclasseringscliënten vergeleken met ex-pupillen van Justitiële Jeugdinstellingen, dan is het beeld voor de uitgangszaak iets anders. Verschillen in de afdoening mogen duidelijk zijn. Bij ex-pupillen van JJI's betrof dat in een ongeveer tachtig procent van de gevallen een vrijheidsbenemende sanctie (de overige ex-pupillen zaten in een JJI op basis van een civiele maatregel), terwijl dit bij de ex-jeugdreclasseringscliënten in nog geen derde van de gevallen voorkomt. Verder zijn er duidelijke verschillen in het type delict dat aanleiding vormde voor de uitgangszaak. De percentages voor vermogensdelicten waarbij geen geweld is gebruikt en agressiedelicten is bij de ex-jeugdreclasseringscliënten bijna twee keer zo groot (respectievelijk 51,5% versus 27,2%; en 42,0% versus 19,99%), terwijl het percentage vermogensdelicten met gebruik van geweld bij de ex-jeugdreclasseringscliënten veel lager is (24,6% versus 44,7%). Verder komt een zedendelict als aanleiding

---

de toegenomen aandacht voor jeugdige recidivisten. In hoeverre daarvan sprake is, is met het beschikbare onderzoeksmateriaal niet na te gaan.

voor de uitgangszaak bij de ex-jeugdreclasseringscliënten iets vaker voor (5,4% versus 4,4%).

Met betrekking tot de 'zwaarte' van hun justitiële verleden (aantal eerdere zaken, uitgangszaakdelict en afdoening) kan globaal worden gesteld dat de ex-jeugdreclasseringscliënten zich bevinden tussen de totale populatie jeugdige daders in 1997 en de ex-pupillen uit justitiële jeugdinrichtingen uitgestroomd in 1997-2000.

Kenmerken van de jeugdreclasseringsbegeleiding

Zoals gezegd, blijkt in de praktijk van de jeugdreclassering dat een begeleiding vaak verlengd wordt. Een verlenging kan plaatsvinden binnen hetzelfde wettelijke kader, maar het is ook mogelijk dat een 'hulp en steun' maatregel verlengd wordt met een 'toezicht en begeleiding' maatregel of omgekeerd (Kruissink & Verwers, 2002).

Aan de hand van de pupillenadministratie is na te gaan of een begeleiding is verlengd. Hierdoor was het mogelijk voor alle jongeren vast te stellen wanneer de begeleiding die beëindigd werd in het eerste kwartaal van 2000, begon en indien van toepassing hoe vaak deze is verlengd. De pupillenadministratie biedt echter niet de mogelijkheid na te gaan of de verlenging naar aanleiding van een oude zaak is, of juist een verlenging naar aanleiding van een nieuw justitiecontact betreft²⁶. Het is dus ook niet mogelijk na te gaan of de verlenging van de begeleiding een nieuwe jeugdreclasseringsmaatregel betreft, of een verlenging van de oude maatregel.

Nagegaan is bij hoeveel jongeren de jeugdreclasseringsmaatregel werd verlengd voordat de jongeren uiteindelijk in het eerste kwartaal van 2000 de begeleiding daadwerkelijk beëindigden²⁷. Bij 37,7 procent van de jongeren betrof het één enkele maatregel, bij 34,2 procent van de jongeren ging het om één verlenging en bij 28,1 procent van de jongeren betrof het twee keer of vaker een verlenging van de begeleiding²⁸.

In 39,6 procent van de gevallen betreft het bij *aanvang* van de begeleiding door de jeugdreclassering een 'hulp en steun' maatregel, in 60 procent van de gevallen is het een begeleiding in het kader van een 'toezicht en begeleiding' maatregel en in 0,4 procent betrof het een verzoek tijdens een kinderbeschermingsmaatregel (zie tabel 3). Uitgesplitst naar type maatregel blijkt dat de begeleiding in ruim de helft van de gevallen is begonnen met een jeugdreclasseringsmaatregel in het kader van een verzoek van de Raad of van de OvJ voor begeleiding tot aan de strafzitting (57,9%), in een vijfde van de gevallen met een maatregel in het kader van een schorsing van de voorlopige

---

²⁶ Daarvoor is het nodig exact te weten voor welke zaak een persoon welke jeugdreclasseringsmaatregel opgelegd heeft gekregen. Dit kan wanneer voor de jeugdreclasseringsmodaliteiten een parketnummer bekend is. In het onderhavige onderzoek ontbrak alleen al voor de uitgangszaak het parketnummer voor ruim eenderde van de jongeren. De parketnummers kunnen worden gebruikt voor een koppeling met gegevens uit het JDS (zie hoofdstuk 2). Dit maakt het mogelijk na te gaan welke zaak gerelateerd is aan de jeugdreclasseringsbegeleiding. Het vaststellen van de strafzaak die aanleiding vormde voor de jeugdreclasseringsbegeleiding is in eenderde van de gevallen handmatig gedaan. Daarbij is met diverse relevantie kenmerken – inschrijfdatum jeugdreclassering; inschrijfdatum zaak; datum afdoening – rekening gehouden. Om dit te kunnen nagaan voor de recidivezaken is een onmogelijke opgave. Van belang is dus dat parketnummers bij de registratie van de interventie ook goed worden bijgehouden.

²⁷ In dit onderzoek is sprake van een verlenging wanneer de instroomdatum van de verlenging maximaal één dag na de uitstroomdatum van de voorgaande maatregel ligt. De jeugdreclasseringsbegeleiding geldt als 'beëindigd' wanneer de instroomdatum minimaal 2 dagen na de uitstroomdatum van een voorgaande maatregel is.

²⁸ Range = 1-8; gemiddelde = 2.08; s.d.=1.17.

hechtenis (19,5%), of met een maatregel in het kader van een kennisgeving van een voorwaardelijke veroordeling of een voorwaardelijk sepot (19,4%). De jeugdreclasseringsmaatregel bij *beëindiging* van de begeleiding in het eerste kwartaal van 2000 betreft in bijna tweederde van de gevallen een 'hulp en steun' maatregel (64,4%) waarbij de maatregel in het kader van een kennisgeving van een voorwaardelijke veroordeling of een voorwaardelijk sepot de meest voorkomende is. De meest voorkomende 'toezicht en begeleiding' maatregel bij beëindiging van de begeleiding door de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000 is de maatregel in het kader van een verzoek tot begeleiding van de Raad of Officier van Justitie ten behoeve van de strafzitting.

Tabel 3: Kenmerken van jeugdreclasseringsmaatregelen bij aanvang en beëindiging in eerste kwartaal van 2000 (N=722)

	Aanvang		Beëindiging	
	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal
<i>Hulp en Steun</i>				
Kennisgeving voorwaardelijke veroordeling/ voorwaardelijk sepot	19,4	140	52,2	377
Schorsing voorlopige hechtenis	19,5	141	11,5	83
Aanhouding zitting	0,7	5	0,7	5
<i>Toezicht en begeleiding</i>				
Verzoek tot begeleiding van de Raad tijdens en na taakstraf	1,7	12	2,1	15
Verzoek tot begeleiding na langdurige detentie	0,4	3	0,4	3
Verzoek tot begeleiding van de Raad of OvJ t.b.v. strafzitting	57,9	418	33,1	239
Verzoek tot jeugdreclassering tijdens kinderbeschermingsmaatregel	0,4	0	0,0	0

Bron: DJJ

Duur van de begeleiding

Van de jongeren die in het eerste kwartaal van 2000 zijn uitgestroomd, is de duur van de begeleiding door de jeugdreclassering bepaald (zie tabel 4). De gemiddelde duur inclusief een eventuele verlenging van de maatregel, betrof iets minder dan vijftien maanden (453 dagen)²⁹. Voor bijna een vijfde van de jongeren duurde de begeleiding minder dan een half jaar, eenderde van de jongeren heeft tussen een half jaar en een jaar een aaneengesloten begeleiding van de jeugdreclassering gekregen. Voor de resterende 35 procent van de ex-jeugdreclasseringscliënten duurde de begeleiding langer dan een half jaar, met een maximum van vierenhalf jaar.

Tabel 4: Duur van de jeugdreclasseringbegeleiding voor jeugdigen uitgestroomd in het eerste kwartaal van 2000 (N=722)

	Percentage	Aantal
tot en met 0,5 jaar	19,1	138
van 0,5 t/m 1 jaar	34,5	249
van 1 t/m 1,5 jaar	11,4	82
van 1,5 t/m 2 jaar	17,3	125
van 2 t/m 3 jaar	14,7	106
van 3 t/m 4 jaar	2,5	18
meer dan 4 jaar	0,6	4

Bron: DJJ

²⁹ s.d. = 308 dagen; minimum = 8 dagen; maximum = 1733 dagen.

4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de overige drie onderzoeksvragen beantwoord. Daarvoor wordt eerst ingegaan op het aantal contacten van jeugdigen tijdens de begeleiding door de jeugdreclassering. Vervolgens wordt beschreven van welke recidive sprake is na beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000.

4.1 Nieuwe justitiecontacten tijdens de begeleiding door de jeugdreclassering

Omdat begeleiding door de jeugdreclassering overwegend extramuraal plaatsvindt, kunnen jeugdigen tijdens de begeleiding opnieuw met justitie in aanraking komen, bijvoorbeeld omdat ze een nieuw strafbaar feit hebben gepleegd³⁰. Om deze tweede onderzoeksvraag te beantwoorden, wordt niet alleen onderzocht hoeveel jongeren tijdens de begeleiding door de jeugdreclassering opnieuw met justitie in aanraking komen (prevalentie), maar ook hoe vaak dat is gebeurd en of op relevante kenmerken verschillen tussen subgroepen van jeugdigen te ontdekken zijn.

Bijna tweederde van de jongeren (66,3%; N=479) is *tijdens* de begeleiding door de jeugdreclassering niet voor een nieuwe zaak met justitie in aanraking gekomen (zie tabel 5)³¹. De 243 jongeren die tijdens de jeugdreclasseringsbegeleiding wel met justitie in aanraking zijn gekomen, zijn in deze periode gemiddeld 2,2 keer opnieuw met justitie in aanraking gekomen. Het aantal nieuwe justitiecontacten tijdens de begeleiding varieert van één tot en met tien (s.d.=1,70). Het meest voorkomend aantal nieuwe justitiecontacten is één (47,7%; N=115).

Het aantal nieuwe justitiecontacten tijdens de begeleiding hangt sterk samen met de duur van de begeleiding ($r=0.43$; $p<0.01$). Naarmate de begeleiding langer duurt, neemt het aantal contacten met justitie tijdens de begeleiding toe. Zo is bij jeugdigen die maximaal één jaar een jeugdreclasseringsbegeleiding hebben gehad, het gemiddelde aantal contacten tijdens de begeleiding 0,34 (N=387; s.d.=0,91), bij jeugdigen waarbij de begeleiding tussen een en twee jaar duurde 0,91 (N=207; s.d.=1,43) en bij jeugdigen die langer dan twee jaar zijn begeleid 1,73 (N=128; s.d.=2,13).

Vervolgens is nagegaan welke verschillen er tussen de volgende groepen zijn wat betreft het al dan niet opnieuw met justitie in aanraking komen tijdens de begeleiding: jongens en meisjes; jongeren die in Nederland en jongeren die niet in Nederland zijn geboren; jongeren die voorafgaand aan de jeugdreclasseringsbegeleiding geen eerdere justitiecontacten hadden en jongeren die voorafgaand wel eerdere contacten hadden; jeugdigen die bij aanvang een 'hulp en steun' maatregel of een 'toezicht en begeleiding' maatregel kregen;

---

³⁰ Jeugdigen kunnen uiteraard ook opnieuw met justitie in aanraking komen omdat ze zich niet houden aan de voorwaarden gesteld door de jeugdreclassering. De voor dit onderzoek beschikbare gegevens maken het echter niet mogelijk deze variant na te gaan.

³¹ Zie ook tabel 4 in bijlage 1 voor een meer gedetailleerde uitsplitsing.

en, jeugdigen die bij aanvang van de jeugdreclassering zestien jaar of jonger en zeventien jaar of ouder waren. Vanwege de kleine aantallen jeugdigen bij een toename in het aantal justitiecontacten worden voor diverse subgroepen de verschillen onderzocht tussen die jeugdigen die tijdens de begeleiding niet opnieuw met justitie in aanraking zijn gekomen én die jeugdigen die tijdens de begeleiding één keer of vaker met justitie te maken hebben gehad. In tabel 5 worden ook hiervan de resultaten weergegeven.

Het aantal jongens dat tijdens de begeleiding minstens één nieuw justitiecontact heeft opgebouwd, is groter dan het aantal meisjes. Het verschil is statistisch significant ($\chi^2=6,97$; $p<0,01$). Er zijn tevens duidelijke verschillen in het aantal justitiecontacten tijdens de begeleiding tussen jeugdigen die geen eerdere justitiecontacten hadden en jeugdigen die voorafgaand aan de begeleiding minstens één keer met justitie in aanraking waren geweest. Ruim één kwart van de jongeren die voorafgaand niet eerder met justitie in aanraking waren gekomen, is tijdens de begeleiding opnieuw in aanraking gekomen met justitie. Dit percentage is hoger bij de jongeren die voorafgaand wel met justitie te maken hebben gehad. Vier op de tien jongeren met één of meer eerdere justitiecontacten, is tijdens de begeleiding door de jeugdreclassering opnieuw met justitie in aanraking geweest. Het verschil tussen de twee groepen is statistisch significant ($\chi^2=14,01$; $p<0,01$).

Er zijn geen statistisch significante verschillen in het aantal justitiecontacten tijdens de jeugdreclassering tussen jongeren die wel en jongeren die niet in Nederland zijn geboren. Ook zijn er geen statistisch significante verschillen met betrekking tot de leeftijd waarop iemand met de begeleiding begint en de jeugdreclasseringsmaatregel bij aanvang. Deze laatste bevinding is op zich opvallend. Men kan beredeneren dat van maatregelen met een verplichtend karakter een meer afschrikwekkende werking uit zou kunnen gaan, met als gevolg minder of geen justitiecontacten tijdens de begeleiding. Uit deze gegevens blijkt echter dat het juridische karakter van de aanvangsmaatregel, verplicht of vrijwillig, niet een voldoende onderscheidend criterium is in relatie tot justitiecontacten tijdens de begeleiding.

Tabel 5: Prevalentie van justitiecontacten tijdens de begeleiding door jeugdreclassering (N=722); naar sekse, geboorteland, leeftijd bij aanvang en aantal eerdere justitiecontacten (in %)

	geen	één of meer	χ^2 ; p-waarde
<i>Sekse^a</i>			
Man (n=659)	64,8	35,2	$\chi^2=6,97$; p<0,01
Vrouw (n=62)	82,3	17,7	
<i>Geboorteland</i>			
Nederland (n=565)	66,9	33,1	$\chi^2=0,26$; p=0,61
Niet Nederland (n=157)	64,3	35,7	
<i>Aantal eerdere justitiecontacten voor jeugdreclassering</i>			
Geen eerdere justitiecontacten (n=436)	71,8	28,2	$\chi^2=14,01$; p<0,01
1 of meer eerdere justitiecontacten (n=286)	58,0	42,0	
<i>Jeugdreclasseringmaatregel bij aanvang</i>			
'hulp en steun'	62,2	37,8	$\chi^2=3,28$; p=0,07
'toezicht en begeleiding'	69,1	30,9	
<i>Leeftijd bij aanvang jeugdreclassering</i>			
Jonger dan 17 jaar (n=474)	68,1	31,9	$\chi^2=1,77$; p=0,18
17 jaar of ouder (n=248)	62,9	37,1	
Totaal	66,3	33,7	

^a van één jeugdige ontbreekt informatie over sekse

Bron: OBDJ/pupillenadministratie DJJ

4.2 Recidive na beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000

In deze paragraaf wordt de derde onderzoeksvraag beantwoord: van welke recidive is sprake na beëindiging van de begeleiding door de jeugdreclassering?³² Nagegaan wordt welk percentage van de jeugdigen na beëindiging van de begeleiding door de jeugdreclassering opnieuw in aanraking komt met justitie, hoeveel nieuwe justitiecontacten zich in de periode na beëindiging van de jeugdreclassering hebben voorgedaan, om welke type recidivedelicten het daarbij gaat, op welke wijze de recidivezaken zijn afgedaan en wat de omvang van de recidive is na afronding van de begeleiding door de jeugdreclassering.

4.2.1 Prevalentie van recidive na beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000

In figuur 1 wordt de prevalentie van de recidive na beëindiging van de jeugdreclassering gegeven. Daarbij is een uitsplitsing gemaakt naar algemene, ernstige en zeer ernstige recidive³³. Uit de figuur blijkt dat na beëindiging van de jeugdreclassering bijna eenderde van de jongeren binnen één jaar opnieuw met justitie in aanraking is gekomen vanwege een misdrijf (algemene

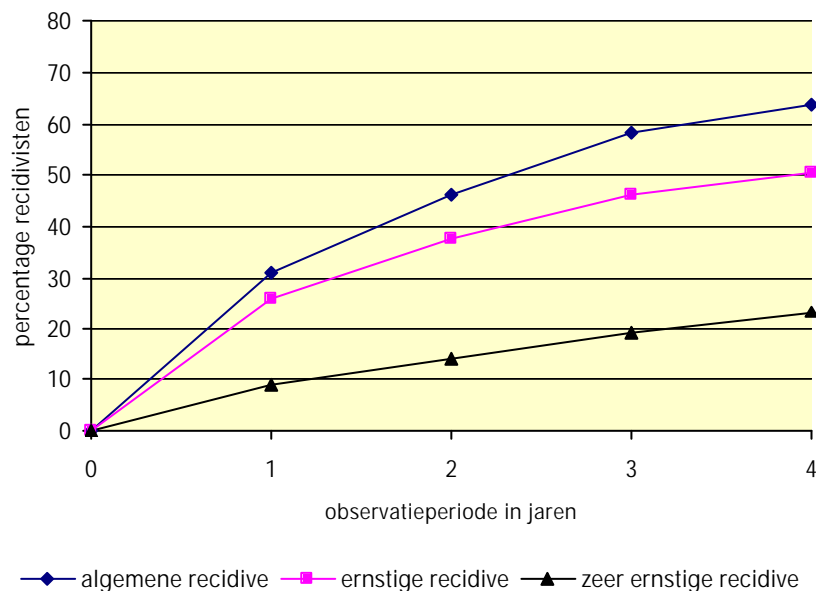
³² Zie hiervoor de opmerking in hoofdstuk 2 bij de afdoening van de uitgangszaak. De jeugdreclassering staat niet op zichzelf, ook andere strafrechtelijke afdoeningen zijn van belang. In dit onderzoek beperken we ons dan ook tot recidive na beëindiging van de begeleiding, zonder een uitspraak te doen over de effectiviteit.

³³ In bijlage 1 worden de bij de figuren behorende tabellen gegeven. Er is sprake van een geneste structuur, dat wil zeggen de drie categorieën sluiten elkaar niet uit, maar overlappen elkaar. Zeer ernstige recidive wordt tevens gerekend bij ernstige recidive en ook bij algemene recidive.

recidive). Vier jaar na beëindiging is dit opgelopen tot bijna tweederde van de jongeren. Binnen vier jaar na beëindiging is de helft van de jongeren opnieuw met justitie in aanraking gekomen vanwege een misdrijf met een strafdreiging van vier jaar of meer (ernstige recidive) en bijna een kwart van de jongeren is opnieuw met justitie in aanraking gekomen vanwege een misdrijf met een strafdreiging van acht jaar of meer (zeer ernstige recidive).

In vergelijking met de recidive van de totale populatie jeugdige daders uit 1997 is de recidive van de ex-jeugdreclasseringscliënten hoger. Wanneer ze wordt vergeleken met die van de jeugdigen die in de periode 1997-2000 een justitiële jeugdinrichting hebben verlaten, blijkt de recidive van de ex-jeugdreclasseringscliënten lager te zijn. Dit geldt voor zowel de algemene, ernstige als zeer ernstige recidive en voor alle vier de geobserveerde jaren. In vergelijking met de recidive van de totale populatie jeugdigen uit 1997 is de prevalentie van de algemene en de ernstige recidive bij de ex-jeugdreclasseringscliënten in de gehele observatieperiode minstens tien procent hoger. De prevalentie van de zeer ernstige recidive is steeds minstens vijf procent hoger. In vergelijking met de recidive van de ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen is de prevalentie van de algemene recidive van ex-jeugdreclasseringscliënten in de hele observatieperiode tussen de vijf en tien procent lager. De prevalentie van de ernstige recidive ligt tussen de acht en twaalf procent lager dan die van de ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen en de prevalentie van de zeer ernstige recidive tussen de vier en zeven procent lager.

Figuur 1: Prevalentie van algemene, ernstige en zeer ernstige recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000 (N=722)

4.2.2 De frequentie van de recidive

Voor degenen die opnieuw met justitie in aanraking zijn gekomen, is nagegaan hoeveel nieuwe justitiecontacten in een periode van vier jaar na beëindiging van de begeleiding werden opgebouwd. In tabel 6 wordt een

overzicht gegeven van het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten van de recidivisten, cumulatief over de tijd. De jaargemiddelden zijn berekend over de personen die tot dat moment hadden gerecidiveerd. Degenen die in het eerste jaar opnieuw met justitie te maken kregen, hadden gemiddeld 1,6 nieuwe justitiecontacten. Gemiddeld gaat het daarbij in 1,3 keer van de gevallen om een justitiecontact met een strafdreiging van 4 jaar of meer (ernstige recidive) en in 0,3 keer van de gevallen om een justitiecontact met een strafdreiging van 8 jaar of meer (zeer ernstige recidive). In vier jaar tijd hebben de recidivisten gemiddeld 2,9 nieuwe justitiecontacten opgebouwd.

Tabel 6 Gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten van de recidivisten onder de ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000

	Observatieperiode in jaren			
	1	2	3	4
Algemene recidive	1,6	2,2	2,6	2,9
Ernstige recidive	1,3	1,6	1,8	2,0
Zeer ernstige recidive	0,3	0,4	0,5	0,5

In de totale populatie jeugdige daders uit 1997 en in de groep ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen is het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten van de recidivisten ongeveer gelijk aan dat van de ex-jeugdreclasseringscliënten³⁴. Wanneer het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten naar aanleiding van een zeer ernstig delict wordt vergeleken, valt niet zozeer op dat de recidivisten onder de ex-jeugdreclasseringscliënten weinig verschillen van die onder de totale populatie jeugdige daders uit 1997, maar wel dat in vergelijking met de recidivisten onder ex-pupillen van JJI's, het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten duidelijk lager is bij de recidivisten onder de ex-jeugdreclasseringscliënten. Wanneer de ex-jeugdreclasseringscliënten recidiveren is dat dus ten opzichte van ex-pupillen uit een JJI minder vaak vanwege een zeer ernstig misdrijf.

4.2.3 Kenmerken van de recidivezaken

In de periode tot vier jaar na beëindiging van de jeugdreclassering zijn de recidivisten onder de ex-jeugdreclasseringscliënten voor 1.338 zaken opnieuw met justitie in aanraking gekomen³⁵. In tabel 7 wordt de aard van de gepleegde recidivedelicten weergegeven. Uit de tabel is af te lezen dat recidivezaken naar aanleiding van een vermogensdelict zonder geweld het meeste voorkomen (45%), gevolgd door een agressiedelict. Recidivezaken naar aanleiding van een zedendelict of een delict in het kader van een overtreding van de opiumwet komen het minste voor.

³⁴ Zie tabellen 18 & 19 in bijlage 1 voor een overzicht van de frequentie van de twee vergelijkingsgroepen.

³⁵ Kantonzaken, technische sepots e.d. zijn niet meegeteld (zie paragraaf 2.2)

Tabel 7: Verdeling van de delictsoorten in de recidivezaken van ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000, populatie jeugdige daders in 1997 en ex-pupillen van JJI's 1997-2000 (in %)

	Vermogen zonder geweld	Vermogen met geweld	Agressie	Zeden	Opiumwet	Overig	Verkeer	N totaal
Jeugdreclassering	45,0	11,0	36,9	1,3	4,0	6,7	8,5	1.338
Jeugd 1997	46,3	7,8	37,2	0,9	4,1	12,3	9,4	28.986
Ex-pupillen JJI's 1997-2000	51,0	12,9	34,0	1,1	4,9	14,4	5,3	20.607

De percentages per rij tellen op tot meer dan 100 procent omdat in één strafzaak meer dan één delicttype kan voorkomen.

Worden de recidivezaken vergeleken met die van de jeugdigen uit de totale populatie jeugdige daders van 1997, dan blijkt dat de recidivezaken bij de ex-jeugdreclasseringscliënten iets vaker waren naar aanleiding van een vermogensdelict met geweld en minder vaak naar aanleiding van een delict uit de categorie 'overig'. In vergelijking met ex-pupillen uit JJI's blijkt dat de recidivisten onder de jeugdreclasseringscliënten minder vaak opnieuw met justitie in aanraking komen naar aanleiding van een vermogensdelict zonder geweld, een vermogensdelict met geweld of een overig delict en iets vaker naar aanleiding van een verkeersmisdrijf, een zedendelict of een agressiedelict.

Tevens is voor alle recidivezaken nagegaan hoe deze uiteindelijk zijn afgedaan. Niet afgedane zaken zijn niet meegeteld. In tabel 8 wordt de afdoening van de recidivezaken gegeven (zie bijlage 4 voor een gedetailleerdere indeling van de afdoeningen). Van alle nieuwe strafzaken van de ex-jeugdreclasseringscliënten eindigde ruim een kwart in een onvoorwaardelijke korte vrijheidsstraf, ruim een kwart in een taakstraf en ruim een vijfde in een geldstraf.

Tabel 8: Verdeling van de afdoening van de recidivezaken van ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000, jeugdige daders vervolgd in 1997 en ex-pupillen van JJI's 1997-2000 (in %)

	Maatregel	onvoorwaardelijke vrijheidsstraf > 6 maanden	onvoorwaardelijke vrijheidsstraf ≤ 6 maanden	taakstraf	voorwaardelijke vrijheidsstraf	geldstraf	Beleidssepot	Transactie overig	overig	N totaal
Jeugdreclassering	0,8	8,4	27,7	27,0	4,8	21,2	5,8	0,3	3,8	1.163
Jeugd 1997	1,9	8,6	19,2	29,8	8,3	21,96	9,9	0,3	-	27.970
Ex-pupillen JJI's 1997- 2000	2,2	12,3	33,1	24,9	7,4	10,96	9,0	0,17	-	14.725

Niet afgedane zaken (n=173) en zaken waarvan het strafrechtelijk regime onbekend is (n=3), zijn uit de analyse gelaten.

Gevoegde zaken krijgen de afdoening van de zaak waarbij zij gevoegd zijn.

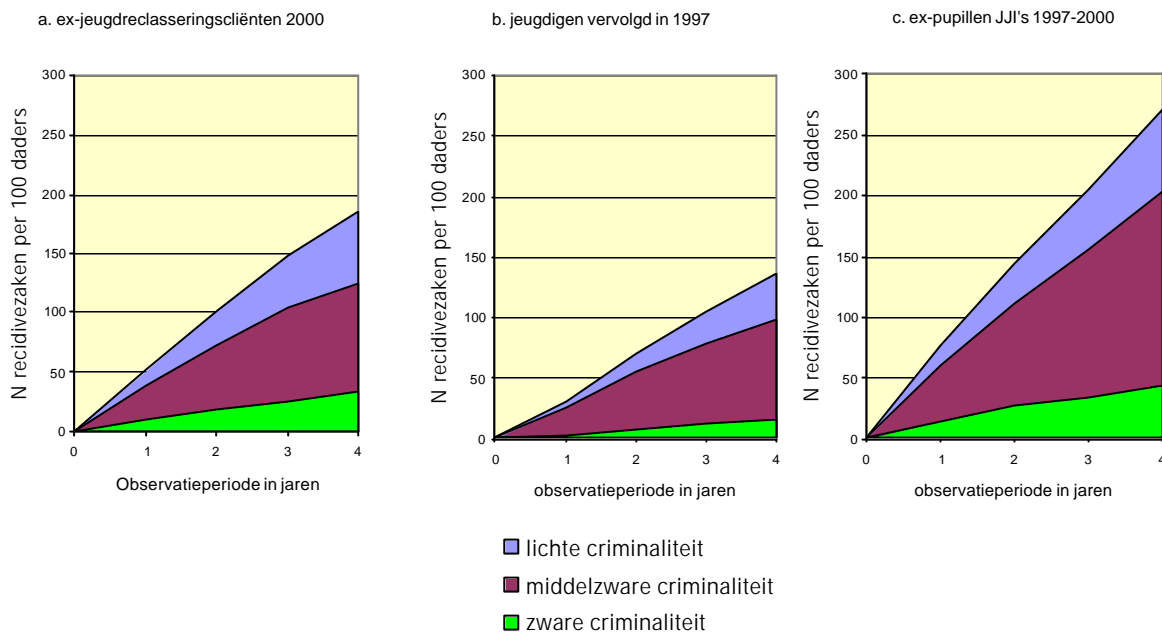
Overig betreft: overige afdoening jeugd (n=20) en overige afdoening volwassen (n=24).

In vergelijking met de jeugdigen uit 1997, is over het geheel genomen bij de afdoening van de recidivezaken van de ex-jeugdreclasseringscliënten iets minder vaak sprake van een (relatief) lichte afdoening, terwijl in vergelijking met de ex-pupillen uit de JJI's juist iets vaker sprake lijkt te zijn van een (relatief) lichte afdoening en iets minder vaak van een (relatief) zware afdoening. De recidivezaken van de ex-jeugdreclasseringscliënten worden in vergelijking met de totale populatie jeugdige daders uit 1997 vaker afgedaan met een korte vrijheidsstraf en minder vaak met een beleidssepot. In vergelijking met de ex-pupillen uit JJI's worden de recidivezaken minder vaak afgedaan met een vrijheidsbenemende sanctie en vaker met een taakstraf, geldstraf, beleidssepot of transactie.

4.2.3 Omvang van de recidive

In het voorgaande is beschreven welk deel van de ex-jeugdreclasseringscliënten opnieuw met justitie in aanraking is gekomen, hoeveel nieuwe justitiecontacten de recidivisten onder hen hebben opgebouwd, om welke recidivedelicten het ging en de wijze van afdoening van deze recidivedelicten. Hoeveel nieuwe strafzaken krijgt het OM nu per 100 ex-jeugdreclasseringscliënten te verwerken in de vier jaar volgend op de begeleiding? Om dit te kunnen bepalen, is nagegaan hoeveel recidivecontacten er per 100 jeugdigen in de loop van de vier jaar in de gehele groep zijn opgebouwd vanwege het plegen van relatief lichte, ernstige en zeer ernstige delicten. Dit noemen we de omvang van de recidive. Ook hier wordt de recidive van de ex-jeugdreclasseringscliënten afgezet tegenover de recidive van twee andere groepen jeugdigen die met justitie in aanraking zijn gekomen. In figuur 2 wordt de omvang weergegeven voor de ex-jeugdreclasseringscliënten, de jeugdige daders uit 1997 en de ex-pupillen van JJI's in de periode 1997-2000.

Figuur 2: Omvang van de recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000, onder jeugdigen vervolgd in 1997 en onder ex-pupillen van JJI's 1997-2000.

De omvang van de recidive onder de ex-jeugdreclasseringscliënten is groter dan die onder de jeugdige daders in 1997, maar kleiner dan die onder de ex-pupillen van JJI's uit de periode 1997-2000. Vier jaar na het beëindigen van de jeugdreclasseringsbegeleiding zijn per 100 ex-jeugdreclasseringscliënten de jeugdigen voor 185 zaken opnieuw met justitie in aanraking gekomen, waarvan 125 naar aanleiding van een delict met een strafdreiging van vier jaar of meer en 33 naar aanleiding van een delict met een strafdreiging van acht jaar of meer. Ter vergelijking in de algemene populatie daders uit 1997 zijn dat per 100 jeugdigen respectievelijk 136, 99 en 16 nieuwe justitiecontacten en in de groep ex-pupillen van JJI's uitgestroomd in de periode 1997-2000 zijn dat per 100 jeugdigen respectievelijk 271, 203 en 44 nieuwe justitiecontacten.

4.3 Factoren die samenhangen met recidive na beëindiging jeugdreclassering

Welke achtergrondkenmerken van de jeugdigen hangen samen met de kans op recidive na beëindiging van de jeugdreclasseringsbegeleiding? Uit de literatuur blijkt dat de kans op recidive in het algemeen samenhangt met onder meer geslacht, land van herkomst, leeftijd ten tijde van het justitiecontact, aantal eerdere justitiecontacten, type uitgangsdeldict en duur van de justitie-interventie (Lloyd e.a., 1994; Van de Heiden-Attema & Wartna, 2000a, 2000b; Wartna e.a., 2005b). Om ten aanzien van de ex-jeugdreclasseringscliënten deze vraag te kunnen beantwoorden, wordt voor enkele achtergrondkenmerken van de jeugdigen, kenmerken van de uitgangszaak en kenmerken van de jeugdreclasseringsbegeleiding de samenhang met de prevalentie van algemene recidive nagegaan. Daartoe worden in deze paragraaf eerst de verschillen in recidive tussen diverse subgroepen beschreven.

Wanneer er duidelijke verschillen zijn tussen de subgroepen dan is dit een aanwijzing dat het kenmerk samenhangt met de prevalentie van algemene recidive na beëindiging van de jeugdreclasseringsbegeleiding³⁶. Bij het bepalen van deze verschillen wordt in eerste instantie alleen gekeken naar de enkelvoudige samenhang met recidive. Om vast te stellen wat de unieke bijdrage van een kenmerk nog is wanneer rekening wordt gehouden met alle andere kenmerken, worden tot slot van deze paragraaf de resultaten van een complexere analyse besproken.

4.3.1 *Verschillen tussen subgroepen*

Achtergrondkenmerken

In figuur 3a wordt afzonderlijk voor jongens en meisjes³⁷ de prevalentie gegeven van de algemene recidive. Uit de figuur blijkt dat het percentage recidivisten onder jongens veel hoger is dan onder meisjes. Naarmate het aantal jaren na beëindiging van de jeugdreclassering toeneemt, neemt ook het verschil in recidive tussen jongens en meisjes toe. Binnen vier jaar na beëindiging van de jeugdreclassering is tweederde van de jongens opnieuw met justitie in aanraking gekomen vanwege een misdrijf tegen eenderde van de meisjes. De algemene recidive voor jongens is bijna gelijk aan die van de totale groep.

Het verschil in algemene recidive is ook onderzocht voor jongeren die geboren zijn in Nederland en voor jongeren die elders zijn geboren³⁸. Deze worden weergegeven in figuur 3b. Daaruit valt af te lezen dat de algemene recidive van jongeren die niet in Nederland zijn geboren, binnen vier jaar na beëindiging van de jeugdreclassering, iets hoger is dan die van jongeren die in Nederland zijn geboren. Het verschil tussen de twee groepen is klein, maar wordt groter naarmate het aantal jaren na beëindiging toeneemt. Binnen het eerste jaar na beëindiging van de jeugdreclassering is de algemene recidive van jongeren die in Nederland zijn geboren 30,3 procent en na vier jaar betreft dit 62,2 procent. Voor de jongeren die elders zijn geboren betreft dit respectievelijk 33,3 procent en 69,3 procent.

In figuur 3c wordt de algemene recidive uitgesplitst naar de leeftijd van de jongeren op het moment van beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000. Met betrekking tot de algemene recidive van de jongeren zijn over het algemeen geen grote verschillen te constateren tussen de diverse leeftijdsgroepen. Wel blijken jongeren die bij het beëindigen van de jeugdreclasseringbegeleiding tussen de twaalf en vijftien jaar zijn, in alle vier de geobserveerde jaren het hoogste recidivepercentage te hebben. Dit laat zien dat naarmate mensen op jongere leeftijd met justitie te maken krijgen, zij een verhoogt recidiverisico hebben. Deze bevinding wordt ook in andere nationale en internationale studies gedaan (zie bijv. Piquero e.a., 2002; Wartna e.a., 2005a, 2005b).

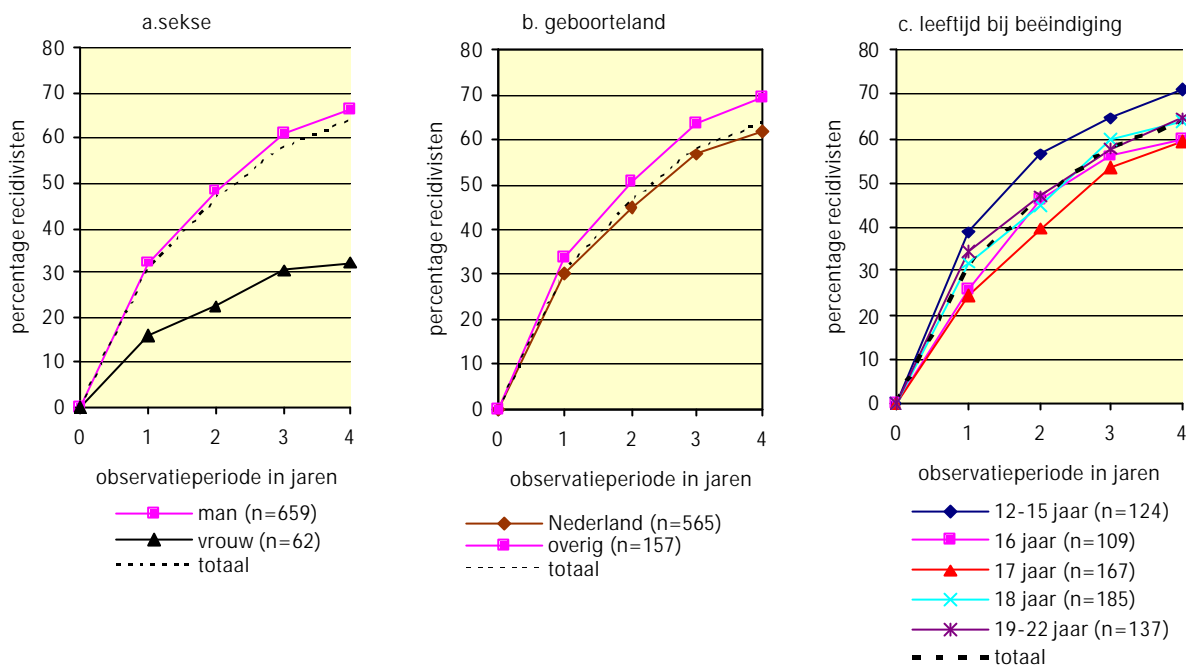
---

³⁶ Statistisch significante verschillen worden alleen bij de meer complexe samenhang berekend.

³⁷ Hierbij moet wel worden opgemerkt dat het absolute aantal meisjes veel kleiner is dan het aantal jongens waardoor de cijfers voor de groep meisjes instabiel is. Een absolute verandering in recidive bij meisjes heeft een grotere impact op de procentuele verandering in recidive dan bij jongens.

³⁸ Hier geldt dezelfde waarschuwing als in voetnoot 37. Een absolute verandering in recidive bij jongeren die niet in Nederland zijn geboren, heeft een grotere impact op de procentuele verandering in hun recidive dan bij jongeren die in Nederland zijn geboren.

Figuur 3: Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000; naar sekse, geboorteland en leeftijd bij beëindiging jeugdreclassering

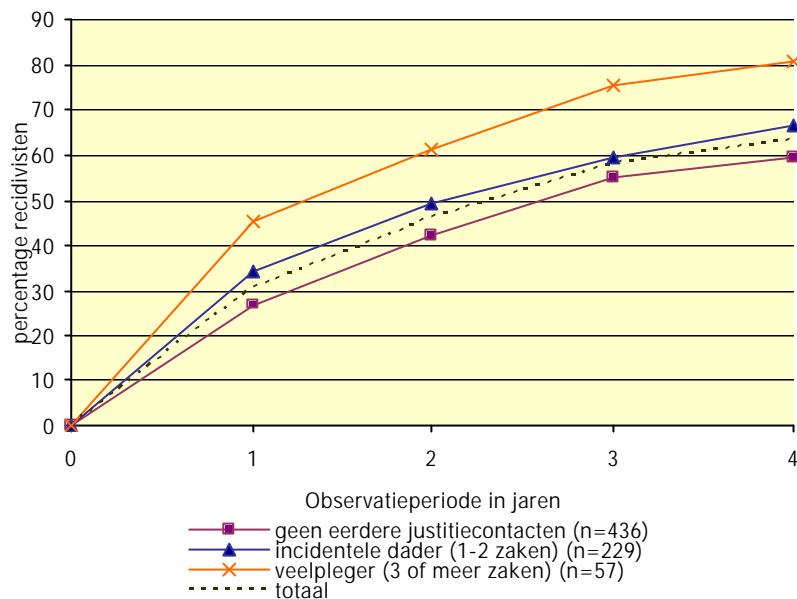

Kenmerken van het justitiële verleden

Uit andere studies blijkt dat de kans op recidive na beëindiging van de interventie duidelijk gerelateerd is aan diverse kenmerken van iemands justitiële verleden. Op basis van eerdere studies kan worden verwacht dat naarmate iemand in het verleden vaker met justitie in aanraking is geweest, dit positief samenhangt met een hogere mate van recidive (Spaans & Doornheim, 1991; Wartna e.a., 2005a, 2005b). Uit de studie van Wartna e.a. (2005) onder de totale populatie jeugdige daders uit 1997 blijken duidelijke verschillen tussen de afdoening van de uitgangszaak en de prevalentie van recidive in de jaren erna en tussen de verschillende typen delicten van de uitgangszaak en de recidive.

In paragraaf 2.3 is beschreven dat een kleine veertig procent van de ex-jeugdreclasseringscliënten voordat zij een jeugdreclasseringsmaatregel opgelegd hebben gekregen, minstens één keer eerder met justitie in aanraking is geweest, de zogenoemde incidentele plegers of veelplegers. Welke verschillen zijn er nu in prevalentie van recidive onder deze jongeren ten opzichte van jeugdigen die voorafgaand aan de jeugdreclasseringsmaatregel niet eerder met justitie in aanraking zijn geweest, de zogenoemde 'first-offenders'? In figuur 4 worden de verschillen tussen deze drie dadergroepen gegeven. Zoals verwacht is de recidive onder first-offenders duidelijk lager dan die onder de incidentele plegers en onder de veelplegers. De recidive onder veelplegers is in alle jaren na beëindiging van de begeleiding het hoogste en in vier jaar tijd opgelopen tot tachtig procent.

Figuur 4: Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal 2000: naar aantal eerdere justitiecontacten

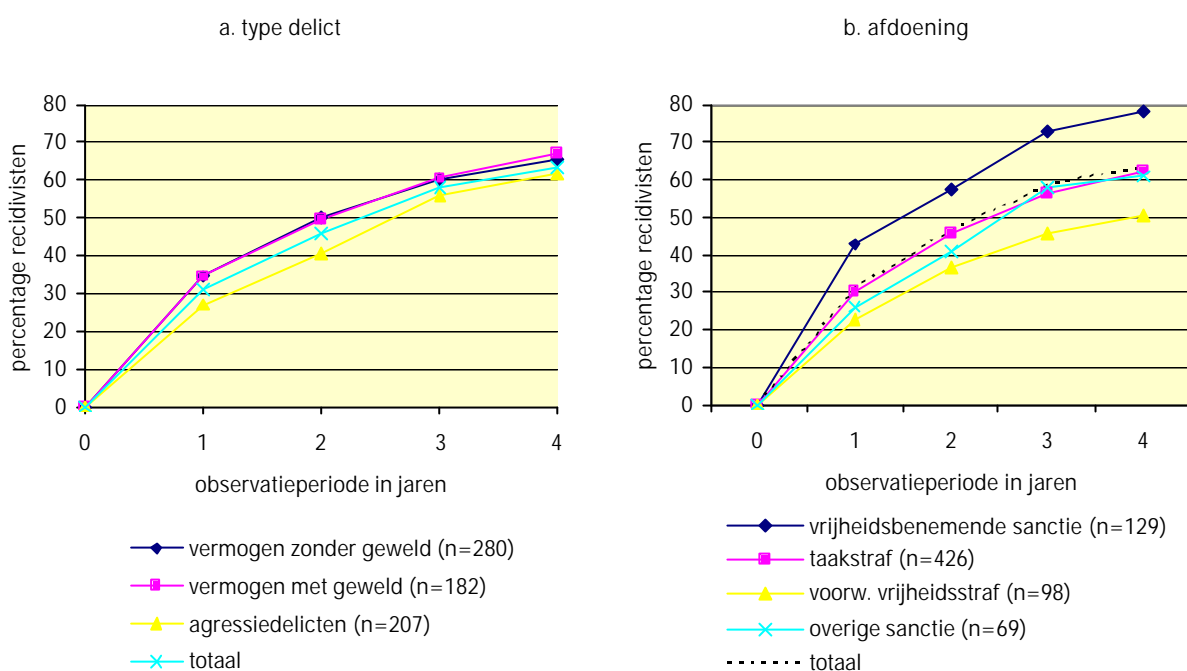

In figuur 5a wordt de recidive weergegeven naar type delict van de uitgangszaak³⁹. Vanwege de kleine aantallen zijn de jeugdigen met een uitgangszaak naar aanleiding van een zedenmisdrijf, een opiumwet misdrijf en overige misdrijven uit de analyse gelaten. Uit de figuur valt af te lezen dat vier jaar na beëindiging van de begeleiding er weinig verschillen zijn tussen de drie categorieën van delicten. Ook blijkt dat jeugdigen die een agressiedelict hebben gepleegd, minder snel na beëindiging van de begeleiding recidiveren dan jeugdigen die een vermogensdelict met of zonder geweld hebben gepleegd. Tussen degenen die een vermogensdelict met geweld en degenen die een vermogensdelict zonder geweld hebben gepleegd zijn er over de geobserveerde jaren weinig verschillen in de prevalentie van recidive. Deze bevindingen komen overeen met onderzoek van Wartna e.a. (2005b) onder ex-pupillen uit JJI's uitgestroomd in de periode 1997-2000.

Ook is nagegaan welke verschillen er zijn in recidive wanneer de ex-jeugdreclasseringscliënten in subgroepen worden ingedeeld naar afdoening van hun uitgangszaak. Omdat enkele afdoeningen weinig voorkomen, zijn deze bij elkaar genomen. Daarbij is rekening gehouden met de afnemende zwaarte van de afdoening. In figuur 5b worden de resultaten gegeven. Daaruit valt af te lezen dat de recidive in alle vier de jaren na beëindiging van de jeugdreclassering het hoogst is onder degenen wiens afdoening van de uitgangszaak een (onvoorwaardelijke) vrijheidsbenemende sanctie betrof (onvoorwaardelijke vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel), gevolgd door ex-jeugdreclasseringscliënten die een taakstraf kregen opgelegd. De recidive is in alle vier de jaren het laagst onder degenen waarbij de afdoening een voorwaardelijke vrijheidsstraf betrof.

³⁹ Voor het vaststellen hiervan wordt uitgegaan van het delict in de uitgangszaak met de zwaarste strafdreiging. De aantallen verschillen daardoor met die in tabel 2 omdat daar is uitgegaan van alle delicten in de uitgangszaak.

Figuur 5: Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000: naar type delict en naar afdoening van de uitgangszaak

Wanneer deze bevindingen worden vergeleken met de totale populatie jeugdige daders uit 1997, valt het verschil in rangorde op voor de voorwaardelijke vrijheidsstraf. In de populatie jeugdige daders is de recidive onder alle jongeren die een (on)voorwaardelijke vrijheidsbenemende sanctie krijgen opgelegd, hoger dan wanneer de strafzaak op een andere manier is afgedaan. De ex-jeugdreclasseringscliënten bij wie de uitgangszaak is afgedaan met een voorwaardelijke vrijheidsstraf lijken dus een aparte categorie jeugdigen te zijn.

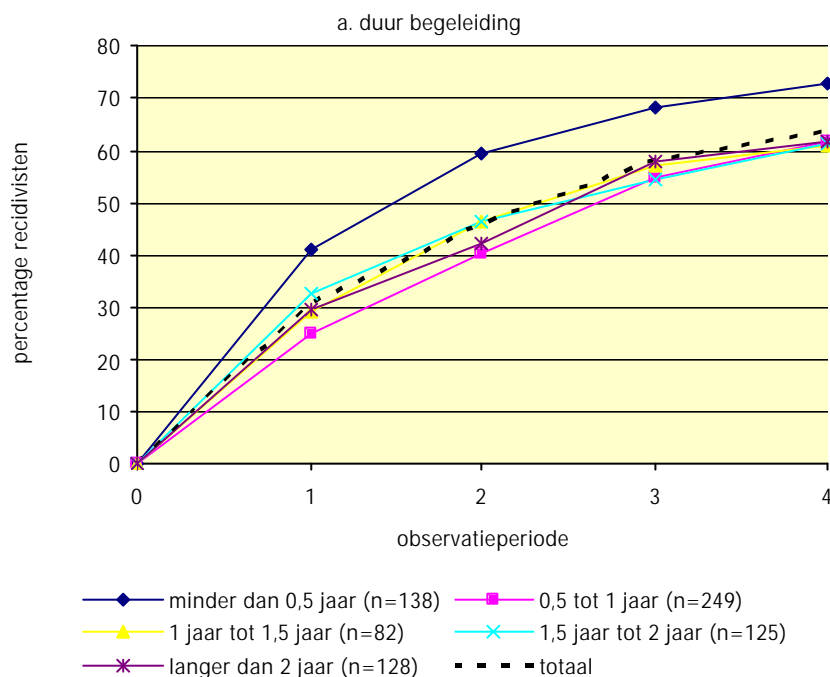
Kenmerken van de jeugdreclassering

Tot slot is onderzocht of de duur van de jeugdreclasseringsbegeleiding en het type maatregel samenhangen met de recidive *na afloop* van de begeleiding. Zo blijkt uit het onderzoek van Wartna e.a. (2005) onder de ex-pupillen van JJI's uitgestroomd in de periode 1997-2000 dat de prevalentie van de recidive onder jeugdigen die korter dan zes maanden in detentie hebben gezeten, hoger is dan onder jeugdigen die langer in detentie zitten. In datzelfde onderzoek wordt gevonden dat de leeftijd bij uitstroom uit een JJI negatief samenhangt met recidive, dat wil zeggen wanneer iemand ouder is op het moment dat hij de JJI verlaat, is de kans op latere recidive kleiner. Het onderzoek van Spaans en Doornhein (1991) toont aan dat degenen die de jeugdreclassering verplicht kregen opgelegd, minder snel recidiveren dan degenen die de jeugdreclassering vrijwillig volgen. Dit al dan niet vrijwillige karakter van de maatregel komt tot uitdrukking in het verschil tussen de 'hulp en steun' maatregelen welke een verplichtend karakter hebben en de 'toezicht en begeleiding' maatregelen welke vrijwillig zijn.

In figuur 6 wordt de prevalentie van de algemene recidive weergegeven, uitgesplitst naar duur van de begeleiding. In tegenstelling tot de bevinding in het onderzoek van Spaans en Doornheimer (1991) worden in dit onderzoek

wel verschillen gevonden tussen de diverse lengten van de duur van de jeugdreclasseringsbegeleiding. Uit figuur 6a valt af te lezen dat bij jongeren met een begeleidingsduur korter dan een half jaar de recidive in de hele observatieperiode hoger is dan bij jongeren die een langere begeleidingsduur hebben gekregen. Tussen deze overige categorieën zijn weinig verschillen in de prevalentie van recidive. Anders gezegd, een langere begeleidingsduur door de jeugdreclassering lijkt positief samen te hangen met minder recidive na afloop van de begeleiding⁴⁰.

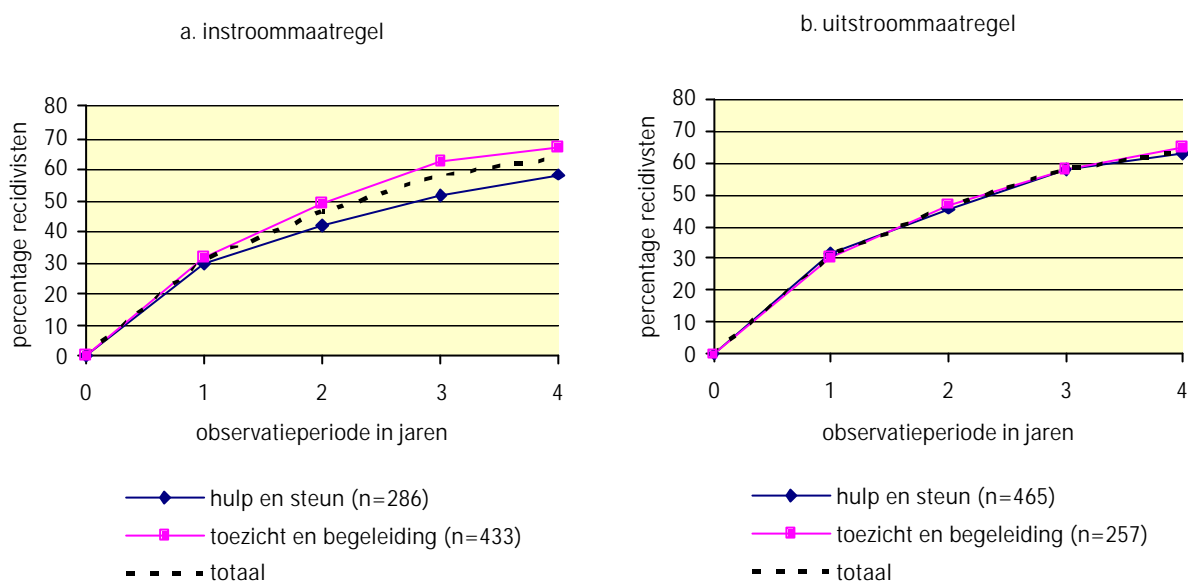
Figuur 6: Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000; naar duur jeugdreclassering.

Vervolgens is onderzocht of er verschillen te constateren zijn in de prevalentie van recidive bij de diverse jeugdreclasseringsmaatregelen. Eerst voor de maatregelen bij aanvang en daarna voor de maatregelen bij beëindiging van de jeugdreclassering. In figuur 7 wordt een uitsplitsing gegeven naar de twee hoofdcategoryën 'hulp en steun' en 'toezicht en begeleiding'. Uit figuur 7a valt af te lezen dat de prevalentie van recidive hoger is bij die jongeren die de jeugdreclasseringsbegeleiding starten met een 'toezicht en begeleiding' maatregel dan bij de jongeren die beginnen met een 'hulp en steun' maatregel. De verschillen tussen de twee groepen nemen toe naarmate de begeleiding langer geleden is afgerond. Uit figuur 7b blijkt dat er nagenoeg geen verschillen zijn in de recidive wanneer de ex-jeugdreclasseringscliënten worden onderscheiden naar maatregel bij beëindiging van de jeugdreclassering. Er is dus geen verband tussen het type maatregel waarmee een jeugdreclasseringsbegeleiding wordt beëindigd en de recidive die daarop volgt.

⁴⁰ Dit is het tegenovergestelde van werd gevonden bij de nieuwe justitiecontacten tijdens de begeleiding (een langere begeleidingsduur hangt samen met meer justitiecontacten tijdens de begeleiding). Een verklaring hiervoor is op basis van het beschikbare onderzoeksmateriaal niet te geven.

Figuur 7: Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit eerste kwartaal van 2000; naar jeugdreclasseringsmaatregel bij aanvang en bij beëindiging.

4.3.2 Complexe samenhang

Bij het bepalen van de samenhang tussen de recidive na beëindiging van de jeugdreclassering en diverse kenmerken van de jeugdige zelf, zijn of haar justitiële verleden en de jeugdreclasseringsbegeleiding, is niet nagegaan wat de unieke samenhang van deze kenmerken met de recidive is wanneer rekening wordt gehouden met alle andere kenmerken. Om deze complexe samenhang tussen kenmerken en recidive vast te kunnen stellen, is hier een Cox-regressie gebruikt (zie ook bijlage 2). In een dergelijke analyse wordt de samenhang van recidive met alle andere kenmerken uitgedrukt in een coëfficiënt (e^{β}). Naarmate deze meer van één afwijkt, is de samenhang van het kenmerk met de kans op recidive sterker. Deze kans op recidive wordt vastgesteld ten opzichte van een referentiecategorie. Wanneer de e^{β} kleiner is dan één, dan is de kans op recidive lager dan voor de jeugdigen in de referentiecategorie. Wanneer de e^{β} groter is dan één, dan is de kans op recidive hoger dan voor de referentiecategorie. De samenhang is statistisch significant wanneer de p-waarde kleiner is dan 5 procent⁴¹.

⁴¹ In de tabel wordt ook de 95 procent betrouwbaarheidsinterval van e^{β} gegeven. Dit betrouwbaarheidsinterval geeft de statistische onzekerheid weer en laat de grenzen zien waarbinnen de e^{β} zich kan bewegen wanneer hetzelfde model op meerdere steekproeven uit dezelfde populatie opnieuw geschat zou worden.

Tabel 10: Relatie van diverse kenmerken met de kans op recidive van ex-jeugdreclasseringscliënten uit eerste kwartaal van 2000 (N=722)

	e ^b	p-waarde	95% betrouwbaarheidsinterval	
<i>Sekse</i>				
Man	1			
vrouw	0,383	0,000	0,245	0,604
<i>Dadertype</i>				
geen eerdere justitiecontacten	1			
incidentele pleger (1-2)	1,256	0,032	1,019	1,547
veelpleger (>3)	1,882	0,000	1,362	2,601
<i>Afdoening uitgangzaak</i> (onvoorwaardelijk) vrijheidsbenemende				
sanctie	1			
voorwaardelijke vrijheidsstraf	0,511	0,000	0,362	0,720
taakstraf	0,718	0,005	0,569	0,906
overige sanctie		n.s.		
Leeftijd bij beëindigen jeugdreclassering	0,93	0,018	0,876	0,988
<i>Niet in het model</i>				
geboorteland		n.s.		
delict van de uitgangzaak		n.s.		
Duur jeugdreclassering		n.s.		
maatregel bij instroom		n.s.		
maatregel bij uitstroom		n.s.		

Wald $\chi^2 = 57,870$; $df=7$; $p<0,001$

Uit de tabel blijkt dat, rekening houdend met diverse andere kenmerken, meisjes een kleinere kans lopen op recidive na beëindiging van de jeugdreclassering dan jongens. De e^b-waarde van 0,37 wil zeggen dat de kans van meisjes op recidive bijna drie keer zo klein is als de kans dat jongens recidiveren. Verder blijkt dat de kans op recidive bij incidentele plegers en bij veelplegers duidelijk groter is dan bij jongeren die voorafgaand aan de uitgangzaak voor de jeugdreclasseringsmaatregel nooit eerder met justitie in aanraking zijn geweest. De kans op nieuwe justitiecontacten is bij veelplegers bijna twee keer zo groot (1,9) als bij deze 'first-offenders'. In vergelijking met ex-jeugdreclasseringscliënten die een vrijheidsbenemende sanctie kregen opgelegd, is de kans op recidive bij jeugdigen die een voorwaardelijke vrijheidsstraf of een taakstraf kregen opgelegd, kleiner. Ook blijkt uit de tabel dat de leeftijd bij beëindiging van de jeugdreclasseringsmaatregel statistisch significant samenhangt met de kans op nieuwe recidive. Naarmate iemand ouder is bij het beëindigen van de jeugdreclasseringsbegeleiding, is de kans op nieuwe justitiecontacten lager. Tot slot is er geen statistische significante samenhang gevonden van geboorteland, delict van de uitgangzaak, de jeugdreclasseringsmaatregel bij aanvang, duur van de jeugdreclassering en de jeugdreclasseringsmaatregel bij aanvang of beëindiging met de kans op recidive.

Deze analyse laat zien dat het met name de statische⁴² kenmerken zijn die samenhangen met kans op recidive en dat het type jeugdreclasserings-

⁴² Hieronder verstaan we kenmerken waaraan niets kan worden veranderd op het moment dat iemand de interventie krijgt, zoals geslacht, leeftijd, geboorteland, justitiële voor-

maatregel evenals de duur van de begeleiding er weinig toe blijken te doen. Daarnaast blijkt de afdoening van de uitgangszaak samen te hangen met de kans op recidive. Jeugdigen die voor de uitgangszaak een relatief zware afdoening krijgen opgelegd lopen een groter risico opnieuw te recidiveren.

4.4 Recidive van de jeugdreclasseringscliënten ten opzichte van de recidive in een vergelijkingsgroep

Wanneer men inzicht wil krijgen in de werking van een interventie zal de recidive van de onderzoeksgroep moeten worden vergeleken met die van een controlegroep waarin jeugdigen zitten die de interventie niet hebben gekregen (Cook & Campbell, 1979; zie bijvoorbeeld Farrington e.a., 2003; Wartna, 2005). Deze controlegroep en de groep jeugdigen die de interventie hebben gekregen, moeten dan op diverse achtergrondkenmerken exact vergelijkbaar zijn. Voor dit onderzoek was het niet mogelijk om vooraf of achteraf een dergelijke controlegroep samen te stellen. De gegevens van de pupillenadministratie boden hiervoor te weinig aanknopingspunten. Om de recidivecijfers na het beëindigen van de jeugdreclassering enigszins te kunnen relateren aan een andere vergelijkbare groep gestraften, is nagegaan hoe de recidive van de ex-jeugdreclasseringscliënten zich verhoudt tot die van een 'virtuele' controlegroep. Om de recidive in deze controlegroep vast te stellen is een zogenoemd voorspellingsmodel gebruikt (Tollenaar & Wartna, in voorbereiding; zie ook Van der Knaap, Van der Laan & Wartna, 2005a, 2005b; Van der Laan, Van der Knaap en Wartna, 2005a; Wartna e.a., 2005a).

In het voorspellingsmodel wordt de recidive geschat voor een subgroep van de totale populatie daders uit 1997 die wat betreft zes (statische) achtergrondkenmerken exact overeenkomen met de ex-jeugdreclasseringscliënten⁴³. De zes achtergrondkenmerken zijn: sekse, geboorteland, leeftijd bij inschrijving van de uitgangszaak, type delict van de uitgangszaak, het aantal zaken in de strafrechtelijke carrière en strafzaakdichtheid. De voorspelde recidive uit deze (virtuele) controlegroep wordt daarna vergeleken met de feitelijk waargenomen recidive in de groep van ex-jeugdreclasseringscliënten. Wanneer de waargenomen recidive lager is dan de voorspelde recidive, kan gesteld worden dat de ex-jeugdreclasseringscliënten het beter doen dan de gemiddelde gesanctioneerde uit 1997 met dezelfde achtergrondkenmerken. Omdat maar een beperkt aantal (statische) achtergrondkenmerken kan worden opgenomen, is deze vergelijking van waargenomen en voorspelde recidive niet perfect. Immers, over een groot aantal voor de recidive relevante kenmerken is geen informatie beschikbaar voor het voorspellingsmodel. Wanneer men duidelijke uitspraken wil doen over de effectiviteit van een interventie blijft het noodzakelijk de interventiegroep te kunnen vergelijken met een reële controlegroep (Cook & Campbell, 1979).

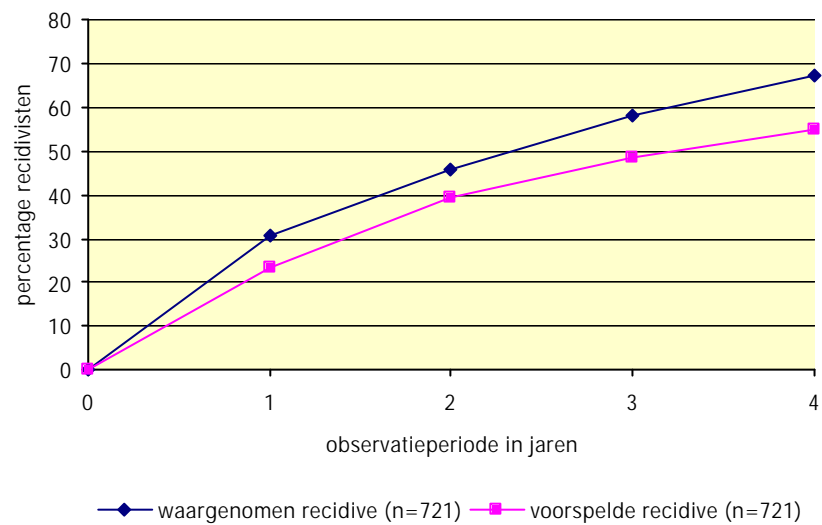
---

geschiedenis, gepleegd delict en afdoening. Het betreft hier alleen die kenmerken die in de OBJD beschikbaar waren.

⁴³ Zie bijlage 3 voor een uitvoerige beschrijving van het voorspellingsmodel. De keuze voor deze kenmerken is gebaseerd op literatuuronderzoek, op de beschikbaarheid van gegevens in de OBJD en op statistische analyses waarbij die kenmerken die een statistisch significante bijdrage leveren aan de voorspelling van recidive zijn opgenomen in het voorspellingsmodel. De onderzoeksgroep van de jeugdreclassering uit 2000 wordt vergeleken met de totale populatie daders uit 1997. In hoeverre daarbij sprake is van een mogelijk historisch effect op de recidive – bijvoorbeeld ontwikkelingen in het beleid ten aanzien van jeugdige recidivisten – is met de beschikbare gegevens niet na te gaan.

In figuur 8 worden de resultaten van de analyse waarbij het voorspellingsmodel is gebruikt weergegeven⁴⁴. Daaruit valt af te lezen dat voor alle vier de jaren de voorspelde recidive lager is dan de waargenomen recidive in de groep ex-jeugdreclasseringscliënten. Dit betekent dat de recidive onder jeugdigen die in het eerste kwartaal van 2000 een jeugdreclasseringsbegeleiding hebben afgerond, groter is dan op grond van een voorspelling van de recidive uit de populatie van daders uit 1997 met dezelfde achtergrondkenmerken kan worden verwacht.

Figuur 8: Waargenomen en voorspelde prevalentie van algemene recidive bij ex-jeugdreclasseringscliënten uit eerste kwartaal van 2000

⁴⁴ Van één jeugdige is de sekse niet bekend, deze is uit de analyse weggelaten.

5 Slot

In dit rapport is de recidive onderzocht van 722 jeugdigen die in het eerste kwartaal van 2000 een jeugdreclasseringsbegeleiding hebben beëindigd. Voor het merendeel zijn dit jongens en ruim driekwart van de onderzoeksgroep is in Nederland geboren. De gemiddelde leeftijd bij aanvang van de begeleiding door de jeugdreclassering is vijftien jaar en tien maanden (variërend van twaalf jaar tot en met 22 jaar). De gemiddelde leeftijd bij beëindiging van de jeugdreclassering is zeventien jaar. Drie vijfde (60,4%) van de jeugdigen is voorafgaand aan de uitgangszaak niet eerder met justitie in aanraking geweest. De overige jongeren uit de onderzoeksgroep hebben dus minstens één eerder justitiecontact. De meest voorkomende jeugdreclasseringsmaatregel bij aanvang van de jeugdreclasseringbegeleiding is een verzoek tot begeleiding van de Raad voor de Kinderbescherming of de Officier van Justitie ten behoeve van de strafzitting. De gemiddelde duur van de begeleiding door de jeugdreclassering is iets minder dan vijftien maanden.

Naast de recidive na afloop van de begeleiding is onderzocht of jongeren opnieuw met justitie in aanraking zijn gekomen *tijdens* de begeleiding door de jeugdreclassering. Beginnend met dit punt kan worden gezegd dat een groot deel van de jeugdigen tijdens de begeleiding niet opnieuw met justitie in aanraking is gekomen. Of dit een effect is van de begeleiding en de aan de maatregel gestelde voorwaarden, kan op basis van de voor dit onderzoek beschikbare data niet worden gezegd. Wel is duidelijk geworden dat het juridische onderscheid tussen 'hulp en steun' maatregelen die een verplichtend karakter hebben en 'toezicht en begeleiding' maatregelen met een vrijwillig karakter, niet een voldoende onderscheidend criterium is voor het al dan niet opnieuw met justitie in aanraking komen tijdens de begeleiding. Met andere woorden, dit onderzoek biedt geen aanleiding te veronderstellen dat jeugdreclasseringsmaatregelen met een verplichtend karakter een meer afschrikwekkende werking voor het plegen van nieuwe delicten zouden kunnen hebben dan jeugdreclasseringsmaatregelen met een vrijwillig karakter.

De twee duidelijkste criteria die onderscheiden of jeugdreclasseringscliënten tijdens de begeleiding opnieuw met justitie in aanraking komen zijn sekse en eerdere justitiecontacten. Jongens en jeugdigen met één of meer eerdere justitiecontacten voorafgaand aan de jeugdreclasseringsbegeleiding komen tijdens de begeleiding vaker opnieuw met justitie in aanraking dan meisjes en jeugdigen zonder eerdere justitiecontacten.

In de vier jaar die is verstreken tussen de beëindiging van de jeugdreclassering in het eerste kwartaal van 2000 en het einde van de in dit onderzoek gehanteerde observatieperiode (1 april 2004), is bijna tweederde van de jeugdigen opnieuw met justitie in aanraking gekomen. De helft van de jeugdigen heeft in die periode een nieuw justitiecontact naar aanleiding van een delict met een strafdreiging van vier jaar of meer en bijna een kwart heeft een zaak naar aanleiding van een delict met een strafdreiging van acht jaar of meer. De aanleiding van het merendeel van de recidivezaken is een vermogensdelict zonder geweld. Agressiedelicten vormen hierna de frequentste

aanleiding voor een nieuw justitiecontact. Ruim een kwart van de recidivezaken werd afgedaan met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf van minder dan zes maanden en een even groot deel werd afgedaan met een taakstraf. Gemiddeld hebben de jeugdigen die opnieuw met justitie in aanraking komen in de vier jaar na beëindiging van de jeugdreclassering 2,9 nieuwe justitiecontacten opgebouwd.

Voor het vaststellen van de recidive van de ex-jeugdreclasseringscliënten is in dit onderzoek gebruik gemaakt van de methodiek van de WODC-Recidive-monitor. Doordat dezelfde methodiek in diverse andere studies naar recidive van dadergroepen wordt gebruikt, is het mogelijk de gegevens van de verschillende groepen te vergelijken. Vooralnog zijn er twee recidivemetingen beschikbaar waarmee de recidive van de ex-jeugdreclasseringscliënten vergeleken kan worden: de recidivemeting onder de totale populatie jeugdige daders uit 1997 (Wartna e.a., 2005b) en de recidivemeting onder ex-pupillen van justitiële jeugdinrichtingen uitgestroomd in de periode 1997-2000 (Wartna e.a., 2005a). Deze vergelijking is gemaakt om enig relief te bieden voor de gegevens van de ex-jeugdreclasseringscliënten. Uiteraard moet daarbij worden opgemerkt dat deze vergelijking alleen beschrijvend is en niets zegt over de effectiviteit van de interventie, in casu de jeugdreclassering.

Welke verschillen zijn er te signaleren in de recidive van ex-jeugdreclasseringscliënten en die van de totale populatie jeugdige daders uit 1997 (Wartna e.a., 2005b) of die van de jeugdigen die in de periode 1997-2000 een Justitiële Jeugdinrichting (JJI) hebben verlaten (Wartna e.a. 2005a)? Bij de ex-jeugdreclasseringscliënten is de prevalentie van de algemene, ernstige en zeer ernstige recidive voor alle vier de geobserveerde jaren relatief hoger wanneer ze wordt vergeleken met die van de totale populatie jeugdige daders uit 1997, maar in vergelijking met de populatie jeugdigen die in de periode 1997-2000 een JJI hebben verlaten, is de prevalentie van recidive in alle vier de geobserveerde jaren relatief lager.

Het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten van de recidivisten onder de ex-jeugdreclasseringscliënten verschilt weinig van dat van de recidivisten onder de totale populatie jeugdige daders uit 1997 en van de ex-pupillen van JJI's in de periode 1997-2000. Maar wanneer de ex-jeugdreclasseringscliënten recidiveren is dat ten opzichte van de ex-pupillen van de JJI's minder vaak vanwege een zeer ernstig misdrijf (een misdrijf met een strafdreiging van acht jaar of meer). Verder is in vergelijking met de jeugdigen uit 1997 over het geheel genomen bij de afdoening van de recidivezaken van de ex-jeugdreclasseringscliënten minder vaak sprake van een lichte afdoening, terwijl in vergelijking met de ex-pupillen van de JJI's juist wél vaker sprake lijkt te zijn van een lichte afdoening (een geldstraf, beleidsepot of transactie).

De omvang van de recidive, dat wil zeggen het aantal nieuwe strafzaken per 100 ex-jeugdreclasseringscliënten, onder de ex-jeugdreclasseringscliënten is groter dan die onder de jeugdige daders in 1997, maar kleiner dan die onder de ex-pupillen van JJI's uit de periode 1997-2000. Dit geldt zowel voor de relatief lichte criminaliteit, de middelzware criminaliteit als de zware criminaliteit.

De jeugdigen van de jeugdreclassering zitten in alle opzichten tussen de totale populatie jeugdige daders uit 1997 en de groep ex-pupillen van de JJI's. Dit geldt niet alleen voor de delicten en de afdoening van de uitgangszaak, maar ook voor de recidivezaken van deze jongeren. Afgaande op de recidive

van de ex-jeugdreclasseringscliënten en afgezet tegenover de recidive in de genoemde twee andere groepen jeugdigen, mag duidelijk zijn dat deze jeugdigen niet gerekend kunnen worden tot de groep relatief 'zware' delinquenten, maar zeker ook niet tot de groep relatief 'lichte' delinquenten. Min of meer kan worden gesteld dat de doelgroep van de jeugdreclassering zoals die is geformuleerd in de nota van de Stichting Vedio (2002) in ieder geval in deze onderzoeksgroep lijkt te worden bereikt.

Evenals in andere recidivestudies wordt ook in dit onderzoek gevonden dat de kenmerken die het duidelijkste samenhangen met de kans op recidive na een interventie (rekening houdend met andere factoren) geslacht, justitiële verleden, afdoening van de uitgangzaak en leeftijd bij beëindiging van de interventie zijn. De ex-jeugdreclasseringscliënten waarbij de kans op recidive groot is, zijn man, hebben in het verleden meerdere justitiecontacten opgebouwd, hebben een onvoorwaardelijke vrijheidsbenemende sanctie achter de rug en zijn relatief jong ten tijde van het beëindigen van de jeugdreclasseringsbegeleiding. De kenmerken van de jeugdreclasseringsbegeleiding waarover we in dit onderzoek de beschikking hadden, namelijk duur en type maatregel, vertonen in de multivariate analyse geen samenhang met de kans op recidive *na* beëindiging van de begeleiding.

De waargenomen recidive onder de ex-jeugdreclasseringscliënten is hoger dan de voorspelde recidive. Op basis van deze voorspelling kan *niets* worden gezegd over de effectiviteit van de jeugdreclassering, daarvoor is een andere onderzoeksofzet noodzakelijk en ontbreken teveel voor de recidive relevante kenmerken. De opzet van de onderhavige studie was het vaststellen van de recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten en niet de effectiviteit van de interventie. Om antwoord te kunnen geven op de effectiviteitsvraag is een andere onderzoeksofzet noodzakelijk waarin de jeugdigen die een jeugdreclasseringsmaatregel opgelegd hebben gekregen, worden vergeleken met een controlegroep jeugdigen die de maatregel niet krijgen en op relevante kenmerken vergelijkbaar is met de jeugdreclasseringsgroep (Cook & Campbell, 1979; zie ook Wartna 2005). Dit onderzoek voldoet niet aan deze voorwaarden.

Verder is in een studie naar de effectiviteit van de interventie een belangrijke vraag of de uitgangspunten van de interventie geldig zijn met betrekking tot de reductie van recidive. Daarbij is het van belang na te gaan of aan de drie basisbeginselen voor succesvol ingrijpen wordt voldaan: het behoefte-, risico- en responsiviteitsbeginsel (Andrews e.a., 1990; cf. Wartna, 2005). Het behoefteprincipe geeft aan of een interventie zich richt op de behandeling van zogenoemde criminogene factoren. Dit zijn factoren die specifiek samenhangen met crimineel gedrag en de kans daarop ook vergroten. Het risicoprincipe houdt in dat de interventie afgestemd is op de kans dat recidive optreedt. Jeugdigen met een laag recidiverisico zijn alleen gebaat bij een minimale interventie, terwijl jeugdigen met een hoog risico juist zwaardere interventies nodig hebben. Het responsiviteitsbeginsel tot slot stelt dat de interventie moet aansluiten bij de leerstijl van de jeugdige. Dit houdt in dat bij de interventie rekening wordt gehouden met de motivatie van de

jongere, met zijn of haar intelligentieniveau en meer in het algemeen met de manier waarop zij gewend te zijn te reageren op hun omgeving⁴⁵.

Voor de onderhavige studie was onvoldoende informatie beschikbaar om deze beginselen te meten. Er is bijvoorbeeld niets bekend over de selectie die is gehanteerd om de jeugdigen een jeugdreclasseringsmaatregel op te leggen, over de motivatie van de jeugdigen om aan de begeleiding deel te nemen, over de periode tussen aanhouding en start van de begeleiding, over de intensiteit van de begeleiding of over de sociale context van de jeugdigen. Hierdoor is het niet mogelijk om behandel-effecten te onderscheiden van selectie-effecten, of van bijvoorbeeld de invloed van een delinquente vriendengroep op iemands recidivegedrag.

Verder beperkte dit onderzoek zich tot een recidivemeting en zijn de operationele doelstellingen van de jeugdreclassering – het realiseren van een zinvolle dag- en vrijetijdsbesteding en het nagaan of een jeugdige zich houdt aan de voorwaarden gesteld door de jeugdreclassering – niet nagegaan.

Daarnaast heeft men bij de Recidivemonitorstudies alleen de beschikking over die delicten waarvoor iemand met justitie in aanraking is gekomen. Over de aard en omvang van de delicten die niet hebben geleid tot een justitie-contact is niets bekend, zowel niet voorafgaand als na de interventie. Middels de methodiek van de Recidivemonitor is het dus niet mogelijk om na te gaan of er sprake is van een reductie in frequentie of ernst van niet bij justitie bekend geworden crimineel gedrag na afloop van de interventie (in vergelijking met de frequentie of ernst van de delicten voorafgaand aan de interventie). Om dit te kunnen onderzoeken, dienen de gegevens over iemands criminele carrière ook op een andere manier te worden nagegaan, bijvoorbeeld door gebruik te maken van politieregistratie of zelfrapportage.

In ieder geval kan *niet* worden geconcludeerd dat de jeugdreclasseringsbegeleiding niet effectief is geweest. De jeugdreclassering krijgt te maken met jongeren die relatief ernstige delicten hebben gepleegd en waarop een relatief zware afdoening volgde. Daarnaast betreft het bij de jeugdreclassering in vergelijking met de totale populatie jeugdige daders meer jeugdigen met een omvangrijker justitieel verleden. De belangrijke doelstelling van de jeugdreclassering is te voorkomen dat een criminele carrière van een jongere continueert (Kruissink & Verwers, 2002; Van der Klei, 2004), maar het is de vraag of de jeugdreclassering mag worden afgerekend op een dergelijk hoge prestatie. Immers, het is denkbaar dat het percentage recidivisten veel hoger zou zijn geweest zonder jeugdreclasseringsbegeleiding (cf. Wartna e.a., 2005: 42). Dit betekent echter niet dat bij een relatief lichtere groep jeugdige delinquenten toepassing van de jeugdreclassering wél tot minder recidive zou leiden, deze conclusie kan op basis van deze studie niet worden getrokken. Een effectstudie zal dit moeten uitwijzen.

Dit onderzoek heeft in ieder geval een duidelijk inzicht opgeleverd in de kenmerken van *alle* jeugdigen die in het eerste kwartaal van 2000 een jeugdreclasseringsbegeleiding daadwerkelijk hebben beëindigd, in de contacten van deze jongeren tijdens de begeleiding en in hun recidive in de periode van vier jaar na beëindiging van de begeleiding. De studie kan daarmee als referentiepunt worden gebruikt bij een studie naar de effectiviteit van de jeugdreclassering.

---

⁴⁵ Voor een meer uitgebreide beschrijving voor de evaluatie van interventies zie het rapport 'Evaluatie van daderprogramma's' (Wartna, 2005).

Literatuur

Andrews, D.A., I. Zinger, R. Hoge, J. Bonta, P. Gendreau, F. Cullen
Does Correctional Treatment Work? A Psychologically Informed Meta
Analysis
Criminology, jrg. 28, 1990, pp. 419-429

Baas, N.J.
*Wegen naar het rechte pad. Internationaal literatuuronderzoek naar het effect
van strafrechtelijke interventies voor delinquente jongeren, inclusief verplichte
nazorg, en naar het effect van interventies die zich voor een strafrechtelijk kader
zouden kunnen lenen, alsmede naar interventiecondities die dat effect
beïnvloeden.*
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 2005, in voorbereiding.

Cook, T.D. & D.T. Campbell
Quasi-Experimentation. Design & Analysis Issues for Field Studies.
Illinois, Rand McNally College Publishing Company, 1979.

Heiden-Attema, N. van der & B.S.J. Wartna
*Recidive na een strafrechtelijke maatregel. Een studie naar de geregistreeerde
criminaliteit onder jongeren met een pibb, een jeugd-tbr of een pij.*
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 2000a.

Heiden-Attema, N. van der & B.S.J. Wartna
*Recidive na verblijf in een JBI. Een vervolgstudie naar de geregistreeerde
criminaliteit onder jongeren uit een justitiële jeugdinrichting*
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 2000b

Jaarboek 2001
Den Haag, Ministerie van Justitie-Directie Jeugd en Criminaliteitspreventie,
2002

Klei, M. van der
De jeugdreclassering,
In N. Duits, J.A.C. Bartels & W.B. Gunning (red.), *Jeugdpsychiatrie en Recht*,
hoofdstuk 4.2, pp. 46-54
Assen, Koninklijke van Gorcum, 2004

Knaap, L.M. van der, A.M. van der Laan & B.S.J. Wartna
Recidivemeting onder deelnemers van nieuw Positief Initiatief
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 2005a

Knaap, L.M. van der, A.M. van der Laan & B.S.J. Wartna
Recidivemeting onder deelnemers van Binnenste Buiten
Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 2005b

Kruissink, M. & C. Verwers

Jeugdreclassering in de praktijk.

Den Haag, WODC, 2002

Onderzoek en Beleid nr. 202

Laan, A.M. van der, L.M. van der Knaap & B.S.J. Wartna

Recidivemeting onder deelnemers aan Sociale Vaardigheidstraining voor groepen van het Leger des Heils

Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 2005

Lloyd, C., G. Mair & M. Hough

Explaining reconviction rates: a critical analysis

London, Home Office Research Study No. 136, 1994

Ministerie van Justitie

Programma Aanpak jeugdcriminaliteit Jeugd terecht. Inventarisatie van strafrechtelijke interventies voor jeugdigen

Den Haag, Ministerie van Justitie, 2005

Piquero, A.R., D.P. Farrington & A. Blumstein

The criminal career paradigm. In M. Tonry *Crime & Justice*

Chicago, University of Chicago, 2003

Spaans, E.C. & L. Doornheim

Evaluatie-onderzoek jeugdreclassering: de effectmeting

Arnhem, Gouda Quint, 1991

Onderzoek en Beleid nr. 112

Spaans, E.C. & L. Doornheim

Varen als alternatieve afdoening ... Evaluatie van het Almelose justitiële vaar-leer-werkproject op zeilschip de Tukker

Den Haag, WODC, Ministerie van Justitie, 1994

Stichting Vedio

Protocol Jeugdreclassering

Utrecht, Stichting Vedio, 1997

Stichting Vedio

Perspectief in jeugdreclassering. Missie en methodische uitgangspunten.

Utrecht, Stichting Vedio, 2002

Wartna, B.S.J., M. Blom & N. Tollenaar

De WODC-Recidivemonitor

Den Haag; Ministerie van Justitie

(<http://www.wodc.nl/Cijfers/recidivemonitor>)

Wartna, B.S.J., S. El Harbachi & A.M. Van der Laan

Jong Vast. Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van expupillen van justitiële jeugdinrichtingen.

Meppel, Boom Juridische Uitgevers, 2005a

Onderzoek en Beleid nr. X

Wartna, B.S.J., N. Tollenaar & M. Blom

Recidive 1997. Een cijfermatig overzicht van de strafrechtelijke recidive van volwassen en jeugdige daders.

Meppel, Boom Juridische Uitgevers, 2005b

Onderzoek en Beleid nr. X

Wartna, B.S.J.

Evaluatie van daderprogramma's. Een wegwijzer voor onderzoek naar de effecten van strafrechtelijke interventies speciaal gericht op het terugdringen van recidive.

Meppel, Boom Juridische Uitgevers, 2005.

Bijlage 1 Tabellen

Tabel 1 Leeftijd bij instroom jeugdreclassering

	percentage	aantal
12 t/m 14 jaar	15,9	115
15 jaar	20,8	150
16 jaar	28,9	209
17 jaar	25,8	186
18 t/m 22 jaar	8,6	62

Bron: DJJ

Tabel 2 Leeftijd bij beëindiging jeugdreclassering

	percentage	aantal
12 t/m 15 jaar	17,2	124
16 jaar	15,1	109
17 jaar	23,1	167
18 jaar	25,6	185
19 t/m 22 jaar	19,0	137

Bron: DJJ

Tabel 3 Aantal justitiecontacten tijdens de begeleiding door de jeugdreclassering (N=722)

Aantal contacten	percentage	aantal
0	66,3	479
1	15,9	115
2	7,3	53
3	4,8	35
4	1,9	14
5	1,8	13
6	0,7	5
7	0,4	3
8	0,3	2
9	0,3	2
10	0,1	1

Bron: OBJD

Prevalentie van recidive

Tabel 4 Prevalentie van algemene, ernstige en zeer ernstige recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000 (N=722)

	observatieperiode in jaren			
	1	2	3	4
algemene recidive	30,9	46,1	58,2	63,5
ernstige recidive	26,0	37,7	46,3	50,4
zeer ernstige recidive	8,9	14,0	18,8	23,2

Tabel 5 Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000; naar sekse

	N	observatieperiode in jaren			
		1	2	3	4
man	659	32,3	48,4	60,8	66,6
vrouw	62	16,1	22,6	30,6	32,3
totaal		30,9	46,1	58,2	63,5

Tabel 6 Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000; naar geboorteland

	N	observatieperiode in jaren			
		1	2	3	4
Nederland	565	30,1	44,8	56,6	61,9
overig	157	33,8	51,0	63,7	69,5
totaal		30,9	46,1	58,2	63,5

Tabel 7 Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000: naar leeftijd instroom jeugdreclassering

	N	observatieperiode in jaren			
		1	2	3	4
12-14 jaar	115	36,5	52,2	61,7	68,7
15 jaar	150	30,0	46,7	56,7	62,3
16 jaar	209	27,8	45,9	58,4	62,9
17 jaar	186	30,6	40,9	57,0	62,3
18-22 jaar	62	33,9	50,0	58,1	62,9
totaal		30,9	46,1	58,2	63,5

Tabel 8 Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000: naar leeftijd bij beëindiging jeugdreclassering

	N	observatieperiode in jaren			
		1	2	3	4
12-15 jaar	124	38,7	56,5	64,5	71,2
16 jaar	109	25,7	45,9	56,0	59,6
17 jaar	167	24,6	39,5	53,3	59,6
18 jaar	185	31,9	44,9	60,0	63,8
19-22 jaar	137	34,3	46,7	57,7	64,5
totaal		30,9	46,1	58,2	63,5

Tabel 9 Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000: naar aantal eerdere justitiecontacten

	N	observatieperiode in jaren			
		1	2	3	4
geen eerdere justitiecontacten	436	27,1	42,4	55,3	59,7
incidentele dader (1-2 zaken)	229	34,5	49,3	59,4	66,6
veelpleger (3 of meer zaken)	57	45,6	61,4	75,4	80,7
totaal		30,9	46,1	58,2	63,5

Tabel 10 Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000: naar type delict uitgangzaak

	N	observatieperiode in jaren			
		1	2	3	4
vermogen zonder geweld	280	34,3	50,0	60,0	65,4
vermogen met geweld	182	34,6	49,5	60,4	67,0
agressiedelicten	207	27,1	40,6	56,0	61,6
totaal		30,9	46,1	58,2	63,5

Tabel 11 Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000: naar afdoening uitgangzaak

	N	observatieperiode in jaren			
		1	2	3	4
vrijheidsbenemende sanctie	129	42,6	57,4	72,9	78,0
taakstraf	426	30,0	45,8	56,6	62,6
voorwaardelijke vrijheidsstraf	98	22,4	36,7	45,9	50,1
overige sanctie	69	26,1	40,6	58,0	60,9
totaal		30,9	46,1	58,2	63,5

Tabel 12 Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000: naar instroommaatregel wettelijk kader

	N	observatieperiode in jaren			
		1	2	3	4
hulp en steun	286	29,7	42,0	51,7	58,1
toezicht en begeleiding	433	31,6	49,0	62,4	66,9
totaal		30,9	46,1	58,2	63,5

Tabel 13 Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000: naar instroommaatregel jeugdreclassering

	N	observatieperiode in jaren			
		1	2	3	4
kennisgeving voorwaardelijke veroordeling/ voorwaardelijk sepot	140	30,0	45,0	51,4	59,1
schorsing voorlopige hechtenis	141	29,1	39,0	52,5	57,4
verzoek tot begeleiding door de RvdK of de OvJ t.b.v. de strafzitting	418	31,3	48,6	62,2	66,9
totaal		30,9	46,1	58,2	63,5

de overige maatregelen bij instroom zijn uit de analyse gelaten vanwege te kleine N (in totaal N=23)

Tabel 14 Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000: naar uitstroommaatregel wettelijk kader

	N	observatieperiode in jaren			
		1	2	3	4
hulp en steun	465	31,4	45,8	58,1	62,9
toezicht en begeleiding	257	30,0	46,7	58,4	64,7
totaal		30,9	46,1	58,2	63,5

Tabel 15 Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000: naar uitstroommaatregel jeugdreclassering

	N	observatieperiode in jaren			
		1	2	3	4
kennisgeving voorwaardelijke veroordeling/voorwaardelijk sepot	377	31,3	45,4	57,0	61,7
schorsing voorlopige hechtenis	83	32,5	49,4	61,4	67,5
verzoek tot begeleiding door de RvdK of de OvJ t.b.v. de strafzitting	239	30,1	46,9	58,6	65,4
totaal		30,9	46,1	58,2	63,5

Tabel 16 Prevalentie van algemene recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000: naar duur jeugdreclasseringsbegeleiding

	N	observatieperiode in jaren			
		1	2	3	4
minder dan 0,5 jaar	138	41,3	59,4	68,1	72,6
0,5 tot 1 jaar	249	25,3	40,6	55,0	61,5
1 jaar tot 1,5 jaar	82	29,3	46,3	57,3	61,0
1,5 jaar tot 2 jaar	125	32,8	46,4	54,4	61,4
langer dan 2 jaar	128	29,7	42,2	57,8	61,7
totaal		30,9	46,1	58,2	63,5

Frequentie van recidive

Tabel 17 Gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten van recidivisten onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000

	Observatieperiode			
	1	2	3	4
Algemene recidive	1,6	2,2	2,6	2,9
Ernstige recidive	1,3	1,6	1,8	2,0
Zeer ernstige recidive	0,3	0,4	0,5	0,5

Tabel 18 Gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten van recidivisten onder totale populatie jeugdige daders 1997

	Observatieperiode			
	1	2	3	4
Algemene recidive	1,6	2,1	2,5	2,8
Ernstige recidive	1,2	1,6	1,8	2,0
Zeer ernstige recidive	0,2	0,3	0,3	0,3

Bron: Wartna e.a., 2005b

Tabel 19 Gemiddeld aantal nieuwe justitiecontacten van recidivisten onder totale ex-pupillen van JJI's 1997-2000

	Observatieperiode			
	1	2	3	4
Algemene recidive	1,9	2,6	3,2	3,9
Ernstige recidive	1,7	2,3	2,7	3,3
Zeer ernstige recidive	1,2	1,3	1,4	1,5

Bron: Wartna e.a., 2005a

Omvang van recidive

Tabel 20 Totaal aantal nieuwe justitiecontacten per 100 ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000; naar ernst van de gepleegde delicten

	observatieperiode in jaren			
	1	2	3	4
lichte criminaliteit	50,7	99,9	148,9	185,3
middelzware criminaliteit	39,1	71,9	103,9	125,2
zware criminaliteit	10,2	18,0	26,3	33,0

Tabel 21 Totaal aantal nieuwe justitiecontacten per 100 jeugdige daders met een strafzaak afgedaan in 1997; uitgesplitst naar ernst van de gepleegde delicten

	observatieperiode in jaren			
	1	2	3	4
lichte criminaliteit	32,0	70,2	104,3	136,3
middelzware criminaliteit	25,0	54,2	78,2	99,0
zware criminaliteit	3,8	8,6	12,6	16,1

Bron: Wartna e.a. 2005b tabel bijlage 4

Tabel 22 Totaal aantal nieuwe justitiecontacten per 100 ex-puillen van JJI's; in totaal voor de periode 1997-2000

	observatieperiode in jaren			
	1	2	3	4
lichte criminaliteit	75,6	143,8	205,5	271,0
middelzware criminaliteit	60,9	112,3	156,1	203,1
zware criminaliteit	14,4	25,8	34,9	43,5

Bron: Wartna e.a. 2005a tabel bijlage 3

Voorspellingsmodel

Tabel 23 Feitelijk en voorspelde prevalentie van recidive onder ex-jeugdreclasseringscliënten uit het eerste kwartaal van 2000

	observatieperiode in jaren			
	1	2	3	4
waargenomen recidive	30,8	46,1	58,1	67,1
voorspelde recidive	23,8	39,4	48,9	55,0

Bijlage 2 De WODC-Recidivemonitor

De WODC-Recidivemonitor is een langlopend onderzoeksproject waarin gestandaardiseerde recidivemetingen worden verricht onder uiteenlopende dadergroepen. Met dit project krijgt Justitie beter zicht op de uitstroomresultaten van strafrechtelijke interventies en op het verloop van criminele carrières, zowel bij jeugdige als bij volwassen daders. De metingen in het kader van de Recidivemonitor verlopen steeds op dezelfde manier. De uitkomsten van het onderzoek zijn hierdoor onderling vergelijkbaar. Sommige metingen worden op gezette tijden herhaald, zodat van de belangrijkste dadergroepen ook het verdere verloop van hun strafrechtelijke carrière op de voet kan worden gevolgd.

De Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie

De gegevens voor het onderzoek zijn afkomstig uit de Onderzoek- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD), een database die speciaal met het oog op de Recidivemonitor is ontwikkeld. De OBJD is een versleutelde, geanonimiseerde kopie van het JDS, het officiële justitiële documentatiesysteem dat wordt beheerd door de Centrale Justitiële Documentatiedienst (CJD) in Almelo.

Het JDS geeft voor alle (rechts)personen die met de Nederlandse justitie in aanraking zijn gekomen, een overzicht van de strafzaken waarin zij als verdachte centraal stonden. Van elke strafzaak is geregistreerd wanneer en bij welk parket de zaak werd aangemeld, om welke delicten het ging en hoe en door welke instantie de zaak is afgedaan.

Elke drie maanden wordt de OBJD ververst met de meest recente gegevens uit het JDS. Een belangrijk verschil met het JDS is dat de gegevens in de OBJD niet verjaren; zij blijven voor onderzoek beschikbaar. Voorwaarde voor opname in het JDS is dat de persoon na 1996 nog in aanraking is gekomen met Justitie. Is dat niet zo, dan kan het zijn dat de zaken van een verdachte nog niet in het systeem zijn ingevoerd en dus ook niet in de OBJD te vinden zijn.

Centrale Justitiële Documentatie

Het JDS bevat documentatie over bijna 2,5 miljoen personen en bijna 8 miljoen strafzaken. Het gegevensbestand is ontstaan in het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw. Tot die tijd werd alle informatie over de vervolgte delicten en de afdoeningen door de arrondissementsparketten bijgehouden op kaarten. Deze werden naar de CJD gestuurd, alwaar de gegevens van de niet-verjaarde zaken werden gefotografeerd en op een 'image' kwamen te staan. Wanneer er nu een melding binnenkomt over een persoon, wordt eerst bekeken of deze nog zaken op een image heeft staan. Is dat het geval, dan worden deze oude zaken ingevoerd in het JDS.

Tegenwoordig worden nieuwe strafzaken rechtstreeks aan het JDS toegevoegd vanuit COMPAS, het administratiesysteem van de parketten. Maar de geautomatiseerde aanvoer kwam niet overal tegelijk tot stand. Het laatste arrondissement kreeg in 1996 een aansluiting op het JDS. Dit betekent dat het JDS (en dus ook de OBJD) alleen compleet is voor personen die na 1996 nog met Justitie in aanraking zijn gekomen. Hiermee dient bij onderzoek rekening te worden gehouden. Personen die na 1996 niet met Justitie in aanraking zijn gekomen, kunnen nog oude zaken op image hebben. Deze zaken dienen eerst te worden ingevoerd. Pas na de daarop volgende verversing van de OBJD is het beeld van hun strafrechtelijke carrière compleet.

Onderzoek naar specifieke interventies of dadergroepen

De OBJD bevat alleen globale afdoeningsgegevens. Het soort straf of maatregel is opgenomen en de hoogte of duur ervan. Maar welk specifiek leerproject men volgde of in welke inrichting de detentie werd doorgebracht, wordt bijvoorbeeld niet vermeld. Bij onderzoek naar interventies waarover in de OBJD geen informatie wordt bijgehouden, kunnen de gegevens van de daders niet rechtstreeks uit de database worden gehaald en is een tussenstap nodig via de CJD. Deze levert op aanvraag de versleutelde nummers aan waaronder de betrokken personen in de OBJD te vinden zijn. Om dit kunnen doen, moeten van elke persoon in de onderzoeksgroep de volgende gegevens beschikbaar zijn:

- respondentnummer, indien beschikbaar het vip-nummer;
- personalia: achternaam, tussenvoegsels en volledige voornamen;
- geboortedatum, -plaats en -land;
- parketnummer strafzaak in eerste aanleg (incl. arrondissementscode);
- begin- en einddatum van de opgelegde straf of maatregel.

Op basis van de persoonsgegevens zoekt de CJD naar de juiste versleutelde nummers. Zijn deze eenmaal bekend, dan kunnen alle relevante zaak-, delict- en afdoeninggegevens uit de OBJD worden geëxtraheerd. Omdat met deze procedure de anonimiteit van de respondenten wordt opgeheven, is voor dit type onderzoek toestemming nodig van de minister van Justitie. Per onderzoek moet worden vastgesteld of de recidive wordt berekend vanaf de datum dat de sanctie begint of vanaf de datum dat de sanctie eindigt.

Verwerking van de ruwe onderzoeksgegevens

De gegevens uit de OBJD zijn niet direct geschikt voor analyse, maar moeten eerst worden bewerkt. Dat gebeurt in een aantal stappen:

- 1 indelen van de ruwe informatie in vaste rubrieken;
- 2 samenvatten van de delictinformatie;
- 3 verwerken van de afdoeningsgegevens;
- 4 vaststellen van het tijdstip van de strafzaken.

Ad 1) De meeste velden in de OBJD bevatten stukken tekst. Om een zinvolle indeling van de informatie mogelijk te maken, dienen deze strings eerst te worden omgezet naar waarden op numerieke variabelen. Daarvoor is een reeks programma's ontwikkeld.

Ad 2) De informatie over de gepleegde delicten wordt in de OBJD vastgelegd in termen van de overtreden wetsartikelen. Elk strafbaar feit bestaat uit maximaal vijf wetsartikelen. Het aantal feiten per zaak is ongelimiteerd. De eerste stap in het verwerken van de delictinformatie is het toekennen van de strafdreiging aan elk feit. Dit is de maximale straf die voor een bepaald type delict kan worden opgelegd. Wanneer per feit meer wetsartikelen genoemd worden, wordt de strafdreiging van het hoogst bedreigde artikel toegekend. Indien sprake is van een 'strafbare poging tot (uitlokking van) een misdrijf' dan wel een 'strafbare voorbereiding' of 'medepllichtigheid', wordt de strafdreiging conform het Wetboek van Strafrecht gecorrigeerd.

Naast een strafdreiging wordt aan elk feit of artikelcombinatie ook een zogenaamde 'cbs-code' toegekend. Dit is de code die door het Centraal Bureau voor de Statistiek wordt gebruikt om delicten te classificeren. Op basis van deze code kunnen de strafbare feiten op verschillende manieren worden ingedeeld. Zijn de strafdreiging en de delictcode aan de feiten gekoppeld, dan worden per zaak de vijf feiten met de hoogste strafdreiging geselecteerd. Bij elke zaak kunnen dus verschillende soorten delicten voorkomen, één daarvan is het zwaarst bedreigde feit.

Ad 3) Strafzaken kunnen op uiteenlopende manieren worden afgedaan. Binnen een zaak kan sprake zijn van meer dan één vonnisonderdeel, aan het aantal onderdelen is geen maximum

verbonden. Ook de afdoeningsinformatie wordt per zaak samengevat. Dit gebeurt op twee manieren. Op de eerste plaats wordt voor elke zaak nagegaan of er sprake was van een bepaald type afdoening. Daarnaast wordt de afdoening van elke zaak ingedeeld in één van de volgende hoofdcategorieën: vrijheidsbeperkende maatregelen, onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen, taakstraffen, voorwaardelijke vrijheidsstraffen, boetes, transacties en beleidssepots (zie ook bijlage 4). Door deze aanpak houden we zicht op het voorkomen van combinaties van vonnissen, maar kennen we ook de belangrijkste straf die in een zaak is opgelegd. Naast het soort afdoening wordt natuurlijk ook de hoogte of de duur van de straf bijgehouden.

Ad 4) Nadat de delict- en afdoeningsgegevens zijn samengevat, wordt per persoon de volgorde van de strafzaken bepaald. We doen dit aan de hand van het inschrijfjaar van de strafzaak. De OBJD bevat weliswaar ook pleeg- en beslisdata, maar deze vormen geen goed alternatief. Pleegdata zijn alleen beschikbaar voor delicten ingeschreven na 1996 en beslisdata worden te zeer beïnvloed door de behandelduur van de strafzaken. Uitgaan van het inschrijfjaar heeft echter ook nadelen. Als een persoon meer dan één strafzaak binnen één jaar heeft, is dit gegeven niet onderscheidend genoeg. Om het tijdstip van de strafzaken nauwkeuriger te kunnen bepalen zal op termijn ook de maand van inschrijving in het JDS worden opgenomen. Tot die tijd schatten we de inschrijfmaand. Tussen de eventuele pleeg- en de beslisdatum van een zaak, maar binnen het aangegeven inschrijfjaar, wordt at random een inschrijfmaand gekozen. Deze geschatte datum vormt de basis voor verdere analyses.

De operationele definitie van recidive

De keuze voor de OBJD als bron van onderzoeksgegevens impliceert dat met de Recidivemonitor alleen de criminaliteit die het Openbaar Ministerie te verwerken krijgt, in kaart wordt gebracht. Over de criminaliteit die niet wordt opgespoord en vervolgd, worden geen uitspraken gedaan. Ook de delicten die door de kantonrechter worden afgedaan, laten we buiten beschouwing. Dit deel van de geregistreerde criminaliteit, de 'overtredingen', bestaat voor bijna 90% uit verkeersdelicten waarvan ruim 60% snelheidsovertredingen. Van alle zaken die handelen om misdrijven, nemen we zaken die eindigen in een vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak niet mee. Zaken die gevoegd zijn bij een andere zaak wel, evenals die strafzaken die door het OM worden afgedaan met een transactie of een beleidssepot.

Geldige afdoeningen

De WODC-Recidivemonitor baseert haar metingen op het vóórkomen van nieuwe strafzaken. Niet alle strafzaken worden meegenomen; het gaat om justitiecontacten met een 'geldige' afdoening. Hier volgt een volledige opsomming van de strafzaken die bij het bepalen van de recidive niet respectievelijk wel meetellen.

Strafzaken die niet meetellen

- 1 Kantongerechtszaken: dit zijn zaken waarbij alle feiten onder de competentie van de kantonrechter vallen.
- 2 Zaken eindigend in overdracht naar een ander parket.
- 3 Zaken eindigend in een technisch sepot of andere technische uitspraak. Deze laatste categorie betreft rechtbankzaken waarbij geen schuldigverklaring is uitgesproken. Als grond voor zowel het technische sepot door het OM of de technische uitspraak door de rechter, kan worden aangevoerd:
  - a ontslag rechtsvervolging, feit strafbaar
  - b ontslag rechtsvervolging, feit niet strafbaar
  - c dagvaarding nietig
  - d dagvaarding HB nietig
  - e oproeping HB nietig
  - i onrechtmatig verkregen bewijs
  - j burgerlijke rechter niet bevoegd
  - k dader niet strafbaar
  - l feit niet strafbaar
  - m geen wettig bewijs

f	aanhouding bepaalde tijd	n	OM niet-ontvankelijk
g	aanhouding onbepaalde tijd	o	niet-ontvankelijk
h	rechter niet bevoegd	p	ten onrechte als verdachte vermeld
4	Zaken eindigend in algehele vrijspraak; dit zijn zaken waarbij voor alle feiten vrijspraak volgt.		
5	Zaken eindigend in: 'sepot: gevoegd niet-Compas zaak /dubbel geregistreerde zaak'.		
Strafzaken die wel meetellen			
1	Zaken die nog niet zijn afgedaan.		
2	Zaken die (door het OM) werden gevoegd ('ad info', 'ter berechting' of 'ter terechtzitting').		
3	Zaken die door het OM werden afgedaan met een transactie.		
4	Zaken die door het OM werden afgedaan met een beleidssepot. Tot de gronden van een beleidssepot behoren:		
a	anders dan strafrechtelijk ingrijpen	o	leidinggever vervolgd
b	beperkte kring	p	maatschappelijk belangenconflict
c	civiel en administratief recht	q	benadeelde medeschuldig
d	civielrechtelijke jeugdmaatregel	r	onvoldoende met nationaal belang
e	dienstverlening	s	oud feit
f	door feit of gevolgen getroffen	t	recente bestraffing
g	gering aandeel in feit	u	rechtspersoon wordt vervolgd
h	gering feit	v	reclasseringsbelang
i	geringe strafwaardigheid feit	w	strafrechtelijke jeugdmaatregel
j	gewijzigde omstandigheden	x	T.B.S.
k	gezondheidstoestand	y	verdachte onvindbaar
l	krijgstuchtelijk afgedaan	z	verhouding tot benadeelde geregeld
m	landsbelang	aa	vervolgning in strijd belang benadeelde
n	leeftijd	bb	wetswijziging
5	Zaken die eindigden in de volgende rechterlijke afdoeningen:		
a	alleen aanvullend strafonderdeel	m	levenslange gevangenisstraf
b	boete	n	overig volwassen vrijheidstraf
c	storting waarborgfonds,	o	taakstraf
d	schadevergoeding	p	overig taakstraf
e	geldstrafcombinatie	q	maatregel (vrijheidsbeperkend)
f	overig geldstraf	r	combinaties met maatregelen
g	jeugdetentie	s	berisping
h	arrest	t	overig berisping
i	tuchtschool	u	geen maatregel of straf
j	gevangenisstraf	v	schuldig zonder oplegging van straf of maatregel (szovsm)
k	hechtenis	w	overig szovsm
l	militaire detentie		
<p>Vooraf in onderzoek met een korte observatieperiode kan het voorkomen dat een aantal strafzaken dat reeds in de OBJD is opgenomen, nog niet is afgedaan. Deze zaken worden toch meegenomen in de berekeningen van de recidive, omdat de ervaring leert dat 9 van de 10 zaken die onder de aandacht van het OM worden gebracht, een 'geldige' afdoening opleveren.</p>			

Recidivecriteria

Bij het vaststellen van de recidive worden vijf vaste criteria gehanteerd. In tabel 1 worden de criteria omschreven. De eerste drie – algemene, ernstige en zeer ernstige recidive – verschillen onderling alleen wat betreft de ernst van de vervolgte delicten. Zij hebben altijd, dat wil zeggen in elke onderzoeks-

groep, dezelfde betekenis. Dit geldt niet voor speciale en specifieke recidive. De betekenis van deze criteria hangt af van de aard van de uitgangszaak, dat is de zaak op grond waarvan iemand in de betreffende onderzoeksgroep is opgenomen. Onder verkeersdelinquenten bijvoorbeeld, is speciale recidive een nieuw justitiecontact vanwege een verkeersdelict. Bij zedendelinquenten is er sprake van speciale recidive wanneer zij opnieuw worden vervolgd voor een zedendelict.

Tabel 1 Recidivecriteria binnen de WODC-Recidivemonitor

criterium	Omschrijving
Algemene recidive	Alle nieuwe justitiecontacten ongeacht de aard en ernst van de gepleegde delicten, behalve de strafzaken die eindigen in vrijspraak, een technisch sepot of een andere technische uitspraak
Ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een delict met een wettelijke strafdreiging van 4 jaar of meer*
Zeer ernstige recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. een delict met een wettelijke strafdreiging van 8 jaar of meer
Speciale recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. hetzelfde soort delict als in de uitgangszaak
Specifieke recidive	Nieuwe, geldige justitiecontacten n.a.v. overtreding van het hetzelfde wetsartikel als in de uitgangszaak

* Delicten met een lagere strafdreiging maar waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in deze categorie.

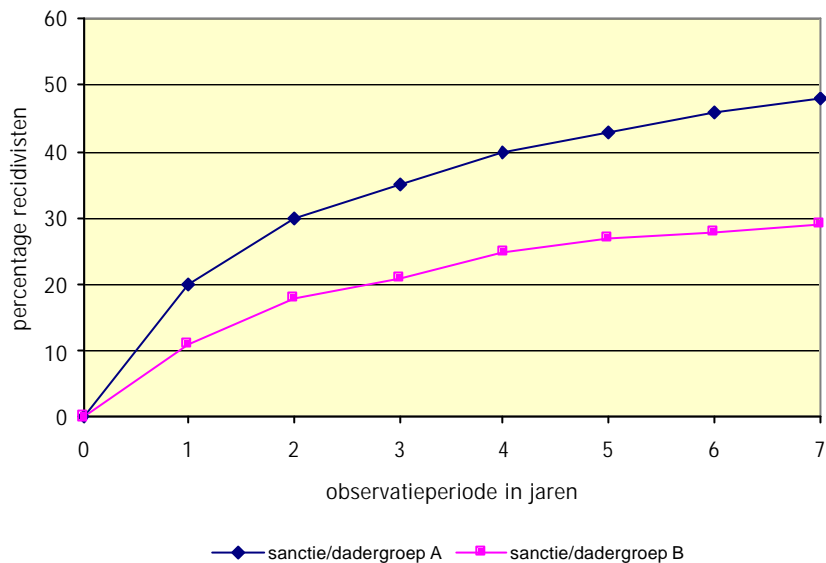
Welke analyses vinden plaats?

Aan de hand van bovenstaande criteria wordt de recidive in een onderzoeksgroep beschreven. We onderscheiden daarbij de volgende facetten:

- de *prevalentie* van recidive; welk deel van de (sub)groep heeft gerecidiveerd?
- de *snelheid* waarmee men recidiveerde; op welk moment vond de recidive plaats?
- de *frequentie* van de recidive; hoeveel nieuwe justitiecontacten heeft de recidivist na de uitgangszaak opgebouwd?
- de *aard* en *ernst* van de recidivedelicten; welk type delict werd gepleegd en hoe werd de nieuwe strafzaak afgedaan?
- de *omvang* van de recidive; hoe omvangrijk is de totale recidive in de (sub)groep?

Voor het vaststellen van de *prevalentie* en *snelheid* van de recidive wordt gebruikgemaakt van survivalanalyse, een techniek die rekening houdt met verschillen in de tijd dat de personen in het onderzoek konden worden gevolgd. Voor elk van de criteria wordt berekend welk percentage van de onderzoeksgroep opnieuw in aanraking is gekomen met Justitie. Dat doen we niet over één vaste periode ('Na 2 jaar bedraagt het percentage algemene recidive 50%'), maar voor elke periode waar observaties van bestaan. Voor elk jaar volgend op de uitgangszaak wordt becijferd welk deel van de onderzoeksgroep inmiddels heeft gerecidiveerd (zie figuur 1).

Figuur 1 Prevalentie van algemene recidive in twee dadergroepen

De *frequentie* van de recidive wordt berekend over de recidivisten in een groep en wordt uitgedrukt in het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten dat zij sinds de uitgangszaak hebben opgebouwd. Voor elk jaar wordt dus het aantal recidivecontacten gedeeld door het aantal personen dat tot dan toe heeft gerecidiveerd. De *aard* van de recidive wordt beschreven aan de hand van de typen delicten die zijn gepleegd. Voor elke groep wordt een tabel samengesteld met percentages van de voorkomende delictsoorten (zie bijlage 5). De *ernst* van de recidivecontacten wordt in beeld gebracht door na te gaan in welke hoofdcategorieën van sancties (zie bijlage 4) de nieuwe strafzaken zijn afgedaan.⁴⁶ De totale *omvang* van de recidive, ten slotte, wordt uitgebeeld zoals in figuur 2. De lijnen in de figuur geven aan hoeveel recidivecontacten er in de loop der jaren in de gehele groep zijn opgebouwd vanwege het plegen van relatief lichte, ernstige en zeer ernstige criminaliteit. Om een vergelijking met uitkomsten van ander onderzoek mogelijk te maken, worden de aantallen steeds berekend over groepen van 100 personen.

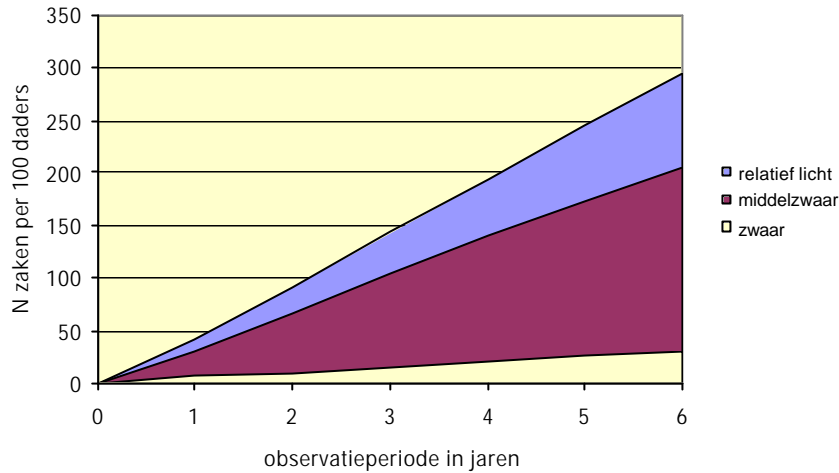
Aanvullende analyses

Het percentage recidivisten, het gemiddelde aantal nieuwe justitiecontacten, het type en de afdoening van de recidivedelicten zijn beschrijvende statistieken die een beeld geven van de aard en omvang van de recidive in een groep. Waar mogelijk wordt echter ook onderzocht welke factoren van invloed zijn op het voortzetten van de strafrechtelijke carrière. Om deze aanvullende analyses te kunnen doen zijn extra gegevens nodig: achtergrondkenmerken van de respondenten, diagnostische gegevens, gegevens over het verloop van de betreffende interventie of over de omstandigheden waarin de justitiabelen na de tenuitvoerlegging van de sanctie terecht zijn gekomen. Zijn dergelijke gegevens beschikbaar, dan worden ze gekoppeld aan de informatie uit de OBJD en kunnen we de verbanden tussen de diverse grootheden bestuderen.

⁴⁶ Bij deze analyse worden de zaken die nog niet zijn afgedaan buiten beschouwing gelaten. Zaken die eindigen in een voeging, krijgen de afdoening van de zaak waarbij zij werden gevoegd.

Bijlage 5 geeft voor enkele achtergrondkenmerken een indeling die bij de analyses kan worden gebruikt. Technieken die in het kader van de Recidivemonitor worden toegepast, zijn onder meer survivalanalyse, Cox regressie en poissonregressie.

Figuur 2 Aantal nieuwe justitiecontacten; naar ernst van de gepleegde delicten

Survivalanalyse is bedoeld om de duur tot aan een eventuele gebeurtenis te meten, in ons geval de duur tot aan een eventuele recidive. Het voordeel van survivalanalyse is dat de techniek rekening houdt met verschillen in de lengte van de periode dat de personen in het onderzoek konden worden gevolgd. De kans op recidive wordt niet eenmalig vastgesteld (bijvoorbeeld alleen na twee jaar), maar op elk moment tussen de start en het einde van de totale observatietermijn. De proportie recidivisten wordt steeds berekend op grond van het aantal personen dat op dat moment beschikbaar is. Een persoon telt dus alleen mee in de kansberekening zolang hij kon worden gevolgd.

Cox regressie is een survivalmodel waarmee ook het effect van achtergrondkenmerken op de recidivekans kan worden geschat. De kenmerken kunnen zowel categorische als continue variabelen zijn. Met behulp van Cox regressie kan worden vastgesteld hoe achtergrondkenmerken zoals sekse, geboorteland en het aantal eerdere justitiecontacten samenhangen met de kans op recidive. Het effect wordt uitgedrukt in een coëfficiënt, de exponent bèta (e^{β}). De hoogte van deze coëfficiënt geeft de sterkte van het verband aan.

Voor de analyses van de recidivefrequentie wordt gebruikgemaakt van poissonregressie. Waar lineaire regressie bedoeld is voor continue variabelen, wordt poissonregressie toegepast in situaties waarin de afhankelijke variabele een discrete variabele is die aangeeft hoe vaak een gebeurtenis, in ons geval het voorkomen van recidive, heeft plaatsgevonden. Het softwarepakket SPSS bevat slechts beperkte mogelijkheden voor het toepassen van poissonregressie. In het pakket STATA zijn meer varianten opgenomen.

Bijlage 3   Voorspellingsmodel

Strafrechtelijke interventies worden niet willekeurig toegepast. De daders aan wie de sancties worden opgelegd, verschillen onderling van elkaar. De resultaten van de interventies, in termen van de recidive die erop volgt, zijn dus niet zonder meer vergelijkbaar. Als men de effectiviteit van de afdoeningen wil onderzoeken, zal men de invloed van de verschillen tussen de daders in de diverse sanctiegroepen moeten zien uit te schakelen.

De beste manier om dat te doen is via een gerandomiseerd design. Uit alle kandidaten voor een sanctie worden twee groepen samengesteld. De daders worden willekeurig over de twee groepen verdeeld. De ene groep ondergaat de sanctie, de andere niet. Omdat de daders op grond van het toeval zijn ingedeeld, zijn zij in alle denkbare opzichten vergelijkbaar. Als er zich nu een verschil voordoet in de omvang van de recidive, moet dat komen door de werking van de sanctie.

In veel gevallen is random toewijzing van personen aan verschillende sanctiegroepen niet mogelijk. Het is ondenkbaar dat een misdrijf als doodslag wordt afgedaan met een transactie of dat er een lange gevangenisstraf zou volgen op een relatief licht delict als vernieling. In situaties waarin niet gewerkt kan worden met controlegroepen kan een voorspellingsmodel uitkomst bieden.

Een voorspellingsmodel geeft aan welke recidive men afgaand op de beschikbare kenmerken van de daders en hun strafzaak mag verwachten. Is de feitelijk opgetreden recidive lager dan de voorspelde recidive, dan zou dat het effect kunnen zijn van de afdoening. Zeker is dat niet, want hetzelfde resultaat zou ook toegeschreven kunnen worden aan factoren die buiten het model zijn gebleven. Meer dan een aanwijzing van de effectiviteit van de verschillende sancties levert het werken met een voorspellingsmodel dus niet op, omdat er alleen rekening kan worden gehouden met de *gemeten* verschillen tussen de sanctiegroepen.

Om in bepaalde situaties toch te kunnen beschikken over vergelijkingsmateriaal, heeft het WODC op basis van de gegevens uit de onderzoeks- en beleidsdatabase justitiële documentatie (OBJD) een voorspellingsmodel ontwikkeld. Er is een apart model voor volwassen daders en één voor minderjarigen.

De twee modellen zijn totstandgekomen via grofweg dezelfde methode als gevolgd door Schmidt en Witte (1988). De ontwikkeling verliep in vier stappen:

- 1 het zoeken naar factoren die de hoogte van de recidive zo goed mogelijk voorspellen in een willekeurige helft van de totale daderpopulatie (de 'schattingssteekproef');
- 2 kruisvalidatie van de gevonden verbanden op de andere helft van de daderpopulatie (de 'validatiesteekproef');
- 3 het fitten van een voorspellingsmodel op basis van de gevonden factoren in een gebalanceerde steekproef uit verschillende sanctiegroepen;
- 4 toepassen van het voorspellingsmodel op alle daders uit de verschillende sanctiegroepen.

Ad 1

In de eerste stap werd nagegaan met welke variabelen de hoogte van de recidive van volwassen en jeugdige daders in 1997 zo goed mogelijk kan worden voorspeld. Hierbij gaat het puur om het voorspellen van de recidive en niet (primair) om het zoeken naar factoren die de hoogte van de recidive kunnen *verklaren* of om het vinden van een zo spaarzaam mogelijk model. Het model werd geschat op basis van een random selectie van de helft van alle daders uit 1997. De andere helft werd gebruikt om het model te valideren (zie stap 2).

Er zijn vele statistische modellen beschikbaar om de hoogte van de recidive te beschrijven. Hier is uiteindelijk is gekozen voor het zogenoemde parametrische Cox-model (Royston, 2001). Dit model is een tussenvorm van het Cox-model en het parametrische survivalmodel. Het model genereert een schatting van het effect van verschillende achtergrondkenmerken op de prevalentie van de recidive op enig moment in de periode na het opleggen van de straf of maatregel. In box 1 wordt besproken welke achtergrondkenmerken in het model voor de volwassen daders zijn opgenomen. Box 2 doet hetzelfde voor de jeugdige daders. In beide modellen worden niet precies dezelfde voorspellers gebruikt, maar er zijn wel grote overeenkomsten. De beste voorspellers, zowel in het volwassenenmodel als het jeugdmodel, zijn het aantal eerdere justitiecontacten, de 'strafzaakdichtheid' (een maat voor het aantal justitiecontacten per jaar) en geboorteland. Interacties tussen de diverse factoren zijn niet meegenomen omdat zij ofwel niet significant waren ofwel de voorspelkracht van het model verminderden. In het laatste geval is er sprake van 'overfitting'. Factoren zijn significant, maar hebben een negatief effect hebben op de voorspelling in de validatiehelft.

Box 1 Voorspellingsmodel voor volwassenen

Tabel A geeft de coëfficiënten, het significantieniveau en de 95% betrouwbaarheidsintervallen van de variabelen die in het model voor volwassenen zijn opgenomen. De hazard ratio geeft aan hoezeer de aanwezigheid van het kenmerk van invloed is op het vóórkomen van recidive. De hazard ratio is de verhouding tussen het recidiverisico in de betreffende subgroep van daders en het recidiverisico in een referentiegroep. Hoe meer de hazard ratio afwijkt van 1, hoe sterker het kenmerk van invloed is op de kans dat de daders op enig moment tijdens de observatieperiode opnieuw in de fout gaan, bij constanthouding van alle andere effecten. Is de hazard ratio groter dan 1, dan is het recidiverisico hoger. Is de hazard ratio kleiner dan 1, dan is er in vergelijking met het uitgangsniveau in de referentiegroep sprake van een verlaagd risico. Het model gaat ervan uit dat er sprake is van een zogenoemd proportioneel effect van factoren op de hazard ratio. Dit betekent dat de invloed van de factoren op de hazard ratio constant is over de tijd. Dit ging niet op voor de factor 'geboorteland'. Daarom is deze als stratumvariabele meegenomen in het model. Dit betekent dat elk geboorteland een eigen baseline hazard ratio (of recidiveniveau) heeft. In figuur a staan de cumulatieve baseline recidivekansen afgebeeld naar geboorteland, terwijl alle andere covariaten op het gemiddelde zijn vastgezet. Volwassen daders geboren op de Nederlandse Antillen of Aruba geven over het algemeen het hoogste recidiverisico te zien. Uit het feit dat de lijnen van sommige geboortelanden elkaar kruisen, blijkt de noodzaak van stratificatie op dit kenmerk.

Aan de coëfficiënten in tabel A is te zien dat vrouwen, bij constanthouding van alle andere factoren, een kleinere kans hebben om te recidiveren dan mannen. De kans op recidive is, na correctie van de verschillen op andere kenmerken, het grootst na een

vermogensdelict zonder geweld. Daarna volgt vermogen-met-geweld, verkeer, agressie, overig, Opiumwet en zeden.

Het aantal eerdere zaken voor het 18e jaar zorgt voor een verlaging van het recidive-risico; dit is contra-intuïtief, maar kan worden verklaard doordat er volwassenen zijn die actief waren in hun jeugd maar minder actief in hun volwassenheid. Het aantal eerdere boetes dat is opgelegd zorgt ook voor een eigen effect op de recidivekans. We zien dat het effect van het aantal zaken in volwassenheid eerst sterk stijgt en daarna afneemt. Dit afnemende effect wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat de variabele strafzaakdichtheid (aantal recidivezaken per jaar over actieve periode) ook in de regressievergelijking is opgenomen. Deze neemt het effect bij extreme aantallen zaken over.

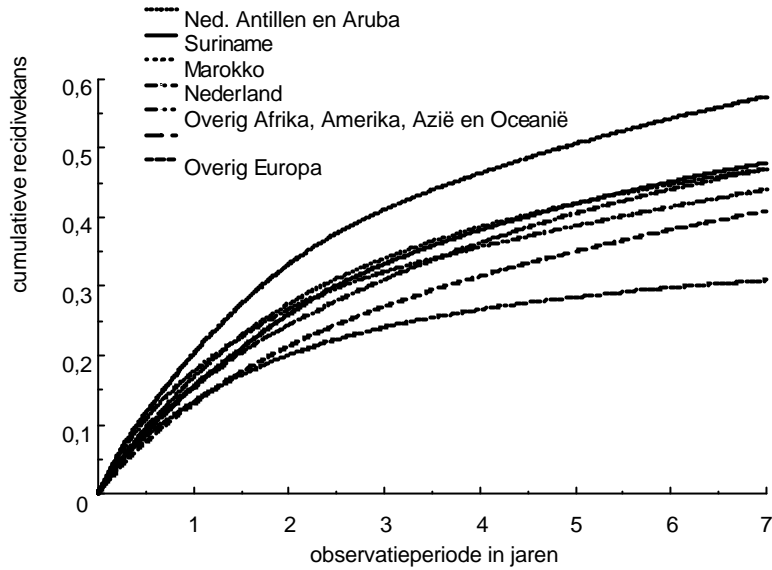
Tabel A   Invloed van achtergrondkenmerken op de recidive onder volwassen daders met een strafzaak afgedaan in 1997 (N = 61.586)

Factor	Hazard ratio	p	95%-betrouwbaarheidsinterval
<i>Sekse</i>			
Man	1		
Vrouw	0,741	0,000	0,709 - 0,774
<i>Leeftijd bij inschrijving van de uitgangszaak</i>	0,964	0,000	0,963 - 0,966
<i>Type delict</i>			
Vermogen geen geweld	1		1
Vermogen met geweld	0,967	0,341	0,901 - 1,037
Verkeer	0,882	0,000	0,853 - 0,911
Agressie	0,844	0,000	0,815 - 0,874
Overig	0,759	0,000	0,729 - 0,791
Opiumwet	0,729	0,000	0,687 - 0,774
Zeden	0,697	0,000	0,618 - 0,786
<i>Aantal zaken voor 18de jaar</i>	0,986	0,000	0,981 - 0,992
<i>Aantal zaken na 18de jaar</i>			
0 zaken	1		1
1 zaak	1,469	0,000	1,404 - 1,537
2 zaken	1,720	0,000	1,626 - 1,819
3 zaken	1,851	0,000	1,733 - 1,976
4 zaken	1,943	0,000	1,802 - 2,095
5 zaken	2,047	0,000	1,883 - 2,225
6 zaken	2,157	0,000	1,967 - 2,366
7 zaken	2,249	0,000	2,039 - 2,480
8 zaken	2,069	0,000	1,855 - 2,307
9-10 zaken	2,248	0,000	2,029 - 2,491
11-12 zaken	2,100	0,000	1,873 - 2,355
13-14 zaken	2,100	0,000	1,871 - 2,358
16-21 zaken	2,096	0,000	1,841 - 2,386
22-35 zaken	1,892	0,000	1,633 - 2,192
36 zaken of meer	1,377	0,003	1,118 - 1,696
<i>Aantal eerdere boetes opgelegd door de rechter in carrière</i>	1,015	0,001	1,006 - 1,024
<i>Strafzaakdichtheid*</i>	1,362	0,000	1,328 - 1,396

* $\text{Strafzaakdichtheid} = \sqrt{\text{aantal zaken} / (\text{carrière} + 1)}$.

Het effect van geboorteland is te zien in figuur A. Hieruit blijkt dat personen geboren in de Nederlandse Antillen en Aruba, bij gelijke scores op andere kenmerken, een aanzienlijk hogere recidivekans hebben dan de andere geboortelands. Verder is te zien dat Marokko, Suriname en Turkije dicht op elkaar liggen, wanneer er wordt gecorrigeerd voor de andere achtergrondvariabelen. Overig Europa blijft na correctie de laagste van alle landen.

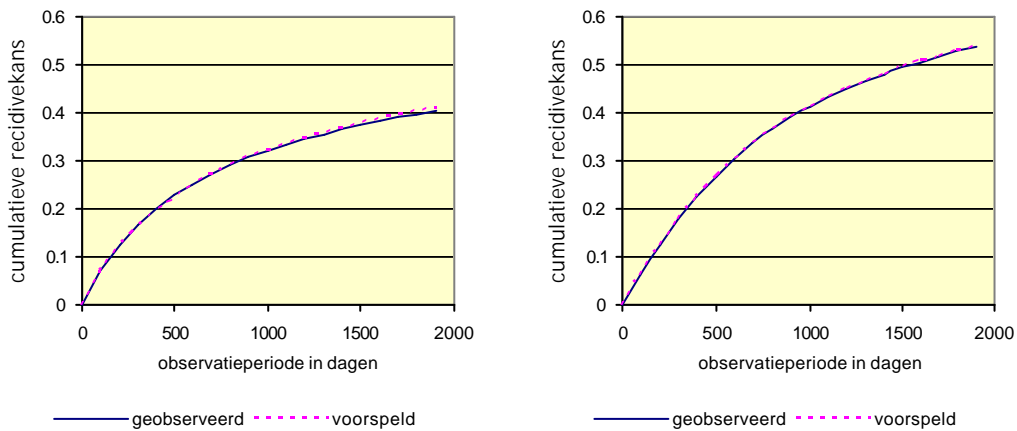
Figuur A Baseline cumulatieve recidivekansen voor geboortelanden volwassenenmodel

Ad 2

In stap 2 werd het verkregen jeugd- en volwassenenmodel op de andere helft van de daderpopulatie (de zogeheten 'validatiesteekproef') toegepast. Deze stap dient om na te gaan of de resultaten uit stap 1 generaliseerbaar zijn. We willen weten of de invloed van de achtergrondkenmerken op het vóórkomen van recidive in een andere daderpopulatie hetzelfde is. Dit kan worden getest door de recidive die door het model voor de daders in de validatiesteekproef is *voorspeld* te vergelijken met de recidive die is *geobserveerd*. Als deze twee op hetzelfde niveau uitkomen, is dat een bewijs van de generaliseerbaarheid van het model. Dit blijkt het geval te zijn. In figuur 1 wordt links de fit voor de volwassen daders afgebeeld. Het verschil tussen de geobserveerde en voorspelde recidive is nergens groter dan 0,57%. Bij de jeugdige daders bedroeg het maximale verschil 0,06% (zie rechts in figuur 1).

Figuur 1 Vergelijking voorspelde en geobserveerde recidive in de validatiesteekproef van het model voor volwassenen en voor het model voor jeugdigen.

De modellen zijn ontwikkeld op een dwarsdoorsnede van de populaties van volwassen en jeugdige daders. Om te onderzoeken of het model ook een adequate voorspelling oplevert voor groepen die geen goede afspiegeling vormen van de totale daderpopulatie, is het model op een aantal niet-random steekproeven gevalideerd. Het is daarbij mogelijk dat factoren die bijdragen aan de voorspelling voor de hele groep juist de voorspellingen bij de niet-random steekproeven aantasten en vice versa. Er is getracht een balans in deze twee tegengestelde belangen te vinden. Het model voor de volwassenen bleef volgens deze methode redelijk tot goede voorspellingen doen. Bij het jeugdmodel was dit minder het geval. Dit kan deels worden verklaard door de geringere aantallen waarop dit model gebaseerd is. Daarnaast speelt mee dat er bij de minderjarige daders minder variatie in de gegevens optreedt omdat de periode waarin zij crimineel actief kunnen zijn geweest per definitie korter is dan bij de volwassenen. Voor de voorspelkracht van het model in het algemeen is het - vooral bij de jeugdige daders - zaak om ook andersoortige factoren in de analyses op te nemen. De OBDJ bevat slechts enkele statische achtergrondkenmerken. Het toevoegen van dynamische factoren, zoals informatie over school, werk, thuissituatie en verslavingsproblematiek, zal de voorspelling van de recidive in uiteenlopende dadergroepen doen verbeteren.

Box 2   Voorspellingsmodel voor jeugdigen

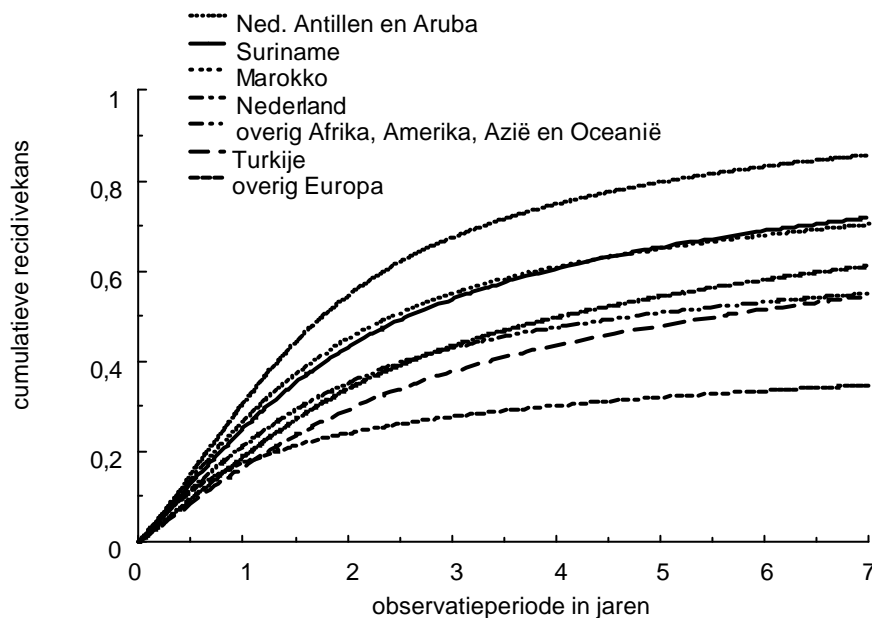
In de tabel B zijn de resultaten te zien van het jeugdmodel. Voor een uitleg van de tabel, zie box 1. We zien dat er een extreem effect is voor sekse: de kans dat meisjes recidiveren is, onder constanthouding van alle andere achtergrondkenmerken, twee keer zo klein als de kans dat jongens recidiveren. Verder is te zien dat hoe ouder een jeugdige dader is, hoe kleiner de recidivekans. Wanneer we de effecten van de delicttypen ordenen, is te zien dat vermogen met geweld de hoogste recidive geeft, gevolgd door vermogen geen geweld, agressie, verkeer, overig, zeden en Opiumwet. Het totale aantal zaken in de periode voorafgaand aan de uitgangszaak laat een positief verband zien, net als de strafzaakdichtheid, die opgevat kan worden als een maat van recidivesnelheid. Ook in het jeugdmodel was het nodig om geboorteland als stratum mee te nemen. Aan de baseline recidivekansen in figuur C zien we dat de standaard-recidivekans het grootst is in de groep geboren op de Nederlandse Antillen of Aruba. Daarna volgen de geboortelanden Suriname en Marokko, gevolgd door Nederland, overig Afrika, Amerika, Azië en Oceanië, Turkije en ten slotte overig Europa. Over de gehele linie zijn de baseline recidivekansen van jeugdige daders hoger dan die van volwassenen (zie box 1).

Tabel B Invloed van achtergrondkenmerken op de recidive onder jeugdige daders met een strafzaak afgedaan in 1997 (n = 7.182)

Factor	hazard ratio	p	95%-betrouwbaarheidsinterval
<i>Sekse</i>			
Jongens	1		1
Meisjes	0,419	0,0000	0,371 - 0,473
<i>Leeftijd bij inschrijving van de uitgangszaak</i>			
	0,943	0,0000	0,924 - 0,963
<i>Type delict</i>			
Vermogen geen geweld	1		1
Vermogen met geweld	1,094	0,1080	0,981 - 1,222
Agressie	0,887	0,0010	0,826 - 0,950
Verkeer	0,779	0,0190	0,629 - 0,956
Overig	0,729	0,0000	0,644 - 0,828
Zeden	0,630	0,0000	0,512 - 0,771
Opiumwet	0,504	0,0190	0,371 - 0,702
<i>Aantal zaken in carrière</i>			
	1,075	0,0000	1,050 - 1,102
<i>Strafzaakdichtheid*</i>			
	2,009	0,0000	1,812 - 2,212

* Strafzaakdichtheid = v (aantal zaken / (carrièrelengte + 1)).

Figuur B Baseline cumulatieve recidivekansen voor geboortelanden jeugdmodel

Ad 3

In stap 3 werd het voorspellingsmodel met de in de eerste stap geselecteerde variabelen gefit op een gebalanceerde steekproef. Uit de gehele daderpopulatie van 1997 werden op basis van de afdoening van de strafzaken sanctiegroepen van gelijke omvang samengesteld, voor volwassen en voor jeugdige daders. Door de steekproef op afdoening te balanceren bereiken we dat het effect van de sancties (dat impliciet in het model aanwezig is, omdat alle daders nu eenmaal een sanctie hebben gehad) gemiddeld op nul uitkomt. Voor een vergelijkbare strategie, zie ook Lloyd, Mair en Hough (1994). Het model voor volwassenen is geschat op basis van de volgende sanctiegroepen: lange onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (langer dan zes maanden), korte onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen (zes maanden of korter), taakstraffen, voorwaardelijke vrijheidsstraffen, geldstraffen (boetes en geldsomtransacties) en beleidssepot. Alle sancties tellen even zwaar mee, omdat het

aantal daders in de sanctiegroepen gelijk is. In elke groep werden 4.086 volwassen daders opgenomen. Bij sancties die in 1997 vaker werden toegepast werd dit aantal random geselecteerd. Het model voor jeugdige daders is gefit op jeugdigen van wie de strafzaak werd afgedaan met een onvoorwaardelijke vrijheidsstraf, een werkstraf, een leerstraf, een voorwaardelijke vrijheidsstraf, een geldstraf of een beleidssepot. Ook hier werd gebalanceerd. In elke sanctiegroep bevinden zich 665 jeugdige daders. Voor de gehele groep werd nagegaan hoe de eerder geselecteerde factoren samenhangen met de kans op recidive.

Ad 4

In de laatste stap werden de in stap 3 gefitte modellen toegepast op alle jeugdige en volwassen daders van wie de strafzaak met een van de genoemde sancties werd afgedaan. Per sanctiegroep levert dit een indicatie op van de recidive die op basis van de achtergrondkenmerken van de daders mag worden verwacht. Is de feitelijke recidive lager dan voorspeld, dan komt dat misschien omdat de sanctie effectiever is dan andere. Is de feitelijke recidive daarentegen hoger dan verwacht, dan is de sanctie mogelijk minder effectief.

Het vergelijken van de voorspelde en geobserveerde recidivepercentages leidt tot afbeeldingen zoals opgenomen in de figuren 15 en 23 van dit rapport. De effecten van de afdoeningen op het recidiveniveau kunnen niet in absolute zin worden vastgesteld. Met het voorspellingsmodel wordt de werking van sancties onderling vergeleken. Als een sanctie het beter doet dan verwacht, moet er ook een sanctie zijn die onder de norm presteert. Het totale effect van de sancties is immers nul.

De belangrijkste beperking van het voorspellingsmodel is evenwel dat slechts een klein aantal factoren in het model is opgenomen. Ook al correleren de kenmerken uit de OBJD nog zo sterk met de kans op recidive, we kunnen nooit helemaal uitsluiten dat er alternatieve, niet-gemeten factoren zijn die het verschil tussen de voorspelde en geobserveerde recidive kunnen verklaren. Zekerheid over de effecten van de sancties krijgt men dus niet. De toepassing van het model levert hoogstens aanwijzingen in de richting op.

Bijlage 4 Indeling van strafrechtelijke afdoeningen

Onderzoek in het kader van de WODC-Recidivemonitor vindt plaats op basis van gegevens uit de OBJD, een geanonimiseerde kopie van het Justitiële Documentatiesysteem (JDS). De afdoeningen van de strafbare feiten die het JDS registreert, kunnen worden ingedeeld in negen categorieën. Binnen deze categorieën komen afdoeningen voor jeugdigen en volwassenen voor. Strafzaken kunnen worden afgedaan met meer dan één 'vonnisonderdeel'. In de Recidivemonitor wordt per zaak bijgehouden van welke vonnisonderdelen sprake is. We houden dus zicht op combinaties van afdoeningen. Daarnaast wordt de afdoening van elke strafzaak echter ook ingedeeld in één van de negen hoofdcategorieën. Het vonnisonderdeel in de categorie met het laagste nummer is daarbij bepalend. Een zaak waarin zowel een boete als een onvoorwaardelijke gevangenisstraf wordt opgelegd, wordt dus bijvoorbeeld ingedeeld bij de onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen. De onderstaande tabel geeft een beeld van de afdoeningen die in de OBJD zijn opgenomen over de periode 1997-2004.

---

1 Vrijheidsbeperkende maatregelen

---

plaatsing in een inrichting voor jeugdigen – terbeschikkingstelling met bevel tot verpleging – plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis – plaatsing in een inrichting voor de opvang van verslaafden – terbeschikkingstelling met voorwaarden – terbeschikkingstelling van de regering – terbeschikkingstelling zonder bevel tot verpleging – plaatsing in een inrichting voor buitengewone behandeling – jeugdterbeschikkingstelling met bevel tot verpleging
nader onderscheid mogelijk naar: duur en modaliteit (voorwaardelijk of onvoorwaardelijk)

---

2 Onvoorwaardelijke vrijheidsstraffen

---

gevangenisstraf - jeugddetentie – hechtenis – militaire detentie - plaatsing in een tuchtschool – arrest – levenslange gevangenisstraf
nader onderscheid mogelijk naar: duur

---

3 Taakstraffen

---

werkstraf - onbetaalde arbeid ten algemene nutte – leerstraf - leerproject
nader onderscheid mogelijk naar: duur

---

4 Voorwaardelijke vrijheidsstraffen

---

gevangenisstraf - jeugddetentie – hechtenis – militaire detentie - plaatsing in een tuchtschool – arrest
nader onderscheid mogelijk naar: duur, modaliteit (met of zonder bijz. voorw.) en soort voorwaarden

---

5 Geldboetes

---

nader onderscheid mogelijk naar: hoogte en modaliteit (voorwaardelijk en onvoorwaardelijk)

---

6 Transacties

---

geldsom – ATAN – werkstraf – afstand – vergoeding schade – leerproject – voorw. tot presteren – leerstraf – opvolgen aanwijzingen instantie – ontneming voordeel – arbeid schadeherstel – uitlevering voorwerp – ontneming. voordeel/36WED – waarborgsom
nader onderscheid mogelijk naar: hoogte en duur

---

7 Beleidssepot/szovsm

---

oud feit – recente bestraffing – berisping – gering feit – verhouding tot benadeelde geregeld – gering aandeel in feit – gezondheidstoestand – gewijzigde omstandigheden – ander dan strafrechtelijk ingrijpen – door feit/gevolgen getroffen – medeschuld van benadeelde – onvoldoende nationaal belang

– beperkte kring – verdachte onvindbaar – rechtspersoon wordt vervolgd – reclasseringsbelang – geringe strafwaardigheid feit – dienstverlening – leeftijd – civiel en administratief recht – vervolging in strijd van benadeelde – civiele jeugdmaatregel – leidinggevende vervolgd – wetswijziging – niet vervolgd – maatschappelijk belangenconflict – strafrechtelijke jeugdmaatregel- T.B.S. – ter verjaring opgelegd – verjaard – landsbelang – krijgstuuchtelijk afgedaan// schuldigverklaring zonder oplegging van straf – schuldigverklaring zonder oplegging van straf of maatregel
nader onderscheid mogelijk naar: duur en modaliteit (voorwaardelijk of onvoorwaardelijk)

---

8 Bijkomende straffen/maatregelen

---

ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen – maatregel van schadevergoeding – toewijzing van de civiele vordering – teruggave in beslag genomen goederen – ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel – ter beschikking rechthebbende tot 3 maanden na onherroepelijkheidsdatum vonnis – gehele stillegging van de onderneming - ontzetting uit het recht bepaalde beroepen uit te oefenen – ontzetting beklede ambt – verrichten van hetgeen wederrechtelijk nagelaten is – openbaarmaking rechterlijke uitspraak – storting in het waarborgfonds – gehele ontzegging van bepaalde rechten – opleggen van het verrichten van prestaties tot goedmaken – oplegging tenuitdoening wederrechtelijke verrichtingen – gedeeltelijke stillegging van de onderneming – gehele ontzegging van bepaalde bevoegdheden
nader onderscheid mogelijk naar: duur, hoogte en modaliteit (voorwaardelijk of onvoorwaardelijk)

---

9 Technische uitspraken/afdoeningen

---

vrijspraak – niet ontvankelijkverklaring van de benadeelde partij – gedeeltelijke toewijzing van de civiele vordering – Openbaar Ministerie niet ontvankelijk - gedeeltelijke toewijzing vordering benadeelde partij – afwijzing van de civiele vordering – ontslag van rechtsvervolging (niet strafbaar) – gedeeltelijke niet-ontvankelijkverklaring benadeelde partij – ontslag van rechtsvervolging (strafbaar) – dagvaarding nietig – rechter niet bevoegd – afwijzing vordering tenuitvoerlegging – zaak beëindigd verklaard – aanhouding voor onbepaalde tijd – verlenging van de proeftijd – rechter niet in staat m.b.t. beslag – aanhouding voor bepaalde tijd – dagvaarding Hoger Beroep nietig – omzetting onbetaalde arbeid naar vrijheidsstraf – geen wettig bewijs – gevoegd niet-Compas zaak / dubbel geregistreerde zaak – niet ontvankelijk – feit niet strafbaar – dader niet strafbaar – sociale verzekeringsfraude; niet strafrechtelijk – onrechtmatig verkregen bewijs – burgerlijke rechter niet bevoegd – ten onrechte als verdachte vermeld

---

Bijlage 5 Indeling van misdrijven naar aard en ernst

In deze bijlage vindt men een overzicht van de strafdreiging voor de meest voorkomende wetsartikelen die in de OBJD zijn geregistreerd. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen lichte, middelzware en zware criminaliteit. In de categorie 'lichte criminaliteit' vallen feiten met een wettelijke strafdreiging van minder dan 4 jaar (1460 dagen). In de categorie 'middelzware criminaliteit' vallen alle feiten met een strafdreiging van 4 tot 8 jaar (2920 dagen)⁴⁷. Feiten met een strafdreiging van 8 jaar of meer vallen in de categorie 'zware criminaliteit'.

Wanneer uit de feitinformatie in de OBJD niet duidelijk blijkt welke strafdreiging van toepassing is, wordt de laagste strafdreiging gekozen.

Op het overtreden van artikel 2 lid 1 sub b van de Opiumwet bijvoorbeeld, staat hoogstens 6 maanden hechtenis. Wanneer er echter sprake is van opzet, is de maximale strafdreiging 8 jaar. In de OBJD wordt niet altijd geregistreerd of er sprake was van opzet. In die gevallen wordt dus de laagste strafdreiging gekozen.

Tabel 1: Relatief lichte criminaliteit (strafdreiging in dagen minder dan vier jaar)

Wet	Artikel	Strafdreiging	Type delict	Omschrijving
OW	2/1	180	drugs	harddrugs - bezit/handel/smokkel
OW	3/1	30	drugs	softdrugs - bezit/handel
SR	138/1	180	agressie	huisvredebreuk
SR	180	365	agressie	wederspanningheid
SR	184/1	90	overig	niet voldoen aan ambtelijk bevel
SR	239/1	90	zedes	schennis van de eerbaarheid
SR	266/1 + 267/2	120	agressie	eenvoudige belediging onder verzwarende omstandigheden
SR	300/1	730	agressie	eenvoudige mishandeling
SR	350/1	730	agressie	vernietiging/beschadiging
SR	417BIS/1/A	365	vermogen geen geweld	schuldheiling
WVW94	6	365	verkeer	dood of zwaar lichamelijk letsel
WVW94	7/1/A	90	verkeer	doorrijden na een ongeval
WVW94	8	90	verkeer	besturen onder invloed
WVW94	163/2	1095	verkeer	ademanalyse
WVW94	164/1	90	verkeer	onder zich houden rijbewijs door ambtenaar OM
WWM	13/1	90	overig	verbod wapens categorie I
WWM	26/1	90	overig	verbod voorhanden hebben wapens of munitie categorieën II en III

⁴⁷ Ook feiten met een strafdreiging van minder dan 4 jaar, maar waarvoor een bevel tot voorlopige hechtenis kan worden gegeven vallen in deze categorie. Artikel 67 van het Wetboek van Strafvordering geeft een overzicht van de desbetreffende feiten.

Tabel 2: Middelzware criminaliteit (strafdreiging in dagen vier tot acht jaar)*

Wet	Artikel	Strafdreiging	Type delict	Omschrijving
OW	3/B + 11/2	730	drugs	softdrugs - handel/bezit/ vervaardigen (met opzet)
SR	140/1	2190	drugs	deelneming aan misdadige organisatie
SR	141/1	1640	agressie	gezamenlijke openlijke geweldpleging
SR	141/1+141/2/1	2190	agressie	gez. openlijke geweldpl. met lichamelijk letsel of vernieling
SR	225	2190	vermogen geen geweld	valsheid in geschrifte
SR	231/2	1460	vermogen geen geweld	valse reispas
SR	247/1	2190	zeden	ontucht met bewusteloze, geestelijk gestoorde of kind
SR	285/1	730	agressie	bedreiging met misdrijf
SR	300/1 + 2	1460	agressie	eenvoudige mishandeling met zwaar lichamenlijk letsel
SR	310	1460	vermogen geen geweld	eenvoudige diefstal
SR	310 + 321	1460	vermogen geen geweld	eenvoudige diefstal/verduistering
SR	311/1/4	2190	vermogen geen geweld	diefstal in vereniging
SR	311/1/4 + 5	2190	vermogen geen geweld	diefstal in vereniging met braak
SR	311/1/5	2190	vermogen geen geweld	diefstal met braak
SR	321	1095	vermogen geen geweld	verduistering
SR	321 + 322	1460	vermogen geen geweld	verduistering in functie gepleegd
SR	326	1095	vermogen geen geweld	oplichting
SR	416/1/A	1460	overig	begunstiging

* Delicten met een lagere strafdreiging maar waarvoor wel voorlopige hechtenis kan worden opgelegd, vallen ook in de categorie 'middelzware criminaliteit'.

Tabel 3: Zware criminaliteit (strafdreiging in dagen van acht jaar of meer)

Wet	Artikel	Strafdreiging	Type delict	Omschrijving
SR	317/1	3285	vermogen met geweld	afpersing
SR	312/1	3285	vermogen met geweld	diefstal met geweld
SR	312/2/2	4380	vermogen met geweld	diefstal met geweld in vereniging
SR	312/2/2+317/1	4380	vermogen met geweld	diefstal met geweld/afpersing
SR	287	5475	agressie	doodslag
SR	246	2920	zeden	feitelijke aanranding der eerbaarheid
SR	244	4380	zeden	gemeenschap met persoon beneden 12 jaar
SR	245/1	2920	zeden	gemeenschap met persoon tussen 12 en 16 jaar
SR	141/1+141/2/2	3285	agressie	gezam. openlijke geweldpleging met zwaar lichamenlijk letsel
SR	289	7300	agressie	moord
SR	209	3285	vermogen geen geweld	opzettelijk uitgeven van vals geld
SR	242	4380	zeden	verkrachting
SR	157/1	4380	agressie	veroorzaking van brand etc. met gevaar voor goederen
SR	157/1 + 157/2	5475	agressie	veroorzaking van brand etc. met levensgevaar
SR	282/1	2920	agressie	vrijheidsberoving
SR	302/1	2920	agressie	zware mishandeling